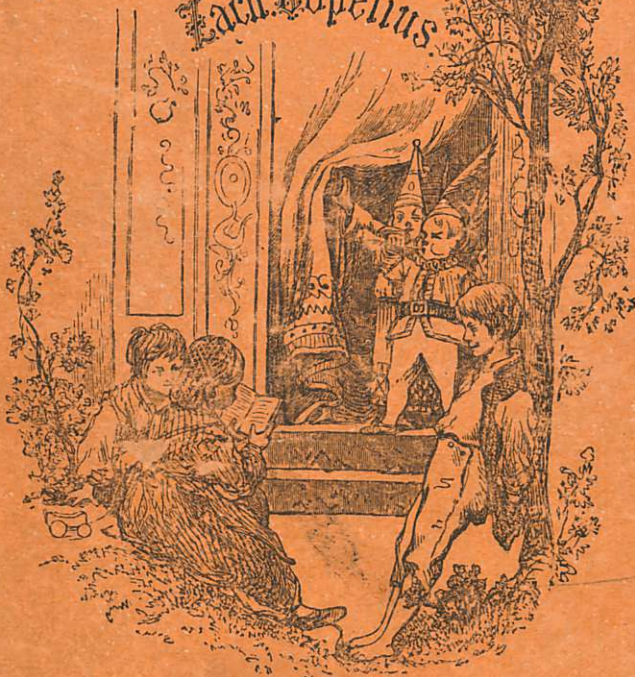

LÄSNING FÖR BARN

AF
Erich Topelius.

ÅTTONDE BOKEN.

VISOR, SAGOR OCH LEKAR.

Med illustrationer af ACKE ANDERSSON, O. HJORTZBERG,
NILS LARSSON och AUG. MALMSTRÖM.

Helsingfors. G. W. Edlunds förlag.

Kartonerad *Sm.* 3: 50.

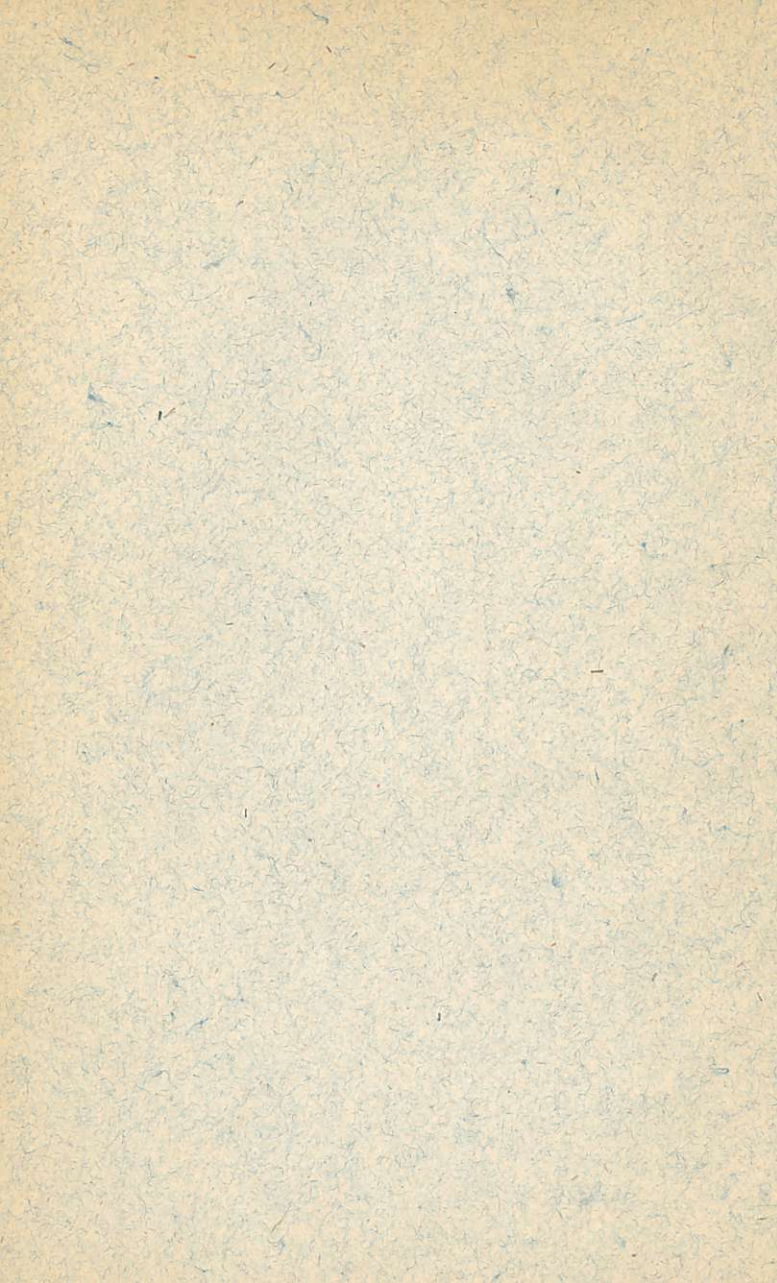
Klotband *Sm.* 4: 50.

Topelius
Läsning
för
Barn.

UNIV. BIBLIOTH.
* 1897 *
HELSINGFORS

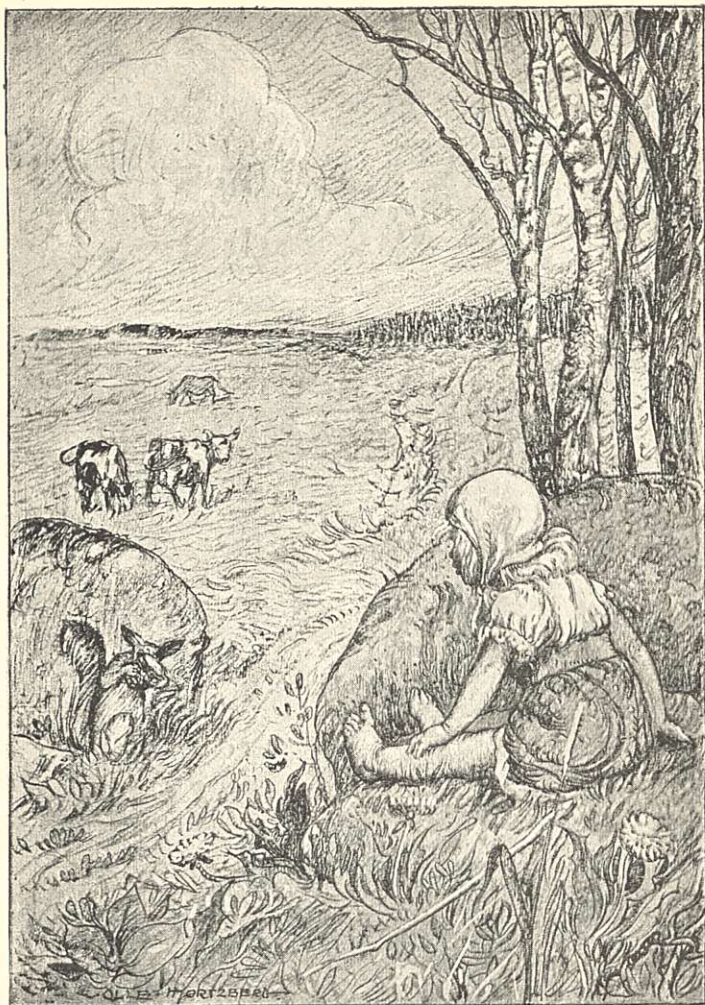

1875
1876

Syne i Sommarby.

LÄSNING FÖR BARN

AF

ZACH. TOPELIUS.

ÅTTONDE BOKEN.

VISOR, SAGOR OCH LEKAR.

Med illustrationer af

ACKE ANDERSSON, O. HJORTZBERG, NILS LARSSON
och AUG. MALMSTRÖM.

G. W. EDLUND.
HELSINGFORS.

STOCKHOLM.
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1896.

Du lilla kära med ögon klara,
Bed Herrens engel dig väl bevara!
Guds rikes älskade barn du är
Och vet ej, att du dess krona bär.
Behåll din krona! Behåll din krona!

De skola komma, de onda tankar
Af mycken synd, som i världen vankar.
De vilja stjäla din dyra skatt
Och byta morgonens ljus till natt.
Behåll din krona! Behåll din krona!

Och när de säga: mins årens heder,
Du är ej mera ett barn, som beder,

Ett barn, som älskar, ett barn, som tror,
Ett barn, som lyder, du är nu stor:
Behåll din krona! Behåll din krona!

Behåll Guds rike, som blef dig gifvet,
Din tro på Jesus, din tro på lifvet;
Ditt lätta löje, din korta tår,
Din omedvetna, daggfriska vår!
Behåll din krona! Behåll din krona!

Så många ville din krona vinna,
Som söka, söka och aldrig finna,
Som ständigt fråga, men få ej svar.
Behåll Guds rike i hjertat qvar!
Behåll din krona! Behåll din krona!

Syne i Sommarby.

Folket i Sommarby tyckte om granna namn. När skomakaren fick höra, att skräddaren kallat sin pojke Ahasverus, blef han afundsjuk och kallade sin pojke Zefyrinus. Sedan fick skräddaren en flicka och kallade henne Eufrosyne. Skomakaren blef åter afundsjuk och tänkte vid sig sjelf: — Det vore väl sju sylar, om ej jag skulle hitta ett finare namn i almanackan! Hvarpå han sökte och sökte, till dess han på den 8 september fann Mormessa. Det var något till namn, det hade ingen kristen menniska burit förr. Ty den 8 september firades fordom en messa för Guds moder, Jungfru Maria, och därför blef den dagen kallad mors messa.

Skomakaren tyckte emellertid, att namnet var extra fint, och flickan fick heta Mormessa. Men tror man, att folket i byn hade tid med så långa namn? Ahasverus fick heta Sveru, Zefyrinus fick heta Rinu, Eufrosyne fick heta Syne och Mormessa blef Morsa, för att »Messa», tyckte man, smakade kyrka, och var intet riktigt tillständigt att bruka om folk.

Efter en tid hände sig, att skomakaren blef död, och ej långt därefter dog skräddarens hustru. Enklin-gen och enkan tyckte då, att de kunde blifva ett par,

efter de voro grannar, och så gifte skräddaren om sig med skomakarens enka. Då kommo alla de fyra barnen, Sveru, Rinu, Syne och Morsa, tillsammans och blefvo på sätt och vis syskon, men så riktig släktskap var det väl ej, efter de, två och två, hade olika far och mor.

Ändock skulle de väl ha förlikts tillsammans, om icke skomakarens enka, som nu hette skrädderska, varit en argsimpa. Skräddarens förra hustru hade varit fromsint, men nu kom skräddaren under toffeln, eller rättare under spannrämnen, som den nya hustrun fört med sig från skomakarens verkstad. Det var en fruktansvärd rem, som snart hade en sådan verkan, att skräddarens nya hustru blef herre i huset.

Ibland kan man icke så noga veta på hvem barnen brås. Af skräddarens barn var Sveru argsint och Syne fromsint; af skomakarens barn var Rinu fromsint och Morsa argsint. De två fromma barnen höllo tillsammans och förliktes godt; de två argsinta slogos mest med hvarandra, men däremellan höllo de samman för att kujonera de fromma barnen.

Nya skräddaremor — Priska hette hon, det var också ett grannt namn! — tufflade om barnen, när hon tröttnat att tuffla om gubben sin. De två argsinta voro mors favoriter; hon kände igen sitt eget blod. De två fromma finga stryk och svält, när hon behagade finna ett fel hos dem. Syne kunde hon icke lida för sina ögon; det var nu så rent af odrägligt, att det barnet aldrig motsade henne och alltid var lydigt, tåligt och flitigt i alla sysslor. Då var Morsa i stället en bit af mor; hon kunde klösa, hon; latas kunde hon med, och litet ljuga ibland, det prydde talet, tyckte mor Priska.

— Nu skall du gå i vall med rusthållarens kor, — sade Priska till Syne. — Det var tidigt på våren, marken

var ännu ej riktigt bar, och knappt ett grönt strå fanns på ängarna, men allt hö i rusthållarens lada var slut, och korna hade redan i två veckor tuggat på halm.

— Ja, mor, — svarade Syne.

— Du får en brödbit med dig, och den skall räcka till qvällen.

— Ja, mor.

— Ja och ja, — fnurrade Priska; — aldrig hör man då något annat! Fryser du då intet sjelf, din odåga?

— Jag skall springa mig varm, — sade Syne.

— Understå dig att springa från korna! Du skall hela dagen sitta på samma ställe.

— Jag skall försöka, mor.

Hon var då ohjelpig, den flickan, med sitt envisa ja, ja. Morsa förklarade, att hon ingenting värre visste, än gå i skolan, men dit skulle hon och Sveru; de två andra fingo ingenting lära.

Syne gick i vall; hon var då åtta år gammal. Inga skor hade hon med sig, för att de kunde slitas i skogsbacken; inga strumpor heller; hvad skulle hon med strumpor, när hon ej hade skor? En kort yllekjol hade hon och därunder blotta linnet; det var allt, och Priska tyckte, att det var nog.

Syne kom till rusthållarens ladugård. En kort rönnkäpp medförde hon, men bara för syns skull, hon slog aldrig något kräk, hon lockade korna med sig, och detta var i början ganska besvärligt. Det var första gången kräken sågo solen och snusade frisk vårluft efter sex månaders fängelse i det mörka fähuset. Deras förundran och glädje var något lustigt att se på. De stirrade på dagsljuset, de sprungo yra och vilda med svansen i vädret och visste ej hvart. Två kalfvar voro där med i sällskapet: de togo till fötter allt hvad de förmådde

med sina långa, skrangliga ben. Oxen var också med: en oxe, sju kor och två kalvvar, det skulle Syne minnas för att ej låta någon förvillas i skogen. Och oxen var den enda, som tog sin värdighet i akt, när han behagade hedra Guds fria natur med sin höga närvaro. Han lät endast höra ett långdraget muuu, som bevis på sitt nådiga välbehag.

Det var ej litet bråk att få kalfdansen ut i god ordning med skällkon i spetsen, men det lyckades slutligen, och Syne dref korna till ängen nedanför skogsbacken. Sommartid var hela backen röd af smultron, men nu lågo där ännu fläckar af snö mellan det vissnade, gula gräset från hösten och likasom spindelväf på de ställen, där drifvorna legat höga. En mager kost fanns där för korna, i brist på bättre; det var torra björklöf och blåbärsris. En del af löfven hade svartnat och dugde ej äta, men andra voro gula och röda, de dugde i nödfall. Korna försökte blåbärsriset; det var segt att tugga: det var, som när fattigt folk äter potatisskal.

Hu, hvad det blåste kallt! Vinden tog i den tunna, korta kjolen och blåste fattiga Syne in på bara lifvet. När hon fått sina kor genom gärdet, sökte hon sig en bra plats på backen, där hon kunde räkna dem alla och hade skydd för blåsten bakom en stor sten. Så åt hon sin halfva brödbit till frukost. Kunde hon icke göra en näfverrifva och mjölka en ko, så skulle hon få kalas i skogsbacken? Nej, kalvarna hade i dag fått lof att di sina mammor för att få bättre hull, och Syne visste, att detta fingo de aldrig annars: icke ville hon stjäla kalvarnas mat.

Tiden blef lång, där hon satt bakom stenen; ingen bok hade hon, efter hon ej kunde läsa, och något skulle hon göra. Hon hittade trästycken, barkbitar, tallkottar,

Hon byggde åt sig en liten stuga vid stenen, gjorde ett plank, en grind, ett fähus, stack fyra pinnar under hvar tallkott och fick sju riktigt feta kor. Oxen skulle också ha horn; ja, horn fick han, träpinnar funnos tillräckligt. Så skulle där vara en liten beskedlig gumma, som skötte om korna. Syne klädde en barkbit i kjol af de röda löfven, gjorde hufvud af en half grankott, ögon, näsa och mun af fjolårets lingon. Armar och ben gjordes af stickor. Förstås, att korna skulle också ha mat och dricka: där fanns mossa till hö, och snö låg kvar under den stora stenen. Syne lade en näfve snö framför korna; de skulle vänta litet, nog skulle snön smälta.

Men hvad blef det för en gård, där det ej fanns en husbonde? Syne beslöt att göra sin pappa, skraddaren, af en stubbe; han skulle bli husbonde i gården och finare än de andra. Han skulle sitta och sy på ett bord och ha sax och nål och tråd och pressjärn bredvid sig. Se, det var konst att få hop så finurliga ting, och därtill fanns intet passligt virke vid stenen. Syne måste gå ett stycke i skogen att söka, men för all del ej långt; hon måste ha öga på sina kor.

Så gick hon några steg och sökte emellan träden. Där låg något i ljungen under den höga tallen. Hvad kunde det vara? En liten grå fågel, och han var död, han hade frusit ihjäl!

Syne tog fågeln i sin frusna hand och andades på honom. Nej, han var kall och död. Men om hon skulle lägga honom under sitt linne och värma honom vid sitt bröst? Hon ville försöka. Och fågeln kändes som en isbit, när han vidrörde det lilla flickhjärtat. Kallt utanför, kallt innanför, hu! Syne begynte skälfta af köld. Men när fågeln legat några minuter så nära hen-

nes varma hjerta, begynte han röra vingarna. — Han lefver, han lefver!

Syne blef hjertegläd, tog åter fågeln i sin hand och kysste hans näbb. — Du lilla oskyldiga vän, tack, tack för att du lefver! Berätta mig hvem du är och huru du frusit ihjäl!

Fågeln ruskade ett par gånger sina domnade vingar, sträckte ut dem och flög med ett qvitter sin kos.

— Det var en lärka, — utropade Syne, glad och förtretad på samma gång. — Har man sett en sådan otacksam liten slarfva! Men det gör ingenting, blott hon ej andra gången fryser ihjäl.

Nu hade Syne sin egen gård. Husbonden skulle föreställa hennes pappa, skräddaren, men hvar skulle hon få en bra skräddare midt i skogen?

Syne gick att söka mellan de höga träden. Då låg där under en snödrifva något så enkom, att en passligare skräddare kunde hon aldrig få. Det var en smal, gammal, afbruten och kullfallen tallstubbe, som utspärrade sina rötter och grenar. Han hade armar och ben; precis där hufvudet skulle vara, hade han en lagom stor knöl med grått skägg och liknelse till ögon, näsa och mun. Syne släpade stubben med mycket besvär till sin gård, torkade honom ren med mossa och ställde honom vid grinden. Icke rymdes han ju i stugan, han räckte högt öfver taket, men lika bra var han för det. Sådan präktig karl! Och hvad han liknade Synes pappa! Där fattades bara pressjärn och sax, men dem kunde man göra af stickor. Syne ville sjelf föreställa mor Priska, och hon skulle vara så snäll mot sin beskedlige gubbe. Men jämmen, nu hade hon glömt kräken där-borta! Tio skulle de vara; hon kunde jämt räkna till

tio. Ett, två . . . hvar var den röda kalfven? Sippido! Kalfven var borta.

Nu voro goda råd dyra. Syne sprang ned till ängen och frågade skällkon, som ju skulle vara polis för de andra. Skällkon vände sig om och såg på henne med en förebrående blick, som ville hon säga: är du en kalfmoster, du, så gif mig igen mitt rödaste barn!

Syne blef rädd. Hon sökte kring ängen, kring gärdet, kring skogsbacken, sio! Ingen röd kalf. Hon sökte under stockar och stenar, hon tittade upp i träden, om kalfven möjligen gömt sig där, för att göra henne förtret. Icke så mycket som ett rött strå kunde hon upptäcka, men väl en brun svans, som rörde sig qvickt mellan grenarna. En ekorre! Hvad skulle hon med en ekorre? Icke kunde hon föra hem honom och säga: det är en kalf!

Syne satte sig på en sten. Skulle hon gråta, eller skulle hon äta sin middag? Men hvar var den halfva brödbiten, som hon sparat till middag? Borta, som kalfven! Brödet hade fallit på mossen, ekorren slank ned från trädet, satte sig på bakbenen, tog brödbiten mellan sina framtassar, muggade med framtänderna, nickade och lät kalaset smaka sig väl. Syne måste skratta i all sin bedröfvelse. — En sådan snålmåns! Han äter min middag, och jag ser på. Nå, håll till godo! Nog är jag hungrig, men du är kanske mera hungrig än jag.

Till råga på förtretet syntes den elake Sveru styra sin kosa hit från landsvägen.

— Mor har skickat mig för att se åt, huru du sköter kräken. Hvar har du dem? Jaså, på ängen. Tio skulle de vara. Ett, två, tre . . . åtta. Hvar har du kalfvarna?

— Kalfvarna? — frågade Syne förskräckt.

— Ja, båda kalfvarna. Kanske vargen har tagit dem?

— Kära Sveru, hjälp mig att söka!

— Sök sjelf, — sade Sveru.

— Kära Sveru, bed Rinu strax komma hit för att hjälpa mig söka!

Sveru skrattade. — Rinu sitter i källaren för att han spillt omkull en mjölkbunke, när han sökte sin fällknif på hyllan. Mor har läst in honom, och i qväll, när du kommer hem utan kalfvar, skall hon läsa in dig. Adjö nu. Hvad har du för skräp där vid stenen?

Och med detsamma han gick, sparkade Sveru sönder den vackra nybyggda gården med planket, grinden och alla kor i fähuset.

Syne såg på sin gård, såg på den grå stubben, som ensam stod kvar, och tänkte i sitt hjerta: — Om nu du vore min lefvande pappa, skulle du hjälpa mig. Men du är bara ett stackars gammalt kullfallet träd.

— Gråt intet, jag skall hjälpa dig! — sade en hes röst strax bredvid henne.

Syne såg sig häpen omkring. Så långt hon kunde se öfver ängen, vägen och skogsbacken, syntes ingen lefvande varelse mer än korna och en myggsvärm, som dansade kadrilj i solskenet borta vid gärdesgården. Det var ju vår nu; men det var höst i Synes bedröfvade hjerta.

— Här är jag, — sade åter rösten. Och nu märkte Syne, till sin stora förskräckelse, att det var stubben, som talade, — stubben, som skulle föreställa hennes pappa, skraddaren!

— Hvarför skall du vara rädd för mig? — fortfor stubben. — Jag är ju bara ett stackars gammalt kullfallet träd. Förstår du hvad jag säger?

— Ja, — sade Syne. Hon tyckte sig märka, att rösten blef klarare, ju mer stubben talade. Det var som när den döda lärkan först rörde vingarna och slutligen började qvittra.

— Det är bra, — sade stubben. — Lägg nu märke till hvad jag säger! Du har värmt min ihjälfrusna lärka vid ditt barnahjerta och återkallat henne till lifvet. Du har unnat åt kalffarna deras mjölk, fastän du sjelf var törstig, och åt ekorren ditt bröd, fastän du sjelf var hungrig. Tror du icke, att alla djur och växter, ända till skogens mest föraktade stubbar, förstå, när någon är god emot dem? Jo, lita på det! Och vet du icke, att det finns en lefvande ande i alla växter och alla djur? Ja, han finns där, men han är bunden, han är icke fri, som din fria ande. Han är samma Skapares verk och lefver sitt lif, som du lefver ditt. Han talar sitt språk, men det förstå icke menniskorna; därför säga de: växten kan icke tala, djuret kan icke tala. Det är för att äldre menniskor och smågamla barn ha vuxit bort från naturen. Och likväl talar hela naturen. Goda, oförderfvade barn förstå naturspråket, men andra mena, att det är bara en inbillning, och kalla det saga, men mins, att det är en sannsaga; i den finns mera verklighet, än menniskorna tro.

Syne var icke alls rädd nu mera, endast förundrad och glad. Hon visste ju af sagorna, att allt i naturen kan tala, men icke alla förstå det. Hon förstod ju hvartenda ord; hon undrade blott, hvem stubben var.

Stubben fortfor, likasom hade han gissat hennes tankar:

— Du undrar, hvem jag kan vara? En stackars gammal stubbe, ingenting annat. Jag har varit ett stort träd, blifvit gammal som andra, och brutits af stormen.

Kasta mig i elden, och jag skall brinna; hugg mig sönder, och jag är intet annat än spånor. Men så usel och förgänglig jag är, så är jag likväl ett litet stycke af den stora, lefvande naturen, och all den makt, som Gud har lagt i naturen, den är också i mig. Jag förmår ej mer, än naturen förmår, men hvad hon förmår, det kan också jag. Nåväl, du är ett godt barn, du har dragit mig fram ur snödrifvan, torkat mig ren och ställt mig som en hedersvakt vid din gård. Jag vill belöna dig därför. Huru många finger har du?

Det visste ej Syne. Men hon kunde ju räkna till tio, hon började räkna fingren och svarade: tio.

— Bra, — sade stubben. — Sagornas goda féer bruka uppfylla tre önsknigar, men jag vill vara ädelmodigare, jag vill uppfylla så många, som du har finger på dina båda händer, och så långt som min makt förmår. Märk, att jag kan endast gifva dig hvad naturen gifver, men jag kan icke förändra Guds vilja och människors hjertan. Hvarje sådan önskan af dig är ett förloradt finger. Betänk dig därför noga, och välj förståndigt! Nu börja vi. Önska dig något! Högra handens tumme!

— Att jag får mina kalvvar friska tillbaka! — önskade Syne utan betänkande.

Stubben bröt en torr qvist från sitt skroffiga bröst, förde den till munnen och blåste som i pipa. Strax syntes, till Synes stora glädje, först den röda, sedan den hvita kalvven knagla sig fram mellan stenarna på sina skrangliga ben.

— Hvarför ha ni rymt? — frågade stubben. — Hvarför ha ni gjort den beskedliga vallflickan så mycket bekymmer?

Syne i Sommarby.

— Vargen tog oss, — svarade kalffvarna. — De svarade verkligen. Också de kunde tala!

— Vargen? Ref han icke strax ihjäl eder?

— Det var nog meningen, men så råkade han se dig på backen, och då blef han rädd.

— Godt. Gån nu tillbaka till edra mammor på ängen, och rymmen ej hädanefter!

Kalffvarna gingo snopna, och stubben fortfor: — Högra handens pekfinger!

— Om jag skulle få litet mat, — sade Syne. — Jag fryser och är så hungrig.

En ny ton i pipan. Strax stod där ett fat med rykande varmt paltbröd och en träsked bredvid. Stubben såg med nöje det hungriga barnet äta sig mätt. För att ingenting skulle fattas, kom där också en skål varm mjölk. — Högra handens långfinger! — fortfor stubben, när Syne ätit.

— Att oxen, korna och kalffvarna också få äta sig mätta! — bad Syne.

Pipan ljöd, och strax betäcktes ängen af frodig grönska, där de hungriga kreaturen vadade i högt gräs och stampade ned mer än de hunno äta. Syne klappade händerna af förtjusning. Sippido . . . det var något annat än blåbärsris!

— Högra handens ringfinger!

— Att alla människor, alla djur och alla växter beständigt få äta sig mätta! — utropade Syne i sin glada ifver att önska åt alla lika godt, som hon sjelf hade fått.

— Mitt barn, — sade stubben, — det gör mig ondt, att du nu förlorat ett finger. Naturens och människans allgode Fader, som mättar allt lefvande, har i sin vishet funnit för godt att stundom pröfva sina barns tro genom att förneka dem till en tid deras dagliga bröd.

Denna din önskan kan jag icke uppfylla. Högra handens lillfinger!

Litet modfälld, svarade Syne, efter något betänkande: — Att mor skulle vara beskedlig mot pappa!

— Åter ett förloradt finger, mitt barn. Bed af din Gud, att han böjer din mors onda sinne till kärlek, såsom han sjelf är kärleksfull mot alla sina skapade verk. Äfven denna din bön kan jag icke uppfylla. Du har nu önskat bort hela din högra hand. Betänk dig nu väl! Venstra handens tumme.

Syne svarade med gråten i halsen: — Jag ville så gerna, att mor och Sveru och Morsa skulle vara beskedliga och blifva lyckliga, men jag törs intet önska det. Får jag önska att gå i skolan?

— Ja, det får du. I morgon bittida skall du börja din skolgång. Venstra handens pekfinger?

— Och en riktigt tryckt abc-bok med tuppen i!

— Du skall få din tryckta abc-bok med tuppen i. Lilla narr, den skulle du ha fått utan mitt bistånd. Slösa icke de dyrbaraste önsknigar på så obetydliga ting! Venstra handens långfinger!

— Nej, stubbe, nu vet jag intet att önska mer... Vänta, jo! Pappa blir styf af att ständigt sitta på bordet med benen i kors. Han skulle behöfva rida. Skicka åt honom en vacker häst!

— Aj, aj, det är ett farligt nöje för en skräddeles spinkiga ben. Har din pappa någonsin suttit till häst?

— Nej, det tror jag intet. Men det är så vackert, när fogdens Kalle rider till kyrkan med fjäder i hatten. Jag vill att min pappa skall blifva lika vacker.

— Nå, rida kan jag ej lära honom, men i morgon bittida skall hans häst stå sadlad på gården. Du har nu två finger qvar. Venstra handens ringfinger!

— Två finger? Allra käraste stubbe, säg mig hvad jag skall önska, för nu vet jag rakt intet mer! Skall jag önska pengar åt pappa?

— Hitta på något bättre!

— Ja, då önskar jag åt Morsa en risgrynskorf, åt Rinu en bilderbok, åt Sveru... ja hvad?... och åt mor... hvad skall jag önska åt mor?

— Sveru har sparkat sönder din gård, och mor har skickat dig utan tröja i kalla blåsten.

— Nej, nej, Sveru skall få en ny mössa, och mor skall få en bomullsklädning, så bli de beskedliga.

— Du har önskat fyra gåfvor i stället för en. Må vara, du får dem. Men nu har du endast ett finger kvar. Önska nu något rätt förståndigt åt dig sjelf! Venstra handens lillfinger:

— Ja, säg nu, hvad jag skall önska åt mig sjelf? Är det bra, om jag önskar alla pengar i världen, eller att bli kejsarinna, eller att kunna hela abc-boken utan till, eller att få ett par nya strumpor, efter mina gamla ha hål på hälen? Eller att om söndagsmorgnarne få två bitar socker till kaffekoppen i stället för en? Eller... men huru skall jag få oxen och korna och kalffarna hem, efter här äro vargar i skogen? Om jag snart hade alla tio välbehållna i fähuset!

— Där ser du dem vandra hemåt på landsvägen. De skola alla komma välbehållna och mätta tillbaka.

— Gå de redan? Nej, vänta litet! Jag skall önska mig något annat.

— Din sista önskan är uppfylld. Önska får du, så länge du lefver, men uppfyllelsen står ej mera i din eller min makt. Barn önska sig små ting, när de kunnat önska sig stora, men du har tänkt mera på andras lycka än din egen. Den gamla grå stubben klandrar dig icke.

Gå nu hem, och var alltid Guds barn, så är du äfven naturens goda barn. Farväl, lilla Syne!

När Syne kom med boskapen, stod mor Priska med källarnyckeln i handen vid rusthållarens grind. Hon hade sagt åt rusthållaremor: — Flickan har låtit vargen taga två kalffvar, dem måste vi betala, men därför skall också flickan få sitta sju dagar och sju nätter i källaren.

Rusthållaremor sade till Priska, sedan hon räknat och mönstrat boskapen: — De äro ju alla här. Nej, se hur de blifvit feta, så att de riktigt skina! Det är rent af ett underverk med det magra betet, så tidigt på våren. En så förträfflig vallflicka ha vi aldrig haft.

— Men då har ju Sveru ljugit för mig! — utropade Priska. Sveru råkade just komma för att önska sin syster mycket nöje i källaren. Det skulle man se! Sveru fick qvastkäppen så grundligt på ryggen, att Syne måste bedja för honom. — Slå honom intet, mor! Kalffvarna voro borta, när Sveru kom till mig på backen. Men de kommo tillbaka.

Hela byn undrade, huru rusthållarens kor blifvit så feta; men ännu större blef förundran, när följande morgon en vacker sadlad häst stod på skräddarens gård. Hvems kunde den rara fålen vara? Männe patrons på herrgården?

— Det är din häst, pappa, — sade Syne, som ej kunde förtiga sin glädje. — Nu får du rida alla dagar.

— Skall jag rida? — skrattade skräddaren. — Jo, det skulle se bra ut!

— Å försök, — sade Syne. Skräddaren lät öfvertala sig, klef på hästryggen och föll som en lappad vante i

backen. — Aj, aj, — sade han. — Men det går väl bättre när jag fått öfva mig.

— Jag har fått en bilderbok, — ropade Rinu.

— Jag har fått ny mössa, — skrek Sveru.

— Jag har fått en risgrynskorf, — jublade Morsa.

— Hvad i alla dagar! — utropade mor Priska. — Jag har fått en spritterny bomullsklädning!

Syne smålog tyst för sig sjelf, men de andra märkte det. — Du vet något, — sade de. — Du visste något om fars nya häst. Berätta! Berätta!

Syne, stackare, kunde ej ljuga, hon måste berätta allt, som händt henne den märkvärdiga dagen, när hon gick i vall med rusthållarens kor. Hon glömde endast hur god hon varit mot djuren.

— Syne, — sade mor Priska, — du är ingen dum flicka, du har gifvit mig en vacker bomullsklädning. Du skall få gå i skolan och börja i dag. Morsa vill sluta skolan, hon, det är det värsta hon vet. — Morsa hade ej talat om, att hon för sin lättja blef bortvisad från skolan.

Syne tackade. Hon hade redan fått en riktig abc-bok med tuppen uti.

— Mor, — sade Morsa, — låt mig i morgon få valla rusthållarens kor!

Mor hade ingenting däremot, om Morsa kunde hemta åt mor en lång väf till lakanlärft.

Och Morsa sade åt Sveru: — Det vore något att få, som Syne, önska oss allt hvad vi vilja!

— Ja, — sade Sveru, — jag kommer med.

Andra morgonen gingo Morsa och Sveru i vall med rusthållarens boskap. De hade försett sig med god väg-

kost och varma kläder. Korna drefvos med käpprapp till ängen, som åter var vissnad och gul, och när de fåttts inom gårdet, satte sig Sveru och Morsa att äta frukost vid Synes förstörda gård. Stubben stod qvar, grå, gammal och tyst. Barnen betraktade honom nyfiket: Var det möjligt, att ett sådant uselt träbeläte gaf allt, hvad man begärde af honom? De ville försöka.

— Stubbstackare, — sade Morsa, — skicka åt mig ett perlband!

— Skicka åt mig en bössa! — befallde Sveru.

— Jag vill vara den grannaste i kyrkan, — tillade Morsa.

— Jag vill skjuta alla lärkor och ekorrar här i skogen, — förklarade Sveru.

Stubben stod tyst, som förut, men om Syne varit där, hade hon kanske märkt, att hans skägg rörde sig, som om han dragit på munnen. Icke kunde han ju tala till dem, som icke förstodo honom.

Då blef Sveru förargad. — Jaså, du lyder intet? Jag skall lära dig lyda, gamla förtorkade kråkskrämma! — Hvarpå Sveru gaf stubben ett så duktigt rapp med sin käpp, att stubben ramlade kull.

— Hvad har du gjort? — klagade Morsa. — Nu blir han ledsen på oss och gifver oss inga gåfvor. — Hvarpå hon ställde stubben att stå och strök smör på hans mun för att blidka hans vrede.

— Nå, stubbe, — sade Sveru hotande, — vill du nu skicka åt mig en bössa, annars tänder jag eld på dig. Jag har tändstickor i fickan.

— Det låter du bli! — skrek Morsa.

— Kantänka! — skrattade Sveru och framtog en tändsticka. — Får jag, eller får jag intet en bössa?

Stubben teg. Morsa ville rycka bort tändstickan, men fick en knuff och ramlade utför backen. — Jaså, jag får ingen bössa! — ropade Sveru. — Jag skall lära dig lyda, gamla skrälle!

Hvarpå han höll en brinnande tändsticka under stubbens långa skägg. Skägget var torrt och eldfångdt som krut, det frasade upp, och snart stod hela stubben i lågor. Blåsten var genast färdig, det kan man tänka; hvem känner ej vårvinden? I flera veckor hade han redan sopat ängen och torkat skogen. Nu fick han arbete, spände ut sina lungor och pustade friskt på lågorna. Från stubben flögo de qvickt till mossan, från mossan till ljungen, från ljungen till enrisbuskarna, från dem till granarna och så vidare ut i skogen till furor och björkar; huj, det blef en brasa! Snart stod hela den stora skogen i eld och rök, blåsten dansade polska med lågorna och kastade dem öfver gärdet i de torra löfven på ängen. Oxen, korna och kalffarna togo till flykten med svansen i vädret, men vargarna hade sett dem och sågo ej mer den fruktansvärda stubben i skogsbacken. Då kan man tro, att vargarna ej försummade ett så godt tillfälle. Stackars beskedliga kor och kalffvar, jag näns intet tala om huru det gick med dem!

Morsa kom springande hem och berättade olyckan. Oxen kom bölande efter henne; han var den enda fyrfota, som lyckats rädda sig. Hela byn kom i rörelse, allt folk skyndade ut till skogen att släcka. Hvad skulle de uträtta! Hela skogen var glöd, och ängen var aska. Af Sveru hittades ena stöfveln. Stubben hade fallit öfver honom och tändt eld på hans kläder. Naturmakterna skall man aldrig reta.

Skräddaren kunde tacka sin lycka, att rusthållaren nöjde sig med hans nya häst som ersättning för kor

och kalfvar. Men det finns intet ondt, som ej för något godt med sig. Priska blef från den dagen en annan menniska. Hon kunde ej glömma, att hon skickat barnen i olyckan för att de skulle hemta åt henne en lång väf lakanslärfvt. Äfven Morsa blef af ånger och blygsel en snäll flicka. Hon och Rinu och Syne blefvo snart goda vänner.

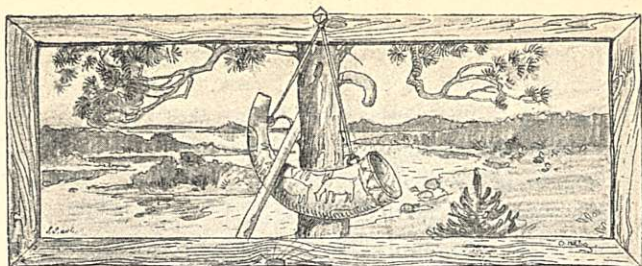
Nästa vår gingo de tre barnen ut till skogsbacken, där olyckan händt med Sveru och korna. Af skogen återstod blott några brända stubbar, som liknade sotare mer än skraddare, och på den svarta ängen hade några gröna strån spirat fram ur askan. Den milda, mäktiga våren, som väcker nytt lif ur naturens grafvar, hade redan begynt utplåna förödelsens spår i denna härjade ödemark.

Barnen sökte förgäfves ett spår af den underliga stubben, som en gång varit husbonde i Synes gård.

— Syne, — sade Morsa, — vet du, jag tror, att den stubben var ingen riktig stubbe; han var skogskungen sjelf. Det sägs, att skogskungen kläder ut sig för barn och jägare.

— Ja, så säger sagan, — svarade Syne. — Men jag har hört stubben sjelf säga, att han var en stubbe, som andra stubbar; huru skulle han annars kunnat brinna? Så länge han fanns, var i honom den lefvande anden, som är i alla växter och alla djur. Morsa, vi skola vara goda mot växterna och djuren. Vi skola aldrig bedröfva den lefvande anden, som bor i dem.

Vallgossens visa.

(Melodi: Honkain keskelle.)

An sofver natten i furornas vagga,
Morgonens gosse på bergen står.
Sjöarna glimma, och moarna flagga,
Eko och trastarna sjunga vår.
Och hi och helledo
För berg och sjö och mo!
Eko och trastar skall ingen tro.

Göken han galar i björken här öfver:
Mins du den flickan vid torpets grind?
Räkna de år hennes gosse behöfver:
Ett år och två år och tre år i vind!
Och hi och helledo
För berg och sjö och mo!
Gökar och flickor skall ingen tro.

Alshög blir manshög, när stor tappar kraften.
Ärlighet smider en väggfast spik.
Yxorna gå nog, men Gud håller skäften;
Finland är fattigt, men Gud är rik.
Och hi och helledo
För berg och sjö och mo!
Gud och sitt land skall en bra karl tro.

Tuttemuj.

Han var bara en liten karl, fyra år gammal, men karl var han, liten och käck. Tuttemuj kallades han; far och mor visste väl mera; sådana karlar ha många namn.

Bröder hade han, Micke och Nicke, nio och elfva år. Också de bestodo sig flera namn. De hade fått en hvit kanot, en riktig kanot af väf, lätt som en ärtskida. Den dansade på vattnet, när den roddes med paddelåre. Det är något att kunna dansa på sjön!

En dag kom Micke hem med kanoten från en utrikes resa. Han hade varit till Spanien på andra stranden af viken. Det är långt till Spanien; Micke hade paddlat sig trött och sprang upp med den enda tanken, att nu skulle en smörgås smaka bättre än vofflor. Kanoten blef liggande lös vid gångbryggan, hvilket är pojkars vanliga sätt att sköta båtar.

Tuttemuj hade stulit sig ut på vandringar utan polis; ingenting kan jämföras med den ädla friheten. Kom så till bryggan och fick syn på kanoten. Hvem kraflade sig dit, om ej Tuttemuj? Visst hade han hört talas om Necken, men han hade ock sett huru man ror

med paddelåre. Innan någon polis fick sigte på honom, var han ute på sjön.

Det var spegellugnt, och första gången en karl om fyra år befann sig ensam på stora sjön. Hur vattnet var mjukt och fint; åren gick in i det som skeden i soppan. Kunde man gå på vattnet? Det vore roligt att försöka. Gossarne hade ju gått på isen i höstas, och flugorna gå på filbunken.

Tuttemuj doppade handen i vattnet. Det var vått, som i badbunken. Nej, hvarför skulle han nu gå i badbunken? Och han doppade paddelåren, än åt höger, än åt venster, som han sett bröderna göra. Det gick.

En liten mygga flög tätt öfver vattenbrynet. Tuttemuj betraktade henne med förundran. — Kan du flyga du, som ej är en fågel? Det vore roligt att kunna flyga.

Så kom en nyfiken löja, nafsade upp och slök myggan i en munsbit. Tuttemuj glömde myggan och såg på löjan. — Kan du simma du, fastän du är så liten? Hvem har lärt dig? Micke kan simma, Nicke kan simma, Pompe kan simma, men jag är ännu för liten. När jag blir, stor skall jag simma till Spanien.

— Det är ingen konst alls att simma, — svarade löjan. — Värre är det att gå på torra landet.

— Men det kan jag, — sade Tuttemuj.

Löjan märkte icke, att tätt bakom henne kom en stor abborre, och knaps, i ett tag hade han slukat löjan. — Hvad var det?

— Ingenting, — sade abborren; — jag åt bara min frukost.

— Vi bruka steka fiskarna, — menade Tuttemuj.

Abborren hade intet heller märkt, att en stor gädda lurade nära honom i vassen. I ett huj var hon bred-

vid kanoten och slök abborren med hans frukost. Det blef en hvirfvel i vattnet, när gäddan slog med sin stjärt och kanoten gungade. — Skäms du intet? — sade Tuttemuj. — Tänker du äta upp mig, som du åt abborren?

Och så slog han med sin paddelåre så hurtigt i vattnet, att åren flög honom ur handen och flöt bort sina egna vägar. En liten vindkåre blåste upp, och nu dref kanoten redlös på sjön. Tuttemuj såg ej en hvit engel, som satt vid hans sida.

Att drifva för vinden var också roligt. Något skulle Tuttemuj göra. Han doppade åter handen i vattnet, öste som med en skopa och lät det rinna tillbaka. Kanoten vickade litet, och det var ännu roligare. Han lutade sig än åt ena, än åt andra sidan, för hvarje gång krängde kanoten, och det var det allra roligaste. Mamma skulle sett huru skickligt han gungade!

En stund förgick, och Tuttemuj undrade, om hans lilla blå mössa kunde flyta på vattnet. Ja, hon flöt,

likasom åren. Kunde man ösa vatten i henne? Ja, hon höll vatten! Men kunde kängorna flyta? Tuttemuj skodde af sig båda kängorna, och ganska riktigt kunde de flyta. Nu hade han tre båtar i sjön, mössan och båda kängorna. Det var ju en hel flotta! Micke och Nicke hade bara en ångbåt, som hette Thor.

Mössan och kängorna höllo sig tappert en stund, men behagade intet följa kanoten åt. Bort flöto de, likasom åren. Lilla handen räcktes ut efter dem, men handen var för kort. Tuttemuj satt nu i strumpfötterna. Lika gerna kunde han vara barfota. Han drog strumporna af sig och försökte ösa vatten i dem. Nej, vattnet rann genom dem, och icke flöto de. Tuttemuj slängde dem från sig; den ena föll i sjön och drucknade.

Vinden blåste mot Spanien, och rätt som det var, dref kanoten till spansk hamn. Tuttemuj beslöt att landstiga i Spanien. Men hvad var det, som rörde sig där bland albuskarna? Var det Necken? Nej, icke bor Necken i Spanien, han bor i sjön. Tuttemuj klef på en sten ej långt ifrån stranden och råkade, när han klef, sparka ut kanoten. Adjö med kanoten, han for sina egna vägar, som åren, som mössan, som kängorna.

Nu stod Tuttemuj barfota på stenen och ämnade sig till lands. Men där var ännu vatten mellan stenen och landet. — Det gör ingenting, jag simmar, — tänkte Tuttemuj och hade redan glömt, att han ej kunde simma. I detsamma kom något fram mellan albuskarna, och det var en ko. Efter henne kom ännu en ko, och åter en ko, och slutligen kom en oxe. De ville till vattnet, där voro så många myggor i albuskarna. Kanske kommo de också att dricka ur sjön. Rätt som det var, blefvo de varse en liten figur på stenen. — Muh, — sade de. Trodde de, att Tuttemuj var en hund? Det

såg nästan så ut. Hundarna bruka skälla på korna och nafsas dem i benen, därför äro alla kor arga på hundar.

Tuttemuj var ingen ängslig karl, han såg sig om efter försvar. Där låg en rövass, som vågen sköljt upp på stenen. Tuttemuj beväpnade sig med vasstrået. Hjelten och hans vapen passade bra tillsammans.

— Muh, — sade korna. Oxen bölade burr — urr — urr! Så begynte de alla fyra vada ut i det grunda vattnet. — Vilja de äta upp mig? — tänkte Tuttemuj åter vid sig sjelf, och sträckte hotande ut sitt vasstrå mot fienden. — Komma de nära, så slår jag dem.

När Micke hade fått sin smörgås, kom han ihåg kanoten, som han lofvat alltid fastbinda vid bryggan. Han sprang till stranden. Ingen kanot; hvar är kanoten? Och hvar är Tuttemuj? Micke sprang i roddbåten och begaf sig på upptäcktsresa. Rymmaren syntes ej till. Men hvad flöt på vågen? En känga! Hvems känga? Tuttemuj. Ett stycke därifrån flöt en liten blå mössa, nära att sjunka. Hvems mössa? Tuttemuj. Micke kände hjertat i halsgropen, rodde till Spanien och fann kanoten tom, utan åre, i vassen. Hade Micke varit mamma, skulle han nu svimmat vid denna syn. Men han var Micke, han rodde vidare och upptäckte en tapper krigshjelte, barfota, utan mössa, stående på en sten och belägrad af fiender.

Rymmaren klef frivilligt i båten. Friheten är skön, men befrielsen har också sina behag. Kanske hade Tuttemuj's hjeltemod svikit honom i längden. Men nu var han tvärsäker. — De skulle bara ha kommit, jag skulle ha slagit dem så... så! — Och därvid svängde han stormodigt det fruktansvärda vasstrået.

— Hvar är paddelåren? — frågade Micke.

— Åren?

— Ja. Hvar äro dina kängor och strumpor?
Tuttemuj teg förlägen.

— Är du icke en slarf? — sade Micke.

— Men de tordes intet äta upp mig, — invände
Tuttemuj.

— Muh, — sade korna.

När solen dansar.

Har du sett solen dansa om påskmorgonen? Jag har sett det, när jag var liten; jag ser det ännu, när jag är gammal och grå. Du tror det icke, du! Vänta, jag skall berätta dig huru det är.

Det är icke underligt alls. Om Gud ville, så skulle han ju kunna låta oss se äfven solen dansa, som myggan i solskenet. Men han slösar ej sina under på alla nyfikna, dumma ögon. Han låter allenast dem, som tro på hans allmakt och på hans kärlek, se mer än andra.

Har du sett stjärnorna blinka? Har du sett solen dansa i en spegelklar sjö, när där är ett strömdrag eller ett vågsvall i vattnet?

Ja, icke behöfver du därför tro, att stjärnorna ha ögonlock, som blinka i natten. Icke behöfver du tro, att solen, som är så många gånger större än jorden, skulle hoppa kråka i verdensrymden. Solen har nog ett vackrare sätt att vittna om påskan, när vår Frälsare uppstod ifrån de döda.

Förstår du icke, att våren är en uppståndelsefest, en uppståndelse från de döda? Då vaknar hela den döda naturen till lif; då gråta alla drifvor, såsom där ju var mycken gråt vid vår Frälsares kors. Då gömmes

sädeskornet i mullen, såsom det eviga lifvets herre en gång gömdes i grafven. Då brista isarna öfver vågornas graf, såsom den tunga stenen blef bortvält från Fräl-sarens graf. Då uppstår ljuset i härlighet ur den långa vinternatten, såsom han uppstod ur dödens mörker. Då börjar naturens nya lif i grönska och fågning, såsom det nya lifvet i Gud har med honom börjat i mennisko-verlden. Och allt detta är solens verk: då säga vi, att hon dansar.

Betrakta solstrålarna! Hvar i den vida verlden finner du något jemförligt med dem, något så fint, så lätt, så innerligt gladt och på samma gång så värmande, så tröstande, så lifgifvande? Och du tror, att de icke dansa? Fråga de ulliga molnen, som med förgyllda kanter sväfva i himmelens blå! Fråga den glimmande sjön och trädens sprickande knoppar, kring hvilka sol-skenet fladdrar som glänsande silfver. Fråga lärkan, fråga de första fjärilarna, fråga myggdansen, fråga de glada barnen, som springa sig röda om kinden i frihet och ljus! Alla skola de svara: — Ja, vi veta det, vi förstå det, vi vittna det: solen dansar om påskmorgonen. Är hon ej *då* det nya lifvets sol? Och hon skulle ej dansa!

Yrkesvisor.

24.

• KUSKEN •

Jag sitter så högt, och jag ser mig omkring,
På vägar och gator och portar.
Fritrafvare har jag i redet på spring,
Så flinka som renar och hjortar.

Och Örn heter en
Med vingar till ben
Och Lejon den andra, som flyger i sken.
Så, så,
Passa på!
Hej hopp, mina fålar, för nu skall det gå!

Ur vägen patrask, när jag kommer med gny,
Så gnistorna spraka ur stenen!
Och pojkarna springa, gesällerna fly,
Madammerna röra på benen.
Ptro! Ptro! Stilla! Håll!
Där trillar ett troll,
Hundstackaren sprang för mitt hjul som ett fjoll.
Jaså,
Kan han stå?
Han lefver! Han linkar! Nå nu kan det gå.

Nu ut ifrån staden! Där möter en grind,
Tvi, ha vi nu tid till att vänta?
Men hvem kommer där, som en flygande vind?
En liten, en barfota jänta.
Nå, tack ska du ha,
Det där var nu bra,
Här trillar en slant. Sök i diket! Hurra!
Seså,
Låt nu gå!
Må grindarna ryka, så stickorna stå!

Min örn och mitt lejon, dem håller jag af,
De äro af finaste racen.

Men nog få vi frysa som uslaste slaf,
När herrskapet dröjt på kalasen.
Då breder jag mjuk
Ulltäcke och duk
Omkring mina fålar, så ingen blir sjuk.
Så, så,
Mina två!
Min örn och mitt lejon, som prinsar ni må.

Vi ha ju ett hjerta. Guldfålen, var trygg!
Och hafre så får du för resten.
Den borde få sjelf smaka piskan på rygg,
Som näns fara illa med hästen.
Mer vett har ju han,
Än mången en man,
Som svär åt sitt kräk som en äkta tyrann.
Så, så,
Låt nu gå!
Hvarthän? Det vet Gud, men jag säger, kör på!

FISKAREN

Hej, Anders och Märten och Stina och Maj,
 Nu gå vi till noten. Lang' hit min kavaj!
 Stor sak, om det regnar och blåser ett grand!
 Nu vid Mikaeli går siken i land.
 Om sjön litet vräker
 Och storbåten läker,
 Så glöm intet öskaret, pojkar, på strand!

Seså, nu är varpet så rundt i sin våg,
 Nu gäller att hala på telar och tåg.

Stopp, vast litet, ruska där borta på flarn,
För siken vill lista sig ut ur vårt garn!
Stå intet och grina,
För slaskvattnet, Stina!
Uppskörta din kjol, och sjung gladelig, barn!

Jag mins hur i somras du sjöng där vid ön,
När hurtigt du halade skötan ur sjön
Och strömmingen blänkte, hvar maska var stinn
Och blankaste silfver vi kapade in.
Hvad, skall du nu lipa
För Kalle, din snipa?
Han snyter Amerikan bort och är din.

Och vore Amerikan aldrig så rik
På lax och på strömming, och flundror och sik,
Så öser jag hellre min fattiga gröt
Ur egen sjös gryta med notar och sköt.
Och skrattar åt feta
Småherrar, som meta
Sin mört och sin abborr, där gyttjan är blöt.

Nej, jag är en sjöman på fräsande våg,
Min drake är ständigt på vikingatåg.
Min åker är hafvet, där sår jag mitt bröd,
Där gungar min planka på lif och på död.
Och kantrar min julle
På vågornas kulle,
Är hamnen hos Gud, och där är ingen nöd.

SPÅGUMMAN.

 m jag vet hvad som sker
 I en kommande dag?

Jo, jo, men, det tror jag,
 Och jag vet mycket mer.
 Jag kan spå exellent
 Det, som aldrig har händt,
 Som man aldrig får se
 Och som aldrig kan ske.

Allt beror, om ni då
 Vilja tro på mitt ord,
 Som om himmel och jord
 Skulle svärja därpå.
 Men om icke ni tro,
 Om ni skratta, jo, jo,
 Si då händer, att allt
 Är som purradt i palt.

Lilla fröken, kom hit,
Gif mig tassen, så där,
Låt mig se hvad där är!
Aj, så fin och så hvit!
Där gå linier och streck...
Jag ser tydligt en käck
Ung student... det är han,
Som en gång bli er man.

Nej... här är en kadett,
Han är fattig och kär...
En kapten kommer här
Med förgylld epålett...
Men hvad nu? En rival,
En tjock, gammal genral!
Snart ett dussin komplett...
Stackars lilla kadett!

Ta vi korten härnäst?
Eller koka vi snart
En kopp kaffe med fart?
Jag tror kaffe är bäst,
För då smälter som smör
Lilla frökens humör.
Jo, hurra! I gevär!
Si, kadetten är där!

Mellan smörgåsarna.

amma rensade hallon vid stora matbordet. Vicke satt barfota på en pall och åt smörgås. Hans våta stöflar stodo bedröfliga invid kakelugnen och väntade solsken.

— När jag blir stor och mamma blir liten, skall jag åka mamma i vagn, så att mamma intet blir våt om fötterna. Mamma skall intet vara rädd, jag skall köra sjelf.

— Tack skall du ha.

— Jag skall bygga ett guldslott åt mamma med fyra fönster, och mamma skall vara mitt lilla barn. Jag skall komma och tvätta mamma, så att mamma blir riktigt snygg, och intet skall mamma krångla, för ser mamma, det är för mammas eget bästa.

— Men, Vicke, jag har ju redan varit liten en gång, och hvar var du då? Intet kammade du mig, och intet körde du mig i vagn, och intet byggde du ett guldslott åt mig. Hur kunde du så försumma dig?

— Intet mins jag det, mamma.

— Nej, jag såg intet till min gosse då. Han måtte ha varit i skogen att plocka bär. Och när jag var ute i regnet, som du brukar vara, lät det klips, klaps i

vattenpussarna. Vicke, Vicke, hur kunde du låta mig bli så våt om fötterna?

— Ja, men mamma, hvarför sökte du mig intet. Var jag stor då?

— Jag vet intet, om du var stor eller liten, jag såg dig ju intet. Jag visste ej, att det fanns någon Vicke i hela världen. Men jag var liten och hade en mamma, som du, och hon kammade och tvättade mig som en porslinsdocka.

— Ja, och när du blef stor, blef din mamma liten, och du bar henne till badbunken. Byggde du ett slott åt henne?

— Hvad skulle jag bygga, jag som var flicka! När jag blef stor, blef min mamma så liten, att jag såg henne intet mer. Jag såg den tomma soffan, där hon brukade sitta, när hon höll mig i famnen. Jag såg hennes vackra blå klädning, som hängde i garderoben, och hennes psalmbok, som hon brukade bära med sig i kyrkan, och där hennes namn stod skrifvet med stora bokstäfver. Jag kände intet mer hennes armar omkring min hals, hennes kyss på min panna och hennes goda, varma ögon, som sågo på mig. Jag hörde henne ej mer läsa aftonbönen med mig: Gud, som hafver barnen kär . . .

— Sprang hon bort från dig?

— Hon somnade en dag, och så var hon borta. Ingen har hållit af mig så, som hon höll af mig.

— Jo, jag, mamma!

— Tror du? När du blir stor och jag blir liten, glömmet du mig som den saga du hörde i går.

— Å, nej. Jag mins Robinson och Sampo Lappelill, som red på en varg.

— När du blir stor och jag blir liten, skall du få en annan mamma, Vicke. Då har du din stora moder,

fäderneslandet. Försvara henne, och bygg åt henne ett guldslott!

Vicke såg en stund mycket betänksam ut. Hans tankar gingo i en rund ring som harar i skogen och kommo tillbaka precis till samma punkt, där de börjat.

— När jag blir stor, — sade han, — skall jag bygga ett skepp och segla till Afrika och slå ihjäl alla tigrar och ormar, men lejonen skall jag låta lefva, för de skola bli mina jagthundar. Elefanterna skola bli mina hästar, och jag skall bygga ett stall åt dem så stort som en kyrka. Jag skall rida på dem, så att de trampa ned skogen som gräs. Har mamma ridit på en elefant?

— Nej. Hvarför duger intet din beskedliga Grälle mera till ridhäst åt dig?

— Ser mamma, Odins häst, Sleipner, hade åtta fötter, och Grälle har bara fyra.

— Elefanterna ha också bara fyra fötter, och Vicke stackare har bara två.

Vicke betänkte sig.

— När jag blir stor, mamma, skall jag slå ihjäl alla röfvere och alla vargar och alla turkar.

— Nå, nå, intet skall du vara så sträng! Du skulle skicka turkarna i skolan för att bli kristna.

— När får jag gå till skolan, mamma?

— När du har lärt dig alla bokstäfverna.

— Jag kan redan A, B, D. Jag kan räkna till fjorton. Ett, två, tre, fem, sex, tretton, fjorton.

— Ja, jag hör. Och när du blir skolgosse, hvad tänker du sedan bli? Prins, prest, borgare, bonde, tiggare, tattare...

— Söta mamma, får jag ännu en smörgås?

— Gå till skänken och bred dig en! Hvad tänker du bli, när du blifvit så lång som pappa?

— Jag skall bli kung... men här är så litet smör.

— Var nöjd med litet! Man skall rätta mun efter matsäcken. Hvarför vill du bli kung?

— För att då får jag göra allt hvad jag vill.

— Jaså. Skall jag berätta en saga för dig?

— Ja, mamma. En lång saga.

— Nå, så lång blir hon intet denna gången. Gossar och flickor voro församlade på ängen om midsommarqvällen. Och då beslöto de att välja åt sig en kung, för att de skulle få göra allt hvad de ville.

— Och så valde de lejonet till sin kung.

— Några ville ha ett lejon och några en örn, men andra voro rädda att bli uppättna. Några tänkte på julgubben, men huru skulle han duga till kung på midsommarqvällen? Så hände sig, att de alla voro hungriga och då valde de enhälligt smörgåsen till sin kung.

Vicke såg mycket förvånad ut, men han hade munnen full och kunde ej svara.

— Ja, smörgåsen blef utropad till kung och bars i triumf kring ängen. Därefter åto de upp honom. Det var just det de ville, efter de skulle få göra allt hvad de ville.

— Mamma skulle berätta en lång saga, — bad Vicke enträget, litet besviken på smörgåskungen.

— Jag kände tre unga tallar på berget, där månen går upp och vindarna bruka flaxa förbi, när de gå hem att sofva i klyftan. Guldtopp, Silfvertopp och Ulltopp hette de tre tallarna: stjärnorna hade gifvit namn åt dem, och molndrottningen var deras gudmor. Alla tre voro glada och frimodiga i sitt hopp, att de skulle blifva

någoting här i verlden. Och efter de stodo högt och hvar morgon drucko molndrottningens mjölk, vuxo de raskt i solskenet och sågo ned på småfolket i dalen.

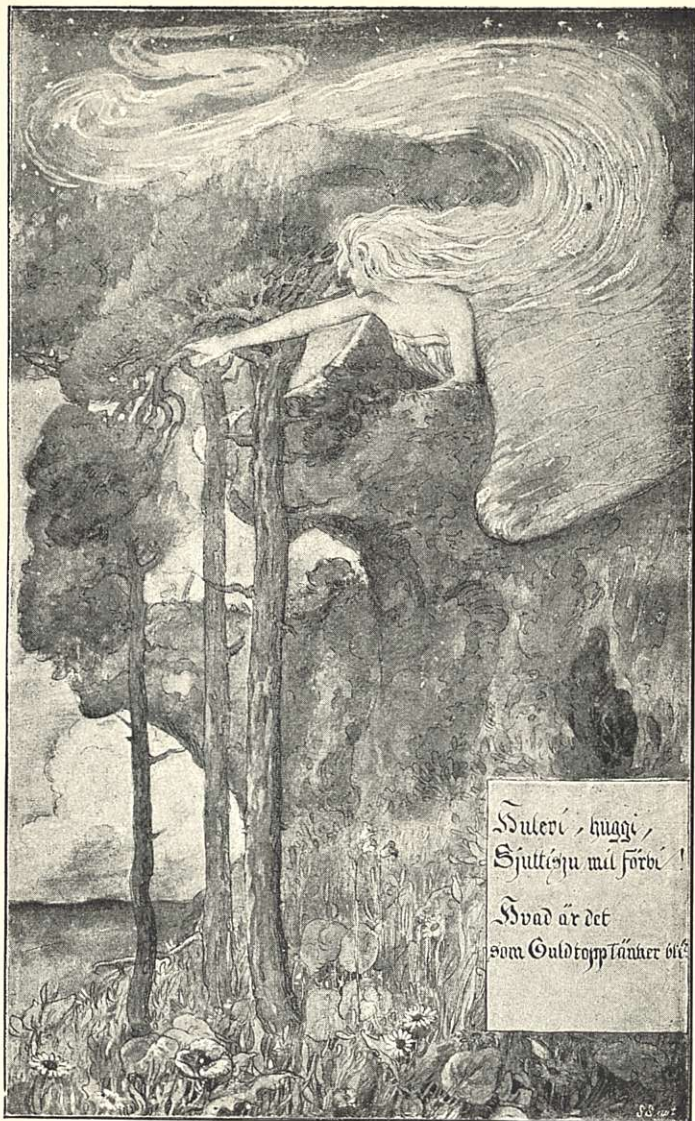
— Kantänka, hvad de där tycka sig vara förnäma, — sade enrisbusken åt kråkriset. Och så sträckte han ut sig för att också blifva ett träd, men det lyckades intet, han hade med sina knappnålar råkat fastna i mossen.

En afton hände sig, när nordanvinden körde molndrottningens vagn öfver berget, att hästarna trasslade in sina seldon i de tre tallarnas yfviga kronor, så att vagnen med drottningen blef hängande på deras grenar. Man kan tro, att där blef ett väsen på berget! Vinden tjöt, och molnet gret, och enrisbusken sade till kråkriset: — Där ser man följderna af att ungdomen nu för tiden går med så långa luggar. Skynda dig, granne, spring till skraddaren och låna en sax, så skall jag klippa tallpojkarne kronor!

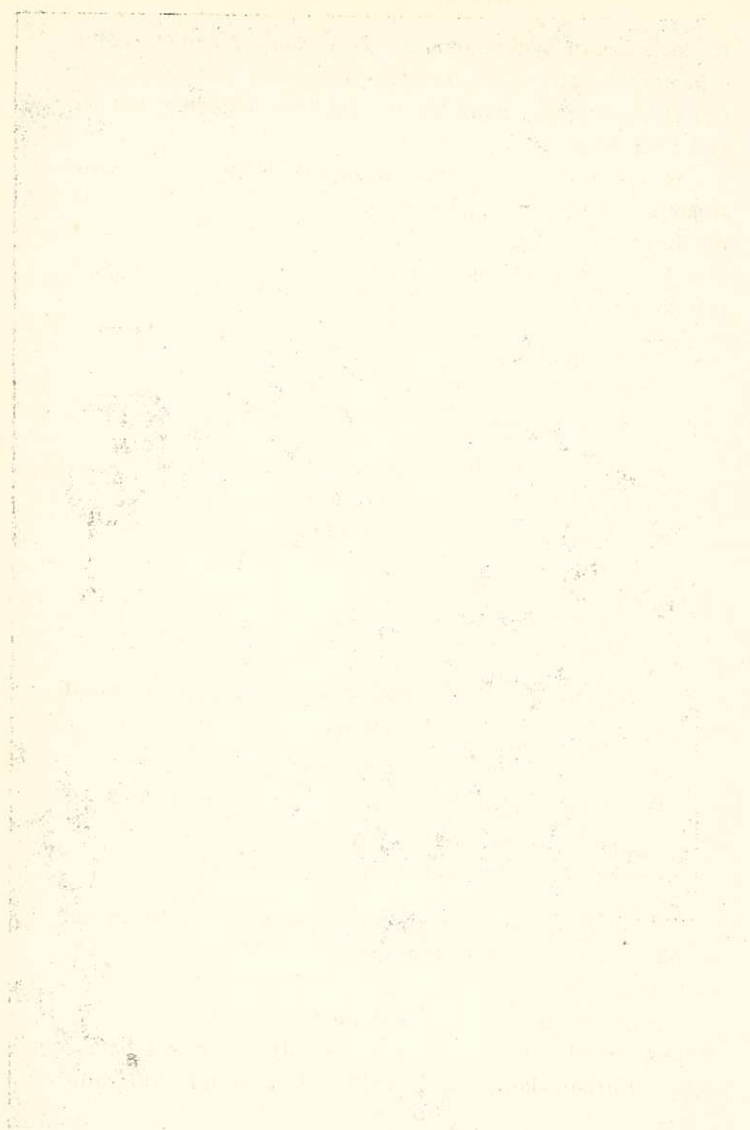
— Ur vägen, kryp, jag hjälper mig sjelf! — röt nordanvinden. Och så luggade han så eftertryckligt de tre tallarna, att han fick sina hästar lösa och vagnen på rätt igen. Men Guldtopp, Silfvertopp och Ulltopp stodo skamflata där, som nyklippta skolpojkar. Ingen magister fick nu tag i deras lugg.

— Kurage, gossar, — ropade molndrottningen, när nordanvinden galopperade bort med henne. — Ha ni blifvit luggade för min skull, så vill jag också belöna eder. Hvar och en af er skall få välja sjelf, hvad han vill bli här i verlden.

Skulle tro det var kungsord! De tre tallarna fortforo att dricka molnets mjölk och suga på bergets järn. Snart hade deras kronor åter vuxit lummigare än förr, och så blefvo de höga furor, i hvilka örnarna byggde

Mellan smörgåsarna,

bo och åskan tyckte om att ladda sina kanoner. Men stjärnorna hade hört molndrottningens löfte och voro nyfikna att veta, hvad de tre tallarna ville bli, när de vuxit så höga.

— Käre, — sade stjärnorna till vestanvinden, som slokade sina vingar på berget, — fråga dem du, hvad de ämna bli!

Vestanvinden ruskade skalkaktigt tallarnas kronor och sjöng:

Hulevi, hugg i,
Sjuttisju mil förbi!
Hvad är det som Guldtopp tänker bli?

— Jag vill bli den högsta, för att molndrottningen är min gudmor, — svarade Guldtopp.

— Jaså, — sade vestanvinden. — Nå:

Hulevi, hugg i,
Sjuttisju mil förbi!
Hvad är det som Silfvertopp tänker bli?

— Jag vill bli den största, för att jag har vuxit ur berget, — svarade Silfvertopp.

— Jaså, — sade vestanvinden. — Nå:

Hulevi, hugg i,
Sjuttisju mil förbi!
Hvad är det som Ulltopp tänker bli?

— Jag vill bli den arbetsammaste, för att Gud har skapat mig till att göra nytta i verlden, — svarade Ulltopp.

— Jaså, Hulevi! — Och med ett hopp var vestanvinden på närmaste stjärna för att berätta tallarnas svar. Enrisbusken stack kråkriset i sidan och sade:

— Hör du, granne, hvad tallarna säga? Den, som lefver får se.

Här tystnade mamma, som om det nu vore slut på sagan.

— Hvad blefvo de? — frågade Vicke nyfiket.

— Efter den tiden reste jag utomlands, — sade mamma, — och var många år borta. När jag kom tillbaka, ville jag helsa på mina gamla vänner tallarna, men fann endast deras afhuggna stubbar på berget. Solen sken som förut på höga och låga, vindarna hoppade kråka på klipporna, molnen seglade tysta på aftonhimlen. — Hvad i alla dagar kan det ha blifvit af Guldtopp, Silfvertopp och Ulltopp? — sade jag till mig sjelf.

— Det skall jag säga dig, — svarade en liten hvass röst på bergslutningen, och jag igenkände enrisbusken. — Guldtopp, som skulle blifva den högsta, blef en tornspira, och på den var en rostig vindflöjel, som ständigt trätte med vindarna. En vacker dag, när flöjeln grundligt förargat nordanvinden, hände sig ej bättre, än att hela tornet blåste omkull. Silfvertopp skulle blifva den största, och det såg intet så ut, för att han blef huggen i små bitar och svarfvad till kägelkung. Men han var ändå tre kvarter hög, och de andra åtta käglorna voro bara två kvarter. Och när klotet kom rullande på banan och slog omkull alla de åtta, men kringskuren kung stod kvar, ropade kägelpojken så högt som han kunde, för att få sig en slant: — Hurra, hurra för vår store kung!

— Och Ulltopp? Hvad blef det af Ulltopp?

— Ulltopp var icke den längsta, men den mest kärnfriska, — berättade enrisbusken. — Det var fråga om att såga honom till furuplankor, men så behöfdes en riktigt grof och stark hjulstock till den stora kvarnen vid forsen, och då fanns ingen bättre i hela skogen

än Ulltopp. Det är nu han, kring hvilken det stora qvarnhjulet vänder sig. Han bär det, han. I många år har han redan malat, och ännu, när ingen mera mins Guldtopp och Silfvertopp, skall Ulltopp mala människans bröd.

Vicke satt tyst och såg åter mycket betänksam ut.

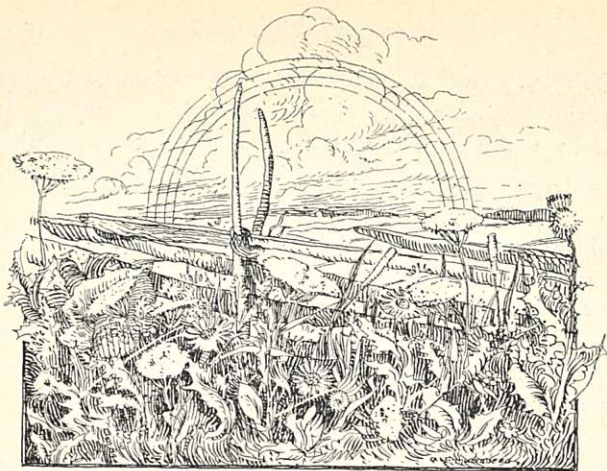
— Nu är den sagan slut, — sade mamma. — Hvad tänker du på?

— Jag tänker: om jag skulle bli mjölnare, — svarade Vicke. — Mamma skulle få bo med mig i qvarnkammaren.

— Men du skulle ju bygga ett guldslott åt mig?

— Ja, ser mamma; men kan man intet förgylla qvarnen?

Molnjätten.

(En saga om vackert väder.)

Det var en gång en smed, som kunde smida vackert väder. Honom ville vi ha i vår smedja, han skulle få bra lön. Men vi skola börja från början.

Rikki är yngsta karlen i Viks kungsgård. Rikki heter han, det förstå alla, fastän moster Agathe, som är så kruserlig, säger Richard, när där är främmande. Hvarför skall man förderfva en bra karls ärliga namn?

Sju år är han, kanske litet på åttonde, morsk och pigg. Tre gånger om året klipptes hans bruna lugg; fyra gånger klacklappas hans snedgångna stöflar, — riktiga stöflar, inga barnkängor! — Han har gått i småskola med flickor, men dem föraktar han nu och läser

hemma för en magister. Om han är flitig? Ja, det vet jag verkligen icke, fråga magistern! När jag sist såg honom i augusti, hade han ferier. Han bodde då i ett slags hönsbur på vinden bredvid magisterns vindrum och hade ett eget alnshögt fönster, som kunde öppnas, mot sjön. För all del, säg icke hönsbur, så Rikki hör det! Han har möblerat sitt sommarslott efter sin egen smak med en verklig säng, en stubbe till bord, en pall till stol, en båt vid namn Aramintha, tjugu centimeter lång, och en granruska, som skall föreställa skogen. Han samlar örter, frimärken och brokiga stenar. Vare det nog sagdt; nu känner du honom.

Ingen vet, om där någonsin bott en kung i kungsgården, men där bor en annan, som i Rikkis ögon icke är mycket sämre, en koppärrig smed vid namn Jukka. Han är liten till växten, därför kalla de honom Lill-Jukka. Liten, men axelbred och förskräckligt stark. Du skulle se honom damma till med sin slägga, så de brinnande järnflisorna flyga som eldfåglar kring smedjan. Och Lill-Jukka är något till smed, han smider allt hvad han vill, från hästskor och tretumsspik ända till — hvad skall jag säga? — ända till vackert väder. Åtminstone trodde Rikki det. Han är Lill-Jukkas bästa vän, och störste beundrare. Lill-Jukka kan vid pusten och ässjan berätta de allra märkvärdigaste sagor om jättar, dvergar och små elfvor, som ej äro större än en lagom tändsticka.

En afton kom Rikki till smedjan och sade: — I morgon segla vi ut till Fagerö, om det är vackert väder. Har du sett Aramintha? Hon är omtacklad nu och har fått nya segel; det är annat, än ärtskidsbåtarna! I morgon tager jag Aramintha med, och hon skall segla i kapp med pappas slup Säkerheten.

— Ja, om det blir vackert väder, — menade Lill-Jukka.

— Hvad, skulle det ej bli vackert väder! Det har varit vackert i tre veckor.

— Men nu går solen ned i moln, och Mufti, gårdshunden, äter gräs.

— Det måste bli vackert väder, för i öfvermorgon, säger magistern, börja vi åter läsa. Kan du ej smida vackert väder, du, som kan allting, Jukka?

— Hm, ja, jag kan bränna upp regnet, — menade smeden.

— Hur går det till?

— Jag låter det regna på ett torrt skinn och kastar skinnet i elden.

— Hjelper det?

— Intet hjälper det alltid. Det finns bara en, som kan göra vackert väder, och det är Stor-Jukka i molnet.

— Stor-Jukka, hvem är han?

— Mästersmeden, du vet. Vår Herres husbond-dräng, som har sin smedja i molnet. Det är han, som gör åskan. Rikki går nu beskedligt och lägger sig. Blir det vackert, så blir det vackert, och blir det fult, så intet kan jag smida i kapp med Stor-Jukka.

Rikki gick, ref åt sig en näfve gräs vid vägkanten och räckte det åt Mufti i hundkojan. Mufti såg förundrad ut, men tog ett strå och började tugga. Detta var mycket bekymmersamt. Rikki lade sig, sof oroligt, drömde om Stor-Jukka och vaknade i första daggryningen, innan solen ännu gått upp. Ett misstänkt plaskande hördes på fönsterrutan. Hvad kunde det vara? Rikki var med ett språng ur sängen och öppnade fönstret. O, ve, det hällregnade! Och icke en

liten dusch, nej, slagregn, det öste ned, det stod som stickor i backen. Fagerö! Fagerö! Och Aramintha!...

Om Rikki varit tjugu år, skulle han kanske slagit näfven i bordet; stort folk brukar ju stundom detta oskyldiga nöje, när intet annat hjälper. Men Rikki var sju år och började gråta. Harmen kom till för att salta sorgen. — Vänta du, — sade han till regnet, — nu skall jag bränna upp dig. Där låg ett lösrifvet skrifboksblad. Rikki tog bladet och höll det litet utanför fönstret. Sju regndroppar föllo på bladet. Rikki tog en tändsticka och antände bladet. Det frasade upp, och snart lågo blott några askgrå fjun af förkolnadt papper på stubben, som skulle föreställa ett bord.

Men i samma ögonblick rörde sig några små figurer på stubben. Det var ännu halfmörkt, och Rikki måste tända en ny sticka för att se hvad det var. Under och mirakel! Det var sju små flickor, icke längre hvardera än en tändsticka, och de sade till Rikki med en späd slaskvattenröst: — Hvad befaller du, herre?

— Åhå, — sade Rikki, som föraktade alla flickor. — Hvad ären I för småkryp, och hvad har jag att befalla eder?

— Vi äro regndroppar, — sade de små flickorna. — Den, som förvandlar oss till ånga, är vår herre, hvilken vi måste lyda.

Regndroppar! Vatten! Rikki hade sett ångmaskiner. Nu förstod han hvarför vattenångorna måste lyda maskinistens befallningar. — Nå, — sade han efter litet betänkande, — efter jag är er herre, så fören mig till Stor-Jukkas smedja! Vi skola segla i dag till Fagerö, och jag vill beställa oss vackert väder.

Strax såg Rikki de sju små flickorna åter fördunsta till ånga, upplyfta honom i sitt lätta töcken och bära

honom ut i den stormiga rymden. Hi och hej, det gick som en yrande vind öfver toppar och tak! På kortare tid, än en nyckelpiga behöfver för att lyfta skalet af sina vingar och surra i väg, var Rikki redan inne i det svartaste regnmolnet. Här stod den tornhöge, gråskäggige Stor-Jukka vid fullt arbete i sin smedja. Morgonrodnaden glödde i ässjan, blåsbälgen pustade storm, släggan slog åskdunder, molnen sprakade blixtar, molnflisorna flögo fladdrande genom luften och nedfölla som regn på jorden.

— Hvad vill pojken i min smedja? — frågade smeden barskt.

— Käre Stor-Jukka, — bad Rikki, — vi måste alldeles nödvändigt segla i dag till Fagerö, och jag kommer för att bedja dig smida vackert väder.

— Bryr jag mig om edra små lustresor? — röt den tornhöge jätten. — Åkerfälten lida af torka, källorna sina, boskapen försmäktar af törst, och jag har fått befallning att smida regn. Ur vägen, småpyre, om du ej vill råka ut för min slägga!

— Jaså, — sade Rikki. — Nu har jag bedt dig beskedligt, och du svarar mig sturskt. Vet du icke, Stor-Jukka, att jag kan bränna upp regn och att jag är din herre?

Jätten såg styft på Rikki och Rikki såg styft på jätten. Då drogo sig Stor-Jukkas gråskäggiga läppar till ett bredt grin, och han började dundra i mildare ton: — Nej, hör på småpyret! Du har kurage, du, lille Pytt. Tycker du ej, att vi nu ha vackert väder? Hvad kan ett törstigt land bättre begära?

— Det må vara, — menade Rikki förtrytsamt, — men vi, som skola segla till Fagerö, kalla detta ett nedrigt duskväder.

Molnjätten.

— Så, så, — skrattade jätten, — det duger kan-
tänka icke åt småherrarna. Då måste jag bjuda dig
på ett bättre dusk. Skall jag smida en skur af hagel,
stora som hönsägg, eller skall jag låta bälgen pusta en
storm, som kullvräker hela skogar och bortsopar stora
städer med hafsfloden.

— Nej, — protesterade Rikki envist, — du skall
smida solsken och sommarluft, du skall pusta en lagom
liten bris för Araminthas nya spritsegel. Var ej så
stor på dig, Stor-Jukka! Ser du, jag har mina tänd-
stickor med mig, akta dig du, om jag tänder eld på
ditt moln! I går berättade pappa, att de kunna göra
regn i Amerika. Hvad är det nu för en konst att göra
regn? Mycket större konst är det att göra vackert väder.

Nu skulle du sett den bistre molnjätten! Rikkis
kurage roade honom obeskrifligt. Han tog sig om
skägget och brast ut i så hejdlöst skratt, att molnet
remnade, blåsbälgen sprack, städet smälte till vatten och
ässjans glödande morgonrodnad rann ut som en lava kring
hela himlahvalfvet.

— Har man hört maken till pyssling? Han vill
förvandla mig, Stor-Jukka, till ånga, liksom ett thékök!
Tappre tordyfvel, jag tycker om dig! Efter jag nu har
uträttat min husbondes befallning och vattnat landet, skall
du i din ordning få ditt leksaksväder. Titta kring dig,
så skall du få se!

Och nu begynte molnjättens nya kommandoord att
dåna i rymden till de millioner och åter millioner vatten-
droppar, som nyss sprakat ut ur hans hammarslag.
— Sopen bort den röda lafvan, som runnit ut från min
ässja kring himmelen!

— Nej, låt den vackra morgonrodnaden brinna! —
bad Rikki.

— Håll din mun, lille Pytt, och var icke dum! Aftonrodnad vacker natt, morgonrodnad slaskig hatt. Så... nu är lafvan bortsopad. Gören nu morgonhim-melen grå som aska!

— Hvad är det du säger, Stor-Jukka? Smider du åter regn?

— Om du ej tiger, lille Pytt, skall hela Fagerö bada i slask. Begriper du ej, att på mulen morgon följer klar dag. Så... nu är allt aska. Byggen nu regnbågen!

De många millionerna regndroppar marscherade upp i en lång, bågformig paradmarsch på himlahvalfvvet i vester. Knappt voro de uppställda, innan lika många millioner strålar af den uppgående solen i öster, kommo ridande på velocipeder fram ur ett hål i den stora askkitteln.

— Halt! — kommenderade molnjätten. — Venster om! Herrarne Solstråle bjuda upp fröknarna Vattendroppe till en snurredans på min bro. Marsch!

Och nu blef en dans på den skinande bron! Her-rarne Solstråle svängde så muntert om med fröknarna Vattendroppe, att de små damernas klädningsfällar skiftade om i alla tänkbara färger, och deras runda kinder blefvo af dansen rosenröda. Då logo herrarne Solstråle, som endast de kunna småle, åt damernas förlägenhet, bugade sig artigt, klefvo upp på sina velocipeder och redo in tillbaka i askan genom hålet i kitteln. Frök-narna Vattendroppe gingo hem att kamma sig och knyta sina skoband efter den svindlande dansen. Men hvar var nu himmelens strålande bro? Ja, hvar är nu det vackraste, som tjusat vårt öga i lifvets morgon?

— Det blir regn! — suckade Rikki, när allt var grått omkring honom.

— Gå hem, och lägg dig! — morrade Stor-Jukka.

Huru Rikki kom hem visste han icke sjelf. Tro-
ligen hade de sju små fröknarna Vattendroppe burit
honom lika lydigt tillbaka, som de buro honom ut, ty
när han vaknade i sin säng, sken solen honom i an-
sigtet. I detsamma hördes magistrerns röst i dörren:
— Upp med dig, latmask! Säkerheten är färdig att
segla till Fagerö!

Fagerö? Rikki var åter med ett språng på fötter-
na, och fyra minuter därefter på väg till stranden med
Aramintha på armen. Lill-Jukka stod i dörren till smed-
jan. — Det regnade bra i natt, — sade han, — men
nu har Stor-Jukka smidt oss vackert väder.

— Det är därför att jag skrämde honom med mina
tändstickor, — förklarade Rikki.

— Kunde tro det, — menade Lill-Jukka. — Hvem
skulle ej vara rädd för Rikki?

— Intet vet jag, om han var rädd för mig, — sva-
rade Rikki litet förlägen, — men nog såg det så ut.
Vet du, Jukka, nu har jag lärt mig att göra åska och
kommendera regnbågen. Nästa gång det regnar skall
jag försöka.

— Må det? Kanske vi lemna det där åt Vår
Herre i himmelen, som kommenderar Stor-Jukka och
oss alla. Jag tänker, att han förstår det bättre än vi.

— Rikki! — hördes magistrerns röst från båten.

Och Rikki seglade med båten till Fagerö, och Ara-
mintha seglade i kapp med Säkerheten. Och Stor-Jukka
skrattade åt Rikki i molnet längst ned vid himlaranden,
och herrarne Solstråle hade ätit upp fröknarna Vatten-
droppe, så att endast några få hunno gömma sig i
ljungens röda blommor på skogstufvan.

Florios och Unda Marinas sagor.

---

10. Unda Marina berättar om Imatra.

Har du sett hur i rosor är aftonen klädd,
När han bäddar i Saima åt solen en bädd,
Och hur morgonen väcker den sofvande opp,
Med ett skimmer af guld öfver granarnas topp?

Kan du tro, att en sjö i så drömmande lugn
Blossar upp i en hast, som en brinnande ugn,
Till en rytande fors, till ett svindlande fall?
Jag har sett det, och aldrig jag glömma det skall.

Jag samm upp genom Nevan, när qvällen var sen,
I palatsernas skugga och lyktornas sken.
Där var fest och musik uti kejsarens stad;
Men jag sköljde mig ren uti Ladogas bad.

Jag flöt upp som ett skum genom Vuoksens port,
Jag tog språng som en lax genom forsarna fort;
Då så kände jag häpen, en mil därifrån,
I de darrande klipporna Imatras dån.

O, du lyckliga vän i din soliga vik,
 Där du vattnar din strand, i din ringhet så rik,
 Tänk på oss, vi förlorade böljor, som gått
 Från vårt Saima i lugn till ett Imatras lott!

Så yar vågornas saga. Då gret jag med dem,
 Och jag sade: — O systrar, nu följn mig hem!
 Vår barmhertige Gud vet för er ock ett råd;
 Jag skall leda er väg till ett haf utaf nåd.

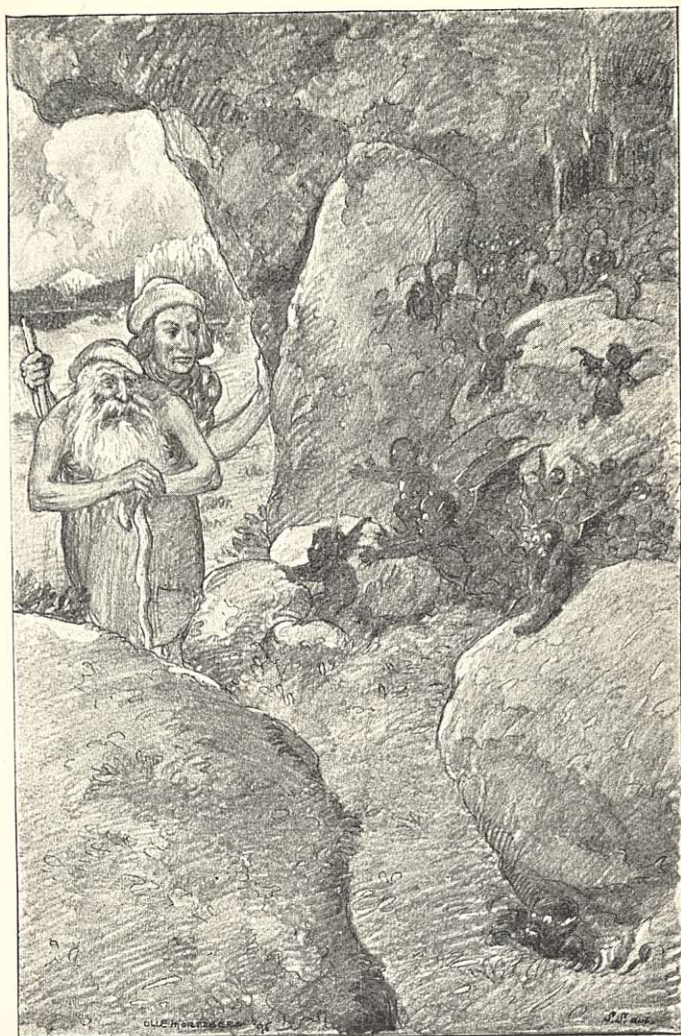
Men allt ringlar sig draken i Imatras schakt,
 Och så många på stranden beundra hans makt,
 Ack, de veta ju ej, att hans skönhet består
 Af förkrossade böljors förtviflade tår!

II. Florio berättar om Lapplands troll.

Har du hört hvad man säger om Lapplands troll,
 Hur de hänga sig fast vid ens klädningsfäll,
 Hur de dansa på sjö, hur de hvirfla i vind,
 Hur de vända din syn, hur de göra dig blind?

Jag tog staf i min hand, sjumilsstöflar på fot,
 Och jag gick genom Finland nordpolen emot,
 Mina björnar de brummade kunglig salut,
 Och så kom jag till Lappland, där vägen tar slut.

Florio berättar om Lapplands troll.

— Hvar är' trollen? De glömt att betala sin skatt;
Jag vill hålla en räfst nu i midsommarnatt.
— Käre herre, nu gömma de sig i sitt fjäll;
Kom tillbaka i mörkaste juleqväll!

Men jag ville ej vänta på mörker och snö,
Jag fick fatt i en trollkarl vid Enare sjö,
Och han fräste så hiskliga ord i sitt skägg,
Att där remnade brakande fjällets vägg.

Och där kröpo i klipporna, som i en stack,
Många tusende småtroll och busar och pack
Af den sort, som plär skrämman beskedliga barn
Och som lägger för menskorna snaror och garn.

Då så tog jag en qvast, och jag sopade ren
Hela gropan med hufvud och armar och ben,
Som man skurar sin stuga med såpa och lut,
Och jag sopade skräpet i Ishafvet ut.

Hvad de grinade styggt, hur de beto min qvast,
Hur de klängde sig envist i klipporna fast!
Och de summo i land, och de kommo igen,
Men jag vrok dem i hafvet åt simporna än.

Då så kröp där på marken en gran utan stam,
Och där tittade blåögd en elfva fram,
— O, min prins, — sade elfvan och blinkade skygg,
— Skjuter du med kanoner på Lapplands mygg?

Allt förgäfves du sopade trollens hem,
De bo kvar jämt så länge man tror uppå dem.
Låt de fattiga trollen få spöka i fred;
Sopa mörkret, som födt dem, så följa de med!

— Liten elfva, haf tack, ja ditt råd, det är godt;
Jag vill bygga åt solen i Lappland ett slott.
— O, min prins, bygg då hellre åt skolan ett hus,
Och gör fönsterna höga för himmelens ljus!

Ja, jag byggde en skola i mörkaste nord,
Som en lykta för Guds och för sanningens ord.
Nu så lära sig barnen arbeta så gladt,
Och jag tror ej de drömma om busen i natt.

Men om trollen så hörde man sedan ett tal,
Att de summo tillbaka på ostronskal.
Och den väldige trollkarln vid Enare sjö,
Frös ihjäl sista jul i en drifva af snö.

Rimtussen.

(En Jotunheimssaga.)

I höga Norden var ett land, som kallades Jotunheim, och där bodde jättar, som kallades rimtussar. Thor* låg i krig med rimtussarne och slog ihjäl dem med sin hammare, men en tusse blef kvar. Han hade gömt sig i ett isberg vid Nordkap, och där bodde han ännu i fjor. Ingen visste hur gammal han var, kanske tre eller fyra tusen år, ty han stod ej skrifven i någon kyrkobok. Men lång var han, lång och dum, en kilometer lång och sex kilometer dum, sade folket. Nå, det var kanske förtal, man skall ej tro mer än hälften.

Rimtussen höll bra nog ihop, fastän han var så gammal. Han var frusen till is och tålde nog köld, men i töväder var han rädd för att smälta. För det mesta sof han i isberget, men hvar hundrade år vaknade han och såg sig omkring i världen. Detta uppfriskade honom, så att han nog tyckte sig kunna hålla ihop tusen år till.

---

* Svenskarne trodde fordom på flera gudar. Den förnämste hette Odu; Thor var åskans gud, och alla gudar bodde i det ljusa Valhalla. Men Jotunheim var mörkrets, trollens och jättarnes land i höga Norden.

Rimtussarne hade i sin tjänst små listiga dvergar, som kallades svartalfer. De kunde se genom berg och visste allting, utom att göra solsken. Förr voro de så talrika, att när man ropade i skogen, visst fick man svar. Men nu hade också svartalferna försvunnit med rimtussarne, så att det fanns bara en tusse och en alf kvar. Och tussen vid Nordkap hade ställt sin svartalf att vakta vid isberget, medan tussen sof.

I år vaknade tussen litet före jul, sparkade ett håll i isberget och rätte ut sina styfva ben. — Hvad lider tiden? — frågade han sin spejare, svartalfen, som stod där på vakt vid berget.

— Hundra år närmare världens ände, — svarade spejaren.

— Så, så! — sade tussen. — Har här på de hundra åren kommit någon, som är klokare och starkare än jag?

— Hvarifrån skulle den komma? Store Tusse, du är den starkaste och klokaste karl i hela världen!

— Men jag börjar bli gammal.

— Det gör ingenting, när man kan sofva som du. När man sofver, blir man stark och vis, och ingen sofver som du.

— Skulle tro det. Men huru mår Thor nu för tiden?

— Thor har gått att gästa Odin i Valhall. Det är sällan han numera kör med sin vagn i molnen.

— Det är väl intet åskväder i dag?

— Hvad, skulle det vara åska midt i vintern!

— Då gå vi ut att spatsera i Jotunheim. Klif på min rygg! Menniskorna bli allt dummare. Jag vill se huru dumma de nu ha blifvit efter hundra år.

Svartalfen klef på rimtussens nacke och satt där som en fluga. Svartalfen var ju intet längre, än en gosse, när han fått sina första byxor.

Rimtussen sträckte på sig, så att det knakade i hans knaggliga ben, drog sjumilsstöflarna på och var med ett par steg vid Rastekais fjäll i Lappland. — Nå, det fögnar mig, att fjällen ej smält i solskenet. Men hvad är det för svarta streck jag ser därborta i snön?

— Det är järnvägar, store Tusse. Den vestra går uppåt Lofoten, och den östra har nu hunnit till Uleåborg.

— Järnvägar? Är det fruset järn?

— Nej, de dumma människorna ha hittat på många konster under de sista hundra åren. Nu köra de på järnvägar sex mil i timmen.

— Sex mil! Det var visst något att tala om! — utropade tussen föraktligt, tog ett sjumilssteg och stod i Tromsölandet af Norge. Där trasslade han in sig i en telegraftråd och hade så när brutit af sitt sköra ena ben.

— Nej, se så dumma snaror de ha lagt ut för fjällräfvarna! — brummade han.

— Ja, är det icke enfaldigt? — sade svartalfen. — Och så prata de med hvarandra genom trådarna.

Rimtussen blef ledsn på Norge, vände om och stod med några steg vid Enare sjö i Lappland. Här steg röken från en nybyggares stuga som en röd pelare i den frostiga vinterluften. Med röken kom en angenäm lukt, som behagade tussen. — Hvad är det småfolket kokar?

— De koka kaffe.

— Kaffe! Är det något slags gröt?

— Store Tusse, kaffe är ett slags brun soppa, som gör människorna muntra.

— Låt oss smaka den bruna soppan! — menade tussen och tog ett steg framåt, men glömde, att han med detsamma var sju mil från kaffepannan. — Det är stundom obehägnadt att spatsera i sjumilsstöflar. — Se på stugan, som sprang ifrån mig! — sade tussen förargad.

Då låg där ett litet svart föremål i snön. Tussen tog upp det, vände det på alla sidor, stack det i munnen och begynte tugga därpå. — Det var ett segt stycke renstek, — anmärkte han; — det måste ha legat länge och torkat i solen.

— Troligen, — sade svartalfen. — Annars bruka människorna kalla detta en gummigaloch. Den har någon resande tappat i snön.

— Hvad göra de med gummigalocher?

— De bruka dem på slaskiga vägar, för att icke bli våta om fötterna.

— Slaskiga vägar! Våta fötter! Hvad är det för veklingar, som nu bo i Jotunheim? Jag skall lära dem slaska! — Hvarpå rimtussen spottade ut galoschen, tog munnen full med vinterluft och blåste ut den genom näsborrarna. Strax kom en snöstorm, som innan kort betäckte nejden med manshöga snödrifvor. — Hvar är kaffegrytan? — frågade tussen.

Svartalfen pekade norrut, tussen tyckte sig känna i luften oset af kaffe, tog några ifriga steg, men tog miste i snöyran och hamnade midt i Bottniska viken. Hafvet var isbelagdt, men hvilken is kunde bära en så tung best, som tussen! Ja, tussen plumsade i, och nu skulle han ha behöft gummigalocher.

— Se på slaskvattnet, som börjar gå mig öfver stöfvlskaften, — utropade tussen, där han stod midt i hafvet. Det värsta var, att fötterna började smälta i

Rimtussen.

(Sid. 65)

sjumilsstöflarna. Här var intet annat råd, än att traska upp till torra landet igen. Kratsch lät det, när han klef upp genom isen.

Nu stod han vid en by i Finland. Där var tövinter, solen sken, och barnen åkte kälke utför bergsluttningen ned till rian vid åkern. — Är det grodor? — frågade tussen.

— Store Tusse, lät oss fly, här är farligt att dröja, — varnade svartalfen. — Det är ej grodor du ser vid skogsbacken, det är människobarn.

— Så, så, — sade tussen; — jag har sofvit så länge, att jag glömt huru barn se ut. Det skulle roa mig att se huru kräken dumma sig. — Därvid utsträckte han sin långa arm, fick ett af barnen i luggen och lyfte det varsamt till sig. De öfriga sprungo vid tussens åsyn skrikande bort.

Nyfiket betraktade tussen sitt byte. Det var en parfvel om tio år, Matte Flink hette han och gjorde skäl för sitt namn. Hjertat satt i halsgropen på pojken, men han sväljde gråten och såg den obäklige tussen styft i ögonen.

— Jaså, — sade tussen, — är du en af dem, som köra sex mil i timmen och prata med hvarandra i räfsnaror? En sådan liten ömklig pyssling du är! Tycker du dig vara klok du? Vet du hvem jag är? Jag är den klokaste karl i hela världen.

— Det skall du bevisa, innan jag tror det, — svarade Matte Flink. Tussens skryt förtretade honom.

— Bevisa? Hvad vill det säga?

— Du skall gifva mig tre gåtor att gissa, och jag skall gifva dig tre. Gissar du mina gåtor...

— Så äter jag upp dig, — inföll tussen.

— Får gå, — sade Matte, — och gissar jag dina gåtor, så äter jag upp dig.

Tussen tyckte detta vara öfver måttan nöjsamt, fann behag i den lille duktige storskrytaren och ställde honom att stå på hufvudet i snön. Matte var strax på fötterna och kommanderade: börja!

— Nej, store Tusse, — hviskade svartalfen, — låt ej narra dig! Du är visst den klokaste karl i verlden, men också den klokaste kan bli lurad af de dumma människobarnen.

— Håll din mun, — sade tussen förargad. — Du skall få se, att jag äter upp bytingen; jag känner mig riktigt matfrisk. Jaså, tre gåtor! Nå, hvad är det som du är och jag icke är?

— Tio år gammal, — svarade Matte Flink.

— Ja, det kan intet bestridas. Nå, hvad är det, som jag är och du icke är?

Matte hade god lust att säga: dum. Men han var klok nog att svara: — tusen år gammal.

— Så, så! Ja, det kan heller intet bestridas. Men hör nu, — sade tussen, viss om sin seger: — Hvad är det, som hvarken jag eller du är?

— En krokodil, — sade Matte.

— Krokodil... hvad vill det säga?

— Nå, en fjällråtta, om du förstår det bättre.

— En fjällråtta? Ja, det kan intet heller bestridas, — menade tussen bekymrad. — Nu är det din tur att fråga.

— Hvem är det, som föddes med verlden och icke dör, förrän verlden slutar, och ej ännu är fem veckor gammal?

— Åh, det vet ingen och icke du heller, — svarade tussen förlägen.

— Jo, det är månen. Nå, hvem är det, som beständigt grinar?

Tussen menade, att det måtte vara tussen sjelf.

— Nej, det är väggspringan. Gissa nu hvad detta är:

Flög en fågel vinglös,
Satt i trädet fotlös,
Sköts af jungfru munlös,
Stektes utan panna,
Utan salt förtärdes!

Tussen blef så het om öronen, att de började smälta.

— Ät upp honom! Ät upp honom! — hviskade svartalfen. Men tussen ville stå vid sitt ord och betänkte sig grundligt. Huru en fågel kunde vara vinglös och en jungfru munlös, det var då platt obegripligt — Hör nu, Matte, — sade han, — hvem af oss är dum, du eller jag?

— Det vet jag intet, — svarade Matte försigtigt. — Men fågel vinglös är snön, och jungfru munlös är solen.

— Så, så, — sade tussen, — då lär intet du vara den dumma. Men hvad betyder det mot att vara stark? Vet du, det sägs, att jag är den starkaste karl i hela världen.

— Det skall du också bevisa, innan jag tror det, — menade Matte. — Försök att flytta detta berget tre tusen mil, och flytta det sedan i morgon på samma ställe!

Tussen betraktade berget och fann det nästan för tungt. — Tokprat, — förklarade han. — Den stenklumpen kan ingen i världen flytta.

— Jo, det kan jag, — svarade Matte; — det har jag lärt i skolan. Nu sätter jag mig på bergét och sitter här till i morgon. Berget vänder sig med jorden i en rund ring af tre tusen mil på tjugufyra timmar, och i morgon vid denna tid äro berget och jag åter här.

— Store Tusse, han lurar dig! — hviskade svartalfen.

— Nej, hör nu, Matte, — invände tussen, — det är bara de lärdes konster. Låt mig bevisa min styrka på ett sätt, som alla begripa.

— Det skall du få, — sade Matte. — Här står vår ria. Gå och stick hufvudet tvärt genom väggen!

Detta var tussen med om. Gång efter gång rände han sitt ishufvud emot väggen, så att flisorna flögo af det, men genom väggen fick han det icke. Pustande förklarade han, att det kan ingen göra.

— Jo, det kan jag, — sade Matte. Hvarpå han sprang in i rian, stack ut sitt hufvud genom rieggluggen och ropade: — God dag, store Tusse! Nu skall jag äta upp dig.

Detta fann tussen så obeskrifligen lustigt, att han började skratta. Det var väl ett par tusen år, sedan han skrattat sist, när Thor med sin vagn körde kullerbyttor i molnen. Så hejdlöst skrattade tussen, att han alldeles glömde sin gamla, sköra, bräckliga kropp af is. Öronen hade smält, hufvudet var skamfiladt emot rieväggen, ishjertat hade töat och fötterna blifvit vatten i hafvet. Skrattet och solskenet gjorde alldeles slut på honom. Brr, katrakull, bimbasch lät det, när hela ismassan störtade kull i en stor hög af slask och sörja. Det var tussens farväl till verlden. Svartalfen blef så förskräckt, att han tog till fötter, det mesta han kunde, sprang till skogen, fastnade i en harsnara och slöt sitt svarta lif i den hvita snön.

Matte Flink var stolt öfver sin seger, men tyckte det var synd, att en så duktig jätte skulle rinna eländigt bort i slaskvatten. Barnen i byn samlades häpna och nyfikna på den höga drifvan, där jätten fallit, och undrade, om han kanske ätit upp många barn. Men en liten flicka kom på sina skidor till drifvan och sade: — Nej, tussen var beskedlig, tussen har ej ätit upp barn, vi skola skrifva hans grafskrift. — Och så skref hon med skidstafven i snön:

»Här hvilar den siste rimtussen. Han var stor och dum, men han gjorde intet illa i verlden. Det är bra att vara klok, men det är bättre att vara dum och beskedlig, än klok och elak».

Och så gret den lilla flickan i solskenet på rimtussens graf. Och hans grafskrift var, liksom mången annans, skrifven i snön.

Skära hafran

Skära, skära hafran,
Hvem skall hafran binda?
Det skall allra käraste min,
Hvar skall jag honom * finna?
Jag gick mig ut en morgon klar,
Daggen låg i gräset kvar,
Men intet spår af honom var,
Och hem så kom jag utan.

Skära, skära hafran,
Hvem skall tröska i logen?
Hvem skall mala mitt gryn i qvarn?
Den, som blir mig trogen.
Jag gick mig ut i middagsro,
Solen sken på fågelbo,
Men ingen fågel sjöng om tro,
Och hem så kom jag utan.

---

* Gossarne sjunga: henne.

Skära, skära hafran,
Hvem skall gröten smaka?
Den, som får min gyllene sked
Och ger en ring tillbaka.
Jag gick mig ut en afton sen
I den klara månans sken,
Och hvar tog sin, och jag tog min,
Och så blef trollet utan.

De röda skorna.

Har du hört talas om Löfvens Rika, som ville gå till himmelen i röda skor?

— Hvad i alla dagar? Gå till himmelen?

— Vänta litet! Löf, hette en nybyggare, som röjde skogen och hade byggt sig ett torp vid den stora elfven, som rinner ut ur Uleå sjö. Lehtinen var hans finska namn, men i staden hade någon öfversatt det till Löf, och det lät förnämare. En duktig arbetare var han och hade en lika arbetsam hustru, som skötte om vintern två kor och två får, men sommartid hjälpte hon sin man att bränna tjära, och kräken fingo mest sköta sig sjelfva, utom när där ficks för maten en vallpojke från byn.

Deras enda rikedom var en flicka, som hette Erika och kallades Rika. De skulle nog önskat sig en pojke, som en dag kunde hjälpa fadern vid tjärdalen, men Rika var redan på sjunde året, och ännu hade hon ingen bror.

Det var icke långt till kyrkan, men långt till byn, och Rika hade ingen att leka med, när föräldrarna voro i skogen. Men Rika var icke rådlös. Hon gjorde sig kor af tallkottar med fyra ben, två horn och en svans

De röda skorna.

af stickor. De bodde i hennes ladugård under stugutrappan, men sjelf hade Rika egen stuga och gård bakom en stor sten vid grinden. Hvar morgon förde hon korna ut på bete, och hvar afton åter hem att mjölkas. Bitarna af en sönderslagen tallrik på hennes hylla låtsade vara filbunkar. Lika roligt var det. Korna voro beskedliga kor, som aldrig sprungo från henne i skogen, och ingen björn ofredade dem. Tallkottarna kunde ju stångas.

Så föll det Rika in, att korna skulle hafva får till sällskap. Hon hittade i skogen alarnas fröknoppar och gjorde ben under dem. Det var små får, dem kunde hon ej mjölka, man brukar ej mjölka fåren. Men alknopparna voro icke lika lydiga som tallkottarna, de trillade bort med blåsten, fåglarna nafsade efter dem och fingo stickor i halsen — Jag behöfver en vallgosse, — tänkte Rika. — Icke kan jag hela dagen valla fåren i skogen; jag måste ju städa min stuga och sopa mitt golf. Om jag skulle få en bror till vallgosse! Käre Herre Gud, gif mig en liten bror!

Rika hade alla söndagar hört far och mor läsa Guds ord. Hon visste, att Gud är god, att han gerna gifver, när man beder om något godt, och att han bor i himmelen. Och så hände sig, att Gud, som alltid hör barnens böner, nu också hörde den lilla Rikas bön och gaf henne en bror till vallgosse eller något annat i verlden.

När Rika återvände till fars stuga, fann hon, till sin stora glädje, en liten bror i samma vagga, där hon sjelf legat för icke länge sedan. — Mor, mor, — ropade hon, — Gud har gifvit mig en vallgosse! Låt honom strax följa mig till fåren i skogen!

— Vänta litet! — sade modern.

Fadern sade: — Vänta, till dess din lilla bror först har lärt sig gå!

Gossen blef döpt till Maunu, och Rika väntade hela sommaren, hösten, vintern och våren, men ännu i i början på nästa sommar hade Maunu endast lärt sig krypa som en hundvalp, för att benen ej ville bära honom. Rikas kor och får hade under vintern bott under spiseln med grytan, men nu skulle de ut på bete, och rätt som fåren kommo ut, reste blåsten af med dem. Rika förlorade tålmodet. — Käre Herre Gud, — bad hon, — lär Maunu gå, så att han kan blifva min vallgosse!

Rika väntade, när hon återvände till stugan, att Maunu skulle komma springande emot henne. Men nej, Maunu behagade krypa som förut, och Rika kunde ej förstå hvarför Gud nu var så ohjelpersam. — Kanske har han ej hört mig! Kanske måste jag gå hem till honom i himmelen, för att han riktigt skall höra mig!

En lördagskväll i skymningen kom till gården en vandrande skomakare med en tung påse på ryggen. Far var ute och Rika med sina kor; mor spann i stugan, och skomakaren radade fram på bordet en hop skor, som han hade att sälja för stora och små. Mor köpte åt far ett par pjäxor och åt sig ett par träskor. Barnen behöfde nu inga skor; Rika gick barfota, och Maunu kunde vänta, tills han lärde sig gå.

Men skomakaren var envis. Han hade små pjäxor enkom för Rika, och när mor intet behagade köpa dem, framdrog han innerst ur påsen ett par skor af rödt saffian, som varit beställda åt något herskapsbarn.

— Gå er väg med den fåfängan! Hvad skall jag göra med sådan grannlåt? — svarade mor.

— Köp nu ändå, — bad skomakaren bevekligt; — ni skall få dem för halfva priset. De skulle vara

åt lilla fröken på herrgården, men passade intet, och så fick jag, fattige man, behålla dem och gå miste om allt hvad de kostat mig.

Om det nu var det goda hjertat eller det halfva priset, som frestade mor, alltnog, till sist köpte hon de röda skorna. De skulle förvaras i lästa kistan. Rika skulle ej få se dem, förrän hon fått bättre förstånd. Skorna voro ju gjorda åt en elfva års flicka. Och efter kistan var på vinden, men mor nu måste gå ut att mjölka korna, ställde hon skorna tillsvidare i hörnsåpet.

Där hade på våren kommit till gården en blind rotegumma, som skulle bo där i tre månader. Nästa söndagsmorgon, när far och mor gingo till kyrkan, lofvade rotegumman att under deras frånvaro sköta gården och barnen. Rika vaggade lille bror och undrade, när Gud skulle gifva honom stadiga ben för att blifva hennes vallgosse.

— Är det långt till himmelen? — frågade hon rotegumman, som satt och läste ur minnet gamla psalmer, dem hon ej mer kunde läsa i bok.

— Somliga ha lång väg och somliga kort, — svarade gumman, — men beskedliga barn ha aldrig långt till himmelen. De skola blott minnas, att vägen är smal med djupa diken på båda sidorna: till höger verlden, till venster synden. Icke vet man heller så noga hvad man har under sig. Den, som vill gå till himmelen, skall gå varsamt och se rätt framför sig, hvarken till höger eller venster eller nedåt på vägen under sig.

Medan Rika undrade hvad detta mände betyda, föll hennes blick på den halföppna dörren till hörnsåpet, och där glimmade något rödt. Mor hade i brådskan på söndagsmorgonen glömt att gömma de röda skorna i kistan.

Rika blef nyfiken, klef tyst på bänken och framdrog skorna. Åh, så vackra skor! Något så grannt hade hon aldrig sett. — De äro för små åt mor, de måste vara enkom åt mig!

Så försökte hon skorna. Ja, litet för stora voro de, men så klämde de icke tårna. Åh, så fint! Och med detsamma föll det henne in, att nu kunde hon gå till himmelen. Icke kunde hon gå dit barfota, men i så fina skor skulle Gud tycka om henne.

I en blink var hon ute, och fattiga, blinda rote-gumman märkte ingenting. Hvar skulle nu Rika finna Gud? Himmelen var så stor och så hög... Men om hon skulle gå till den knotiga gamla tallen, där hon i går afton såg solen gå ned? Solen går ju att sofva hos Gud; alltså måste Gud bo bakom den knotiga tallen.

Rika klef hurtigt på; hon ville vara tillbaka till middagen. Vid hvartannat steg såg hon på sina fötter. Skorna voro så mjuka: stickor och stenar kändes icke alls. Litet slamsade skorna, efter de voro för stora, men hvad betydde det för den, som var van att gå barfota?

Något förunderligt var det likväl med de nya skorna. Hvar Rika gick, tyckte hon, att någon ropade efter henne. Grinden sade: — Hvert skall Rika på väg med så granna skor? Vägen sade: — Akta dina skor för vattenpussen! Gärdesgården sade: — Klif öfver mig nu, om du törs med så granna skor! Och skatan på ladu-taket skrattade: — Gif mig dina skor, Rika, du ser ju, att jag går barfota!

Vägen gick nära stranden af elfven, och där blef ett tasslande i den stora forsen, när Rika kom närmare. Alla vågor, alla stenar och alla hoppande fiskar skreko:

— Rika, Rika, Rika, vi äro så fattiga, gif oss dina röda skor!

Icke bättre var det, när hon kom fram till den knotiga tallen och satte sig att hvila på en sten. Där var en stor myrstack vid tallens rot, hundra myror ville klifva på hennes fötter och äta upp hennes skor. Gräs-hoppan var med ett skutt på hennes klädningsfäll, gnisslade med sina ben och sade: — Myrorna äro så fattiga, myrorna äro så hungriga; Rika, gif åt dem dina röda skor!

— Skäms du intet? — sade Rika, hoppade upp och skakade kräken ifrån sig. Men nu var hon vid tallen, och hvar var dörren till himmelen? Lika långt borta såg hon bakom tallen himmelens blå. Hade himmelen ingen dörr? Eller var kanske Gud icke hemma? Kanske var han i kyrkan?... Ja, det är ju söndag! — Så dum jag var, — tänkte Rika. — I dag är Gud i kyrkan. Jag måste gå dit.

Det var ännu ett godt stycke väg till kyrkan, men Rika klef hurtigt på. Hon hade varit där förr med far och mor, om julottan, och då hade hon haft strumpor och näfverskor, men nu skulle hon komma mycket finare.

Rika kom till kyrkan, och gudstjensten fortfor ännu. Där var mycket folk och alla bänkar upptagna. Rika trängde sig in och satte sig på golvet i gången. Då måste hon ju sträcka ut fötterna, så att alla fingo se hennes röda skor. — Jag undrar hvad de tycka om mina röda skor, — tänkte Rika. Presten predikade och messade, orgeln spelade, folket sjöng psalmer, men Rika hörde ingenting, hon såg bara sina röda skor och undrade om någon i kyrkan var så grann som hon.

Gudstjensten slutade, folket strömmade ut ur kyrkan och Rika med. Hvem ryckte henne i kjolen på kyrktrappan? Mor var det, hennes egen mamma, och strax efter kom far. — Kära barnet mitt, hur har du kommit allena hit?

— Jag gick till himmelen för att bedja Gud lära Maunu gå, men så var Gud intet hemma. Jag trodde han skulle vara i kyrkan.

— Och fann du honom i kyrkan? Har du bedt rätt innerligt, som man skall bedja Gud?

Nej, det hade Rika visst intet gjort. Hon blygdes att säga det. Hon hade alldeles glömt hvarför hon kommit till kyrkan.

— Jag förstår, — sade mor, som nu blef varse de röda skorna — Du vet intet bättre, du. Det finns stort folk, som intet tänker på annat än fåfänga i kyrkan. Sko nu af dig grannlåten, och följ oss barfota hem!

Rika lydde. Mor betraktade skorna, de voro nedkippade, smutsiga, trasiga. — Hvarför läste jag intet strax in otyget i kistan? Nu duger det till intet annat, än att lära mitt barn fåfänga. Kom, Rika.

På hemvägen kommo de till forsen. Stenarna, strömmen och fiskarna gycklade som förut: — Rika, Rika, vi äro så fattiga, gif oss dina skor!

— Hör mor hvad de säga?

— Hvad säga de?

— De säga: vi äro så fattiga, gif oss dina skor!

— Nå, icke bli de rikare af den skatten. Men de må gerna få dem.

Och så kastade mor de röda skorna i forsen. Rika såg dem dansa på vågorna, till dess att strömhvirfveln uppslukade dem. — Jag undrar om fiskarna kunna simma

i dem, — tänkte Rika. Men gråten satt henne i halsen. Aldrig i världen mer skulle hon få så vackra skor.

— Gråt intet, — tröstade modern. — Hvad tror du Gud skulle ha sagt, om du nu kommit till honom med de röda skorna. Gud skulle ha sagt: — Bryr jag mig om dina röda skor? Bort från mig, du fåfänga hjerta! Till mig komma blott de fattiga och ödmjuka, och de komma alla barfota!

Medan Rika afterkade sina tårar, hände sig, när de kommo hem, att rotegunman mötte dem med lille Maunu, som nu tog sina första steg på egna ben. Och Rika blef så glad, att hon alldeles glömde sina röda skor. Gud är så förunderligt god, att han också hör de böner, som man endast har tänkt, men glömt att bedja.

Barnet mitt.

Lilla Tuttu Björkegren,
Utan armar, utan ben,
Du har sopat dig så trötter.
Städat fint för våra fötter.
Nu skall du bli barnet mitt,
Var nu snäll och stilla sitt!
Alla menskor dig förgäta;
Säg, hvad har du fått att äta?
Bara sopor? Är det rätt?
Nu skall du dig äta mätt.
Du skall få min goda gröt,
Så att du blir fet och söt.

Med ett vilkor, Tuttu, får du:
Glöm för all del ej, förstår du,
När härnäst behöfs ett ris,
Göm dig väl bakom vår spis!

Slug skall man vara.

Petter Mårtens kom efter sitt mjöl till qvarnen. — Så och så mycket skall mjölet vara, — menade Petter, — för så och så mycket råg förde jag hit.

— Det skall vara en kappe mer, — svarade Matts mjölnare, som finnarne kalla Mylly Matti.

— Nej, men, — sade Petter.

— Jo, men, — sade Matti, — för så och så mycket förde du hit.

Matti var envis. Hvad skulle Petter krångla, när han fick mer? Men den som var arg, det var mjölnarens Maja.

— Hör nu, Matti, — sade hon till sin gubbe. — du är så stockdum, att du kan äta skeden med, när du äter gröt. Hvarför skulle du skänka Petter en kappe mjöl, när han ej ville ha det?

— För att det med rätta var hans, — sade Matti oskyldigt.

— Hans och hans? Ditt var det, när han intet ville ha det. Man skall vara om sig, man skall vara slug.

Matti beundrade Majas öfverlägsna förstånd. Hon var om sig, hon var slug, hon! Men en dag jemrade hon sig: — Råttorna äta upp oss.

— Intet ha de rört mig, — sade Matti.

— De äta upp allt hvad vi ha, — förklarade Maja. I natt ha de ätit hål i Mickelsons säck.

— Nå, gillra ut fällor!

— Tror du de gå i fällor? Pytt heller, därtill äro de alldeles för sluga. Men nu skall jag vara slugare än de. Jag skall gillra en råttsax och strö mjöl öfver den, så att de se bara mjölet.

Maja gillrade ut en råttsax på qvarngolfvet och strödde mjöl öfver saxen. Om en stund hörde hon Lill-Matt skrika, så att han öfverröstade qvarnhjulet.

— Hvad går åt pojken? — Lill-Matt var en frihetsälskande karl om tre år och företog sig vandringar utan polis. Ganska riktigt satt han nu med högra foten i råttsaxen.

— Fick du något? — frågade Matti från tratten i öfra qvarnvåningen.

— Bara en pojke, som brås på sin dumma far, — svarade Maja, medan hon lösgjorde saxens offer.

— Nu skall jag vara slugare, — tänkte Maja. — Hvad bry de sig om små saxar och fällor? Jag skall gillra ett berg öfver dem. — Hvarpå Maja tog en gammal kasserad dammlucka, tung som en dörr, ställde en lagom pinne under den och under pinnen ett stycke stekt ost. — Lukten skall locka dem, här blir kalas. Hela råttsvärmen skall gnaga i kapp, och plums faller luckan.

Följande morgon blef Maja nyfiken. Riktigt, luckan var nedfallen, men stod upphöjd med kanten. Mindre

än sex kunde de icke vara därunder, kanske dussinet fullt. Maja upplyfte triumferande luckan och fann sin bästa höna, som låg alldeles nedplattad under råttornas berg.

— Fick du något? — ropade Matti från tratten.

— Jo, — svarade Maja halfgråtande, — jag börjar också att brås på dig, far! Huru kunde jag glömma, att hönsen bruka stjåla sig in i qvarnen, för att nafsas sin andel från kornsäckarna?

Nu blef det slut för en tid med kriget mot råttorna. Men de otacksamma snyltgästerna förstodo så litet Majas fredsälskande tänkesätt, att de blefvo allt oförskämdare. Slutligen gnagde de sönder Mattis stöflar och Majas strumpor.

— Se på dem, som blifvit så matfriska! — sade Matti.

— Nej, nu hjälper intet annat, än att vi låna klockarens missa. Hon skall vara en illmarigt slug råttkatt, säger klockarmor.

— Så, så, — sade Matti. — Bara hon intet narrar dig.

— Jag måtte väl ha mera förstånd, än katten och du, — fnurrade Maja.

Maja fick låna klockarens missa och undfägnade henne så med mjölk och mjölgröt, att missan intet brydde sig alls om råttorna. — Jaså, — sade Maja; — tänker du vara slugare än jag? — Hvarpå hon lät missan svälta i två dagar med den framgång, att missan tog hennes bästa tuppsyckling. Något skall man ju ha, när man är bjuden till främmande.

— Fick du något? — frågade Matti.

— Sicken en! Vänta du, nu skall hon först få svälta och sedan bli instängd i qvarnen!

Missan var hung-
rig och lade sig på
lur för att nu ändt-
ligen sköta sin
tjenst. Råttlukt
var där i alla vrår.
Men råttorna voro
lika sluga som mis-
san, och aktade sig
väl att krypa fram
ur sina håll. Missan
fick vänta. Men
missan var icke
för ro skull så ill-
marigt slug, som
klockarmor beskrif-
vit henne. Där låg
en tom säck på
qvarngolfvet. —
Om jag nu kryper i
säcken, — tänkte
missan, — så känna
råttorna bara mjöl-
lukten och tro, att
jag sprungit bort.

Ja, missan kröp
i säcken. Men det
skulle hon ej ha
gjort. Ty Matti
hade mycket den
natten att mala
och gick med lykta
i qvarnen för att

se, om där fanns mäld i tratten, att ej stenarna löpte heta. Då rörde sig något i den tomma säcken. — Jaså — tänkte Matti, — äro de där nu? Nu duga ej stöflar och strumpor mer åt dem, nu skall det vara säckens bästa mjöl. Men jag skall narra dem. Slug skall man vara.

Matti knöt försigtigt säckbandet i en smällknut, kastade säcken på ryggen och gick till qvarnrännan. Vattnet forsade, Matti höll säcken så länge under vattnet, att nu borde råttorna därinne väl vara döda. — Hur de sprattla och pipa, de stackarna! — tänkte Matti. — Uff, sådant otäckt göra. Men nu skall jag narra Maja, som är så obegripligen slug!

När allt var stilla i säcken, gick Matti hem, tog säcken med sig och lade den på stolen bredvid sängen, där Majas kjol hängde. Om morgonen ville Maja taga sin kjol och fann till sin förundran en våt säck. — Hvad är det? — sade hon.

— Det är nypotäter, — sade Matti. Så slug tyckte han sig ej ha varit i hela sitt lif. Nypotäter! Och så skulle det befinnas vara de så länge förgäfves jagade råttorna! Matti skrattade, så, att han föll att sitta på säcken.

— Hör nu, gubben min, — sade Maja misstroget, — du är skapad att narras, intet att narra andra. Upp med säckbandet!

Smällknuten skars upp, och där låg klockarens berömda missa alldeles som hon gick här i verlden, med den skillnad, att nu var hon stendöd. Mattis ovanliga munterhet fick en förbluffad ände.

— Dum, dum, dum, dum! — var det första, som Maja fick öfver sina förskräckta läppar. Hon hade kunnat tillägga, som man ofta har skäl att tillägga: — dum och välment!

När hon återfått en bit af sitt förra kurage, tillade hon: — Nu hjälper intet annat, än att bränna upp hela qvarnen!

— Må det? — sade Matti.

— Jo, — sade Maja, — slug skall man vara.

— Må det? — sade Matti en gång till.

Vaggvisa för ett sjukt barn.

Liten fågel, flyg till bo,
Hvila trötta vingen.

Litet öga, sof i ro,
Nu så stör dig ingen.
Ute faller vintersnön,
Moder redt din bädd så skön;
Nog skall mamma vaka
Och sin ro försaka.

Sof i hennes hulda famn,
Sof på blomsterkudde.
Där är lugn och där är hamn,
Bortom stormens udde.
Ute går en kulen vind,
Plockar ros från barnets kind;
Moders ande fläktar
Ros, jasmin och nektar.

Ro till drömmens fagra kust
I din lätta julle;
Där är lek och där är lust
Uppå hvilans kulle.

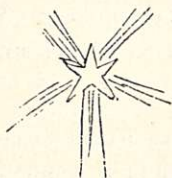
Där så skiner himlen blå
Med så klara stjärnor på,
Gula månen droppar
Guld på löf och toppar.

Där på drömmens djupa sjö
Tusen tankar segla,
Tusen häpna frågor dö,
Tusen ord sig spegla.
Upp stå de förflutna dar,
Allt är som det fordom var,
Tiden återvänder
Till sin barndoms stränder.

Nu är smärtans törne slött,
Nu är sorgen somnad,
Liten fot är mer ej trött,
Liten arm ej domnad.
Lätt som fågeln, glad och fri,
Flyr du tidens flygt förbi,
Öfver ljusblå fjärdar,
Långt mot hoppets verldar.

Finns dock ej så vissnad gren,
Som ej våren löfvar,
Ingen is, som solens sken
Ej dess frost beröfvar,
Intet sår, som smärtan slog,
Att ej Han har balsam nog,
Som förvandlar öknen
Och förskingrar töcknen,

Sof, du milda öga, sof
Vid din moders sköte;
Sof i Guds, den Högstes, lof
Vårens dag till möte.
Sof i oskuld ljuf och kär;
Han, som allt vårt goda är,
Skall din blomning frälsa;
Kristus är vår helse.

Moppe.

Vet du, mitt barn, hvad din skyddsengel skulle säga, om han sutte en morgon bredvid din säng och såg dig klädd att gå ut till dagens arbete? Han skulle säga: — Bed Gud om klara tankar, och gif dem ett innehåll af nyttiga kunskaper. Älska det goda, hvar du än finner det, och afsky det onda, hur det än lockar dig. Bevara din inbillning ren, så att Gud hvarje ögonblick kan se in i dig som i en kristallklar källa. Men framför allt annat lär dig försaka din egen vilja och böj den till frivillig lydnad för det som är rätt, så har du lärt dig den svåraste konst i världen. Af viljan beror handlingen, och af handlingen beror en människas värde. Men att böja sin egen vilja, det kostar mycket motstånd och ofta tårar. Många berömda hjeltar och konungar hafva beherskat länder och folk, men gått under, emedan de icke förstått att beherska sig sjelfva.

Jag vill berätta dig tre minnen ifrån min barndom. Det var obetydliga tilldragelser, men hvilka jag icke lätt glömmet, emedan de lärt mig huru barn skola böja sin egen vilja.

Jag var ett af de lyckliga barn, som hafva ett godt hem och goda föräldrar. Min far och min mor sågo

oss gerna glada och nekade oss aldrig ett oskyldigt nöje. Vi hade mycken frihet, men alltid med vilkor af sträng, helst frivillig lydnad. Mina föräldrar hade af egen dyrköpt erfarenhet lärt hvad den stora konsten att försaka sig sjelf är värd.

Jag var sju år gammal, och min syster fem år, när min mor en dag kom hem från en begrafning och medförde, som det då brukades, en stor kringla åt barnen. Hon delade kringlan i två lika stora hälfter, och vi voro just i beråd att låta den smaka oss förträffligt, när min far helt oförmodadt sade: — Försök att spara den till i morgon!

Vi sågo förvånade på hvarandra. Hade vi icke fått kringlan med rättighet att göra med den hvad vi ville?

— Ja, — fortfor min far, — kringlan är eder, ni ha full frihet att äta upp den nu genast, men försök att spara den till i morgon!

Jag betraktade kringlan med en kännares blick. Hon var alldeles färsk, läcker och saffransgul; några stora russin voro infattade som perlor i hennes svällande rundning. Snålheten i mitt barnahjerta sade: smaka blott på en bit, en enda bit, du kan ju spara resten till i morgon! Och jag smakade. Men den enda lilla biten smakade efter mer, och slutligen återstodo af kringlan endast russinen. Hvarför skulle de sparas? De gingo samma väg som det öfriga. Min far teg.

Följande morgon kom min lilla syster och visade med triumf sin sparade halfva kringla. — Nu skall den smaka dubbelt bättre än i går, — sade hon.

Jag ville ej låta henne märka, att jag blygdes. Jag advocerade med mitt samvete, som det brukas vid sådana

tillfällen. Kringlan var ju min, jag hade ju lof att göra hvad jag ville med henne.

Ett par år därefter, en vacker novemberdag, hade vår skola skrinlof. Den första isen på elfven låg blank som ett spegelglas. Man kan tänka sig skolgossarnes förtjusning. Vi hade alla stämt möte på isen klockan tio förmiddagen. Vi skulle flyga som fåglar på fria banor ända till mörkningen.

Jag hade putsat mina skridskor blanka som solsken, när min far klockan nio vid frukosten yttrade, likasom hade han plötsligt erinrat sig något: — Sade du icke, att du hade en svår lexa i bibliska historien till i morgon?

— Ja, men med den tänker jag nog blifva färdig i afton.

— Vore det icke bättre att nu stanna hemma och läsa din lexa?

Tårarna kommo mig i ögonen. — Pappa har ju lofvat mig att skrinna i dag!

— Gör som du vill, du har mitt löfte. Men går du till isen, skall du kanske ångra dig i morgon.

— Visst intet, pappa!

Bibliska historien låg uppslagen på mitt bord. Det var något inom mig, som sade: — Om du ändå skulle läsa din lexa först? — Jag tog boken och läste med förtviflans hastighet. Bokstäfverna dansade för mina ögon på skridskor. Jag mins det ännu: lexan var Jakobs tolf söner med deras mödrar och efterkommande. — Nu kan jag dem, — sade jag efter en kort stund och försökte öfvertyga mig sjelf, att jag kunde perfekt. Klockan elfva var jag på isen. Här lyckades jag glömma alla Jakobs tolf söner, från Ruben ända till Benjamin, så komplett, som hade de aldrig funnits i denna verlden för att stå i vägen för skolgossars skrinlof.

Om aftonen var jag för trött att läsa, det gick icke, jag somnade från hela Abrahams släkt. Och följande morgon gick det så, som min far hade förutsett. Jag stakade mig grundligt, och det var en ringa tröst, att hela min klass gjorde detsamma, med undantag af en enda gosse, som ej varit på isen i går, för att han hade tandvärk.

Hemma bekände jag uppriktigt mitt nederlag, men tillade, att jag ej var sämre än andra. En enda af oss kunde uppräknat Jakobs söner, och han hade haft tandvärk i går.

Min far smålog. — Måste man då nödvändigt ha tandvärk, för att göra sin pligt? Är det ej bättre att göra den frivilligt?

Profven fortforo tid efter annan, ofta med nederlag, stundom med seger. Och det märkvärdiga var, att den första segern gjorde de följande lättare, men på samma gång förökades blygseln öfver ett nederlag.

Ännu hade jag icke uppoffrat något för andra. En slant i kyrkhåfven, ett brödstycke åt tiggaren, det var ju icke min gåfva. Jag skulle försöka att gifva bort mitt käraste.

Jag hade en kälke, Moppe benämnd, järnskodd och med en rand i järnstängerna under medarna, som gjorde, att han löpte förbi alla andra i backen. Moppe var min stolthet och min dyrbaraste skatt. Om dagen var han min kapplöpare, om qvällen bar jag honom in i mitt sofrum för att vara riktigt säker om honom. Jag var så afundsjuk om Moppe, att ingen vid lifsstraff skulle få röra honom utan min tillåtelse.

Vår närmaste granne var smeden, och hans gosse Josua af samma ålder som jag. Vi voro dagliga lek-kamrater, men icke alltid de bästa vänner. Josua hade

också en god kälke, som han kallade Flinken, och Flinken och Moppe voro ärelystna rivaler. Flinken försökte alltid att köra förbi Moppe och misslyckades vanligen, men det hände ibland, när jag styrde oskickligt, att Flinken hann före Moppe, och detta förtretade mig. Det kom en knut på vänskapen, och hvar och en prisade sin kälke såsom den yppersta.

Så beslöto vi en dag att anställa en afgörande täflan om segerpriset och medtogo två andra gossar som vittnen och skiljedomare. Vi begåfvo oss till den högsta bergsslutningen i närheten, benämnd Himmelsbacken, där en brant och krokig dalgång ledde ned från höjden till isen på elfven. Den, som hann längst på isen, skulle förklaras som segervinnare. Vi lottade om hvem som skulle åka förut, och lotten föll på Josua.

Han lade sig på magen, och Flinken flög af som en pil. Efter honom kom också jag på magen med Moppe. Det var ett mandomsprof, som icke mången vågade, att åka i denna ställning utför Himmelsbacken, och det bar af med svindlande fart, så att ingen hvarken hörde eller såg annat än yrande snö i den branta bergsklyftan.

Men nu gick kälkspåret i brantaste krökningen vid sidan af ett bråddjup till höger. När jag kom dit så framlutad i blindaste farten, hade Moppe kommit fortare, än Flinken hann undan, och stötte så häftigt mot Flinkens bakmedar, att Flinken och Josua kastades åt sidan utför branten och tumlade ned i bråddjupet. Moppe åter fortsatte sin skenande fart och stannade icke förrän på isen.

Vi skyndade att uppsöka Josua och funno honom liggande orörlig nere i klyftan; jag trodde honom vara

död. Flinken låg ett stycke därifrån med afbrutna medar. Man kan tänka sig vår bestörtning.

Josua var icke död, han var endast afsvimmad i fallet, vaknade åter klagande och försökte resa sig, men kunde icke. Vi drogo honom på en af kälkarna till hans hem. Här befanns, att han afbrutit högra armen och illa vrickat sin högra fot.

Han låg länge sjuk, och jag besökte honom alla dagar. Det gamla gnabbet om kälkarna var nu glömdt, intet ondt ord var oss emellan. Han förebrådde mig icke sin olycka, han urskuldade den. — Hvad skulle du kunnat se i den starka farten framför dig! Och Moppe, vet du, är ändå den bästa snabbblöparen i hela världen. Flinken hade ett så stort försprång, och ändå hann Moppe upp honom!

När jag berättade detta för pappa, sade han småleende: — Flinken ligger nu med afbrutna medar. Hvar skall Josua få en annan kälke?

En annan kälke? Jag förstod meningen, men den upprörde mitt innersta. Moppe, min stolthet, min skatt, mitt käraste, skulle jag någonsin kunna bortskänka honom? Jag svarade undvikande: — Smeden skall göra en ny kälke åt Josua.

— Och om Josua får en ny kälke, hvilken glädje har han af den, när han alltid måste tänka på Moppe som den bästa i världen?

Jag stred förtvifladt mot denna tanke; jag harmades, jag blygdes, jag gret. Min Moppe? Aldrig! Och åter sade jag till mig sjelf: — Om nu Josuas högra arm blir styf för hela hans lifstid och du, fastän oskyldigt, är skulden därtill, är du icke skyldig honom en godtgörelse för allt hvad han lidit och kanske ännu skall lida?

Tre dagar därefter hade jag blifvit herre öfver det sega motståndet i mitt inre. Jag sade till min far: — Josua skall få Moppe! — Då såg jag i min fars blick en tår af glädje. — Rätt så, min gosse, — sade han ömt. — Alltid ditt samvete, alltid din pligt, om det ock skulle ske med blödande hjerta! Du har vunnit den största af alla segrar, segern öfver dig sjelf, och, tro mig, belöningen skall ej uteblifva!

Han hade rätt, belöningen uteblef icke. Från denna stund kände jag mig så glad, så lugn, som hade jag sjelf fått en dyrbar gåfva, i stället att bortskänka en. Josua fick Moppe och dolde ej sin förtjusning. Utan afund kunde jag se honom med denna snabbblöpare besegra alla andra. Hans ära var min ära. Hans arm läktes och blef icke styf. Vi blefvo vänner för hela lifvet.

Senare, när jag vuxit från gossens lekar, har jag ofta haft anledning ihågkomma och välsigna försakelseprofven i min lyckliga barndom. De gällde då snack, nöjen och leksaker; sedan gällde de lifvets allvar. Hvilka strider har det ej mången gång kostat att segra öfver begären, fåfängan, sjelfkloket, att vika för bättre rätt, bättre öfvertygelse, att uppoffra för andra sina fördomar, vanor, fördelar, ja, att utan knot återgifva åt Gud det käraste man egt på jorden! Och såsom i barndomens dagar, har jag lika ofta erfarit nederlagets hela blygsel, som segerns triumf. Men hvem är så svag, som den egna viljans slaf? Och hvem är så stark, som den, hvilken har makt att öfvervinna allt, emedan han kan öfvervinna sig sjelf?

Jungfru Marias nyckelpiga.

Jungfru Maria var nio år gammal, när hennes moder Anna sade till henne: — Gå till din moster Elisabeth i Bethanien och begär tillbaka min guldnyckel, som jag glömde hos henne i går. Men för all del, tappa ej nyckeln, ty han är en sådan märkvärdig nyckel, att han uppläser alla hjertan.

Jungfru Maria gick och kände sig lycklig att ha fått ett så stort förtroende. Hon hade brådt, hon nästan sprang hela vägen. Solen brände het öfver Jerusalem, och den lilla flickan blef trött, men hon fortfor att springa. På vägen var en bro öfver bäcken Kidron, och hon hörde bäckens vågor sorla: — Hvarför skall du gå öfver bron? Vada hellre genom vårt klara vatten! Du bär i dina ögon barndomens fyruddiga stjärna: du är så sann, så god, så lydig, så ödmjuk, att vi gerna ville kyssa dina bara fötter.

— Har ej tid, — svarade Jungfru Maria och fortsatte sin väg, utan att hvila.

Bäckens vågor blefvo allena med fjärlarna och alla luftens bevingade småkryp, som surrade öfver vattnet i skuggan af fikonsträden.

— Hvad vill det säga, att vara *sann*? — frågade en liten skalbagge med sex svarta prickar på sina röda skalvingar, där den kröp på en videbuske.

— Det betyder att alltid låtsa vara bättre än man är, — svarade spindeln, medan han spann sitt nät så ytterst fint, för att flugorna ej skulle se det.

— Men hvad betyder det, att vara *god*? — fortfor skalbaggen, som ej var riktigt nöjd med det första svaret.

— Det betyder att vara god mot sig sjelf, men sticka ihjäl alla andra, — svarade getingen.

— Hvad vill det säga, att vara *lydig*?

— Det betyder att göra allt hvad man sjelf vill, — svarade bromsen och surrade så hufvudlöst i väg, att han föll i bäcken och var nära att drunkna.

— Aj, aj, — sade skalbaggen. — Men hvad betyder det, att vara *ödmjuk*?

— Hvad skulle det betyda annat, än att kläda sig grann för att beundras af hela världen? — svarade guldfugan, medan hon skrytsamt utbredde sina glänsande vingar i solskenet.

— Förlåt, att jag frågar så dumt, — sade skalbaggen bedröfvad. — Jag förstår intet bättre.

— Ett sådant uselt kryp skulle aldrig besvära klokare folk med sina dumma frågor, — surrade tor dyfveln, där han låg på ryggen i smutsen och förgäfves sökte krafla sig upp.

Mot aftonen kom Jungfru Maria tillbaka, ännu tröttare än förr, och satte sig att hvila vid bron.

— Kom, vada genom bäcken, vi skola svalka dina brännande fötter, — sorlade åter de små vågorna.

— Ack ja, det vore så skönt, — sade den lilla flickan, skörtade upp sin klädning och vadade öfver bäcken. Det var förtjusande friskt, och vågorna kysste gladt plaskande hennes bara fötter.

— Tack, — sade hon och fortsatte med friskare mod sin hemväg till staden.

Men en lång stund därefter kom hon orolig tillbaka, och solen var redan nära sin nedgång. — Kära små vågor, ha ni sett min guldnyckel? Jag bar honom i min klädningsficka och måste ha tappat honom här, när jag skörtade upp min klädning. Jag har frågat solen, och solen svarade: — Har jag tid med din nyckel nu, när fikonen mogna? Jag har frågat berget, och berget svarade: — Jag har annat att göra, jag står på utkik för att se om romarne komma! Jag ville fråga månen, men han svarade: — Narraktiga flicka, jag har ju ännu icke gått upp! Du, bäck, måste veta det, ty det var här jag skörtade upp min klädning.

Bäcken Kidron visste lika litet som solen, berget och månen. — Har jag tid med din nyckel nu, när jag måste vattna alla näckrosor efter den heta dagen?

De flygande kräken voro mera hjälpsamma. Alla sökte. Fjärilarna doppade sina vingor i vattnet, spindeln sökte i sina nät, guldflygan tänkte ej mer på sin grannlåt. Tordyfveln, som nu ändtligen kommit på fötter igen, lunkade makligt i väg till stranden. Allt lefvande sökte. Örnen frågade dufvan, lejonet frågade haren och fikonsträdet frågade näckrosen: — Har du ej sett Jungfru Marias guldnyckel?

Nej, ingen hade sett nyckeln, utom den lilla skalbaggen med de sex svarta prickarna på de röda skalvingarna. Den hade sett nyckeln glimma mellan småstenarna vid stranden af bäcken och surrade:

Solblink i vågen,
Ingen såg'en,
Bara den dummaste,
Minsta och stummaste
Såg guldet's strimma
I vattnet glimma.

Jungfru Maria hörde skalbaggens svaga surrande, sprang till stranden och fann ganska riktigt sin lilla

nyckel mellan två små stenar, en hvit och en röd. Hennes glädje blef stor, och hon sade till skalbaggen:

— Kom hit, sätt dig nu på min klädning och vakta min nyckel! Du skall blifva min nyckelpiga.

— Men jag är så liten, så fattig och så dum, — sade skalbaggen.

— Just därför, att du anser dig sjelf så fattig, så liten och så dum, skall du blifva min trotjenarinna och följa mig hvart jag går.

Den lilla skalbaggen surrade glad till sin plats på klädningsfållen och följde sedan sin herskarinna öfverallt som hennes nyckelpiga. Och den lilla flickan vid Kidron blef den stora, ödmjuka, af alla människor kända och älskade Jungfru Maria, växte lång och fick guldknyckeln af sin moder. Med den uppläste hon alla hjertan i verlden.

Men spindeln och getingen och guldflygan och bromsen och tordyfveln kunde ej nog förundra sig öfver den ära, som vederfors ett så uselt kryp, som den lilla skalbaggen. Än i dag sitter Jungfru Marias nyckelpiga på videbusken, och än i dag anser hon sig sjelf vara den minsta och dummaste i hela den vida verlden. Har du sett henne, du? Det är en hel stor slägt, som de lärde gifvit det latinska namnet: *coccinella*, och somliga ha hvita prickar på gula skalvingar, andra ha bara två eller tre svarta prickar. Men den rätta nyckelpigan är hon med sex svarta prickar på sina röda skalvingar, och hon är en god bekant för många barn, som leka i gröngräset. Om hon numera finns vid bäcken Kidron utanför Jerusalem, kan ingen så noga veta. Det är så länge sedan Jungfru Maria var nio år och vadade öfver bäcken på hemvägen från Bethanien.

Folkskolebarnens vandringssång på vägen till skolan.

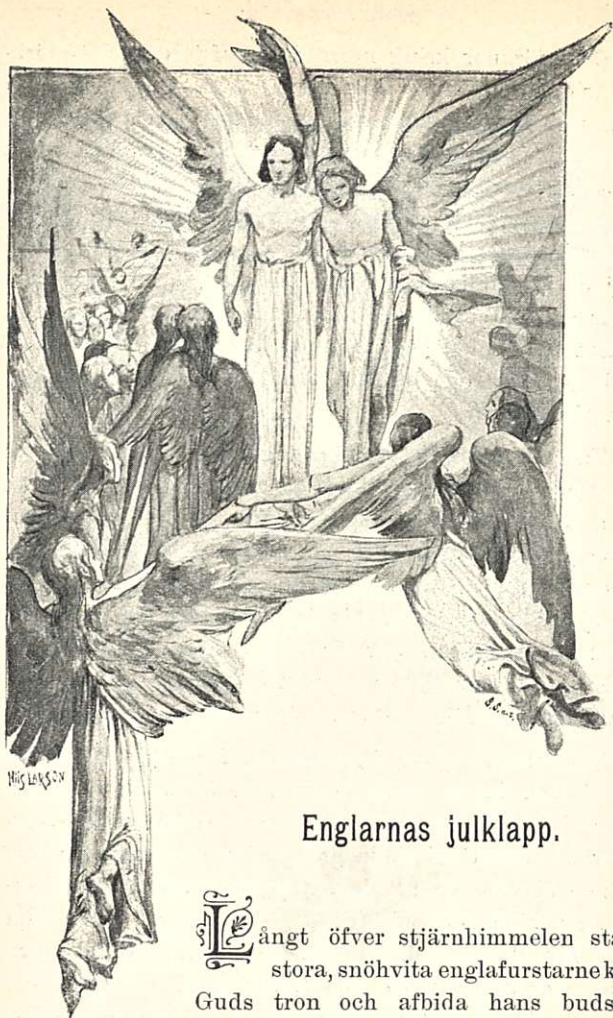
Vi vandra så glada i ungdomens vår,
I morgonens vind och med kransar i hår.
Vi vandra i höst och i vintersnö,
På drifvade vägar och frusen sjö.
Vår stuga blef för trång,
Och vägen blir ej lång,
Han kommer oss mot, och han vingar vår gång,
Vi vandra till skolan med modiga steg
För Gud och hans sanning vår lyckliga väg.

Vi äro den morgon, som gryr för vårt land,
Dess kommande dag är ju lagd i vår hand.
Vi äro dess grönaste åker i knopp,
Vi såddes i kärlek, vi blomma i hopp.
Väx än en liten tid,
Vårt sköna land, i frid;
Vi komma, vi komma att strida din strid,
Att bära din börda och bygga ditt hus
Med fäderne tro och med nutids ljus.

Så vandra vi ut från vår hemgårds grind,
Som asparnas fjun uti vårens vind.
Vår fader i himlen, som leder vår färd,
Han reder vårt fäste i villande verld.
Stig högt, vår glada sång,
Som klara källors språng!
Vår tid, ja vår tid skall ock komma en gång.
Vi vandra i väntan, vår bön skall bli hörd,
De blommande ax skola bära sin skörd.

Englarnas julklapp.

Långt öfver stjärnhimmelen stå de stora, snöhvita englafurstarne kring Guds tron och afbida hans budskap, som de skola utföra i verlden. Bakom dem stå i långa rader barnens ljusblå englar, om hvilka Jesus har sagt, att de se alltid Guds ansigte, som är i himmelen

Det mörknar kring norra delen af jorden, det mörknar kring Betlehem. Stormarna rasa, regnet faller i strömmar öfver sydländerna, men långt i norr faller den hvita snön öfver döda blommor och vissnade löf. Julen tillstundar: skulle icke englarna minnas julen! Huru kunna de någonsin glömma, att verdens Frälsare föddes med evigt ljus i jordens mörkaste natt? Huru måste de ej alltid minnas sitt glada budskap då till Betlehems herdar och sin härliga lofsång, som allt från den natten går genom verden och upprepas hvarje jul i alla kyrkor, alla hem, där Guds lof bor, och alla barnahjertan, som älska sin Frälsare?

Nu stå barnens ljusblå englar församlade för att sig emellan öfverlägga huru de denna jul skola vaka, varna, trösta och glädja barnen, för att där i alla hem må vara en rätt julglädje i Guds kärlek och för att Jesus må kunna vara bjuden hos dem till julgäst. Där han ej är närvarande, där är ingen rätt glad jul, där sjunga ej englarna, där är ingen hjertefröjd vid de rågade bord, där slockna ljusen i granen, och mörkret ser in genom snöiga rutor i mörka människosjälär.

Englarna rådpläga sig emellan, först huru de skola vaka i den heliga natten, när intet lefvande väsen på jorden får göra en annan illa, och sedan med hvilka gåfvor de denna jul skola glädja sina kära barn. Några säga: — Vi vilja gå till de fattiga, sjuka, hemlösa, öfvergifna, olyckliga och bedröfvade. Andra säga: — Vi vilja gå till fångelserna, till ödemarkernas drifvor, till skeppen på det mörka, stormiga hafvet, till öknarnas brännande sand och till grufvorna under jorden. Åter andra säga: — Vi vilja gå till de glada och lyckliga hemmen, där Guds lof bor; hvarför skulle vi glömma dem? Är icke

den goda glädjen också en himmelsk gåfva i jordens sorger?

Vid det de så berätta för hvarandra sina planer för julen, stå två skinande englafurstar som solstrimmor midt ibland dem och säga till barnaenglarna: — Oss är anbefaldt att vaka öfver rättvisa och barmhertighet på jorden. Hvad hafven I lärt barnen om dessa Guds bud?

De ljusblå englarna svara: — Vi hafva ofta hviskat i barnens samveten en maning att vara goda och rättvisa mot allt lefvande på jorden, menniskor, djur och markens växter. Och de flesta barn vilja gerna lyda vår maning, men deras lynne är så lätt, deras vilja svag, och de glömma det åter nästa minut.

— Välan, — säga englafurstarne, — gifven dem i år en julklapp, som ständigt skall påminna dem om eder röst i deras samveten! Såsom alla barn hafva sin skyddsengel, så skola alla barn äfven hafva sin skyddsling. Gifven dem hvar och en för sig att älska och vårda en lefvande varelse, som är svagare än de sjelfva! Sägen till dem: Det är fegt och grymt att göra en värnlös illa, men modigt och ärofullt att försvara honom!

De ljusblå englarna se förlägna på hvarandra och svara: — Höge furstar, vi hafva lärt barnen att *förstå* det rätta och *vilja* det goda; hvad önsken I mer?

— Gån, — säga englafurstarne, — gån ut i Guds kärlek, och lären barnen att också *göra* det goda!

I samma stund äro de skinande solstrimmorna borta och englafurstarne åter osynliga. De ljusblå englarna stå ett ögonblick rådvilla. Hvar skola de finna en skyddsling, svagare än ett svagt barn, fattigare än en fattig, sjukare än en sjuk och olyckligare än en olycklig?

Då är bland dem en engel, mera ljusblå än alla de öfriga, och han är det barnets engel, hvilket en gång satt i Frälsarens famn och fick hans välsignelse. Denna barnaengel finner ett råd, han säger till de rådvilla: — Förstån I icke Guds kärlek? Skulle ett menniskobarn någonsin vara så svagt, så värnlöst, så hjälplöst, att det ej finner en lefvande varelse ännu svagare, värnlösare och hjälplösare än det sjelf är? Gören alla som jag skall göra, när julen kommer, och sägen i alla hem, i alla barnahjertan samma ord, som jag skall säga i det hem, dit jag kommer som julgäst! Gifven nu akt, och glömmen icke, att Gud gifvit barnen en julgäfv genom rättvisans och barmhertighetens englafurstar, och lycklig den, som sår dessa ord i sitt barnahjerta till framtidens skörd!

— Så vill jag göra, — fortfor engelen. — När granen är tänd om julaftonen och barnen församlade, vill jag gå till ett hem, där Jesus är julgäst, och säga några ord till det hemmets fader och moder, när de slutat sin julbön. Och fadern eller modern skall upprepa mina ord för barnen, och barnen skola få välja fritt, men där de äro tvehågsna, skola de äldre råda dem. Jag skall säga så:

1. Gud gifver åt hvarje barn en skyddsling att älska och försvara, på det att barnets kärlek till denna ena må efter hand växa ut till godhet mot alla.

2. Hvarje barn öfver två år gammalt skall till sin skyddsling utvälja en lefvande varelse, menniska, djur eller markens växt, som är svagare än barnet sjelf.

3. Denna varelse skall barnet vårda så mycket det kan, försvara så mycket det kan, men icke bortklema,

icke gynna på andras bekostnad, icke tillåta något orätt, ondt eller oskickligt.

4. Och detta skall barnet göra af kärlek till Gud och hans skapade verk.

Här tystnar den ljusblåaste bland de ljusblå. Den stora, skinande skaran af tusende sinom tusende andra barnaenglar står lyssnande och bifallande stum. Det synes dem, som skulle nu den första välsignelsen öfver barnet i Frälsarens famn breda sig ut öfver alla himmelrikets utkorade barn på jorden, och de bereda sig tysta att frambära den nya julgåfvan till dem, som vilja emottaga henne.

* * *

Hvad säga då emottagarne? Många skola icke förstå gåfvans värde och behöfva undervisning därom af äldre. Många skola vara för lata, andra för likgiltiga att välja en skyddsling. Åter andra skola lyssna som på en saga, hvilken man hör i dag och glömmar i morgon. Icke få skola glada välja den första och närmaste de komma ihåg, men tröttna snart vid beskyddet och hellre tänka blott på sig sjelfva. Det är som med åkermannens utsäde. Somt faller på hälleberget, somt på vägen, somt bland tistlar och törne. Men några frön falla uti den goda jorden och bära frukt i välsignelse.

Mycket i denna julgåfva behöfver förklaras för barnen. Om Karl vill beskydda en ung fåle; om Anna hellre väljer sin lilla calf eller sitt hvita lamm; om Vilhelm beskyddar en hund, men Karin föredrager sin qvicka kattunge; om Viktor väljer sin tama ekorre och Elsa sin unga kanarifågel; om Bertel uppfostrar en fjäril ur puppan; om Julia beskyddar ett ungt äppelträd; om

Richard hellre beskyddar sin lille bror, men Lina förälskar sig i sin löfkoja, som hon uppdragit i krukan alltifrån de första hjertbladen; — hvem skall då Lilly beskydda, hon, som ännu ligger i vaggan? Hvem skall stackars Josef beskydda, där han ligger i messlingen och ej kan sköta sig sjelf, långt mindre tänka på andra? Hvem skall den fattige tiggargossen beskydda, han, som, sjelf hungrig och hjälplös, går från gård till gård och begär sitt bröd?

Det vill jag säga dig. Lilly skall bespara sin egen mamma mycket besvär, mycket nattvak, mycken oro, om hon ej bråkar, ej klagar, men alltid är tålig och glad. Det är så hon skall beskydda sin käraste vän. På samma sätt skall sjuke Josef unna sin sköterska ro och hvila så mycket han kan, och hon skall vara hans skyddsling. Så fattig är ej heller tiggargossen, att ej den ledbrutna, lilla fågelungen, som han finner nedfallen ur boet, och det vilsegångna barnet, som han visar vägen till hemmet, är fattigare än han. Hvarje tjenst, som du frivilligt bevisar en annan, gör dig i detta ögonblick starkare än han, och hvarje gång du försakar dig sjelf för en annan, är denne andre svagare än du. Mins du vår Frälsares rod: »Allt hvad I hafven gjort den minste af mina bröder, det hafven I gjort mig?»

Se, så underligt är det i verlden, att svagast och fattigast äro de, som behöfva och begära de mesta försakelser af andra, men starkast och rikast äro de, som kunna försaka sitt eget för andras glädje.

Förstår du nu hvad det är att beskydda? Förstår du Guds kärlek i den nya julgåfvan, när han gifver åt hvarje barn en skyddsling att älska, vårda och försvara, så mycket detta barn kan? Ingen, ingen i hela den vida verlden är så svag, att han ej finner en svagare att

beskydda; ingen är så fattig, att han ej med sin tjenst kan göra en annan rik. Och för hvar gång han så gör, återgifver han en liten, liten del af Guds kärlek, som förbarmar sig öfver alla; och för hvar gång igenkänner han i sig sjelf det barn, som Frälsaren tog i sin famn och som han välsignade.

För småskolorna.

---

1. I gröna skogen.

Barnen gå parvis ut till skogen.

Melodi: »Jag mins den ljufva tiden».

Kom ut i gröna skogen,
Det är så svalt i den.
Hvar björk är vår förtrogen,
Och tallen är vår vän.
Hvar källa är vår spegel
Allt i den klara sol;
Och vinden är vårt segel,
Och tufvan är vår stol.

Kom, vandra vid min sida
Allt på den gröna färd.
Vårt hem är nu den vida,
Den obekanta värld.
Vår fot är lätt och yster,
Vår håg är glad och stor.
Hvar blomma är vår syster,
Hvar fågel är vår bror.

---

2. Göken galar.

Forts. af n:o 1. Nu äro barnen i skogen. Hvarannan sätter sig i ring på tufvorna, hvarannan står rak däremellan och föreställer ett träd: gran, björk, al o. s. v. Mot slutet af visan säger lärarinnan: nu kommer göken och sätter sig i björken, nu sätter han sig i granen o. s. v. Då skall den gala, som föreställer trädet, och därmed kan turas om. I slutet instämma barnen med göken.

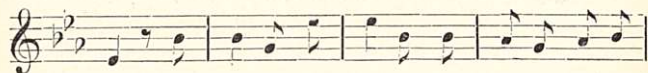
Obs. Barnen, som föreställa träd, gunga med armarna.

Nu sit-ta vi och sjunga e---mellan björk och

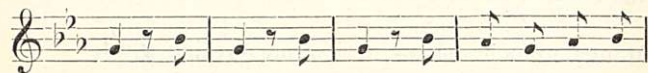
al. Se, hu--ru trä-den gunga! Hör, hu--ru göken

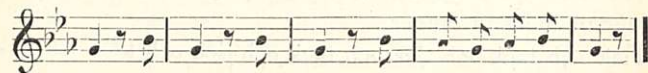
gal! Du ra--ra, du kä--ra, du gla-da kucku,

kom, att gun-ga och sjun-ga och sjun-ga å-ret

om! Kuc---ku! Kuc---ku! Kuc---ku, kucku, kuc-

ku! Kuc--ku! Kuc---ku! Kuc---ku, kucku, kuc--ku!

3. Myggdansen.

Barnen springa parvis i takt. En är sparfvén och tager en mygga vid slutet af hvar vers. Myggorna flyga undan, tills alla äro tagna.

Tolf myggor dansa i solens sken och ha så roligt hvar-

enda en med sina lån--ga ben. Summ summ summ summ, bäst

dansen går, summ summ summ summ, dem sparfvén får.

4. Urmakarvisan.

Melodi: »Gubben Noach». Barnen härma med armarna pendelns svängningar — för tornuret långsamt, för vägguret fortare, för fickuret mycket fort. Sången likaså.

Många ur och många ur i mina dar jag gjort,
Sakta gå de, sakta gå de, eller gå de fort.
Tiden från oss springer,
Medan klockan ringer
Tick och tack och tick och tack och tick och tick och tack och tick.

Stora uret, stora uret slår i kyrkans torn,
Där som väktarn, där som väktarn blåser i sitt horn.

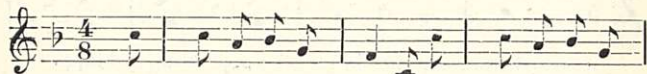
Nattens timmar ila;
 Barn gå hem till hvila!
 Tick och tack och tick och tack och tick och tack och tick.

Gamla uret, gamla uret på vår vägg ännu
 Ropar till oss, ropar till oss: vakna klockan sju!
 Klara morgonstunden
 Hon har guld i munnen.
 Tick och tack och tick och tack och tick och tack och tick.

Så går tiden, så går tiden, som Guds vilja är.
 Lilla uret, lilla uret knäpper jämt så här!
 En guldfågel nickar
 I dess bo och pickar
 Tick och tack och tick och tack och tick och tack och tick.

5. Katten och råttan.

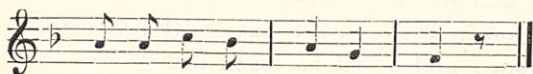
Barnen dansa i ring, och råttan är inuti. Katten smyger sig in i ringen, och råttan smyger sig ut. När råttan är tagen, blir hon katt, och en annan blir råtta.

Nu kommer kisse---katten och går på tå om

natten. Vår hä--sta råt--ta vill han ta. Du

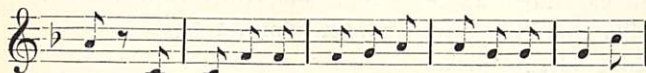
lil--la råt---ta, göm dig bra!

6. Mjölharevisan.

Barnen sjunga i ring. Under sången härma de rörelser och handgrepp: huru man bär säcken till qvarn och kastar den från sig; huru qvarnhjulet snurrar och stenen går kring; huru man knådar degen, bakar bullen och rör i gröten. Vid sista versen bäres säcken från qvarn, och till slut springa alla parvis tillbaka till qvarnen för att hemta mjöl åt fattiga barn.

Och qvarnen hon malar för vatten och vind, klipp

klapp! Och mjöl-naren går där så mjölig och trind, klipp

klapp! Vid qvarnen så stå där små fat---ti---ga

barn, de ha in---gen påse att bära till

qvarn. Klipp, klapp, klipp, klapp, klipp, klapp.

Och qvarnhjulet snurrar och stenen han går,
Klipp, klapp!

Så mjölet det dammar kring väggar och vår
Klipp, klapp!

Snart knåda vi degen och baka vårt bröd.

Och röra i gröten och ha ingen nöd.

Klipp, klapp, klipp, klapp, klipp, klapp.

Och käraste mjölnare, sälj ur din tratt,
Klipp, klapp!

Så mycket som råttorna ätit i natt,
Klipp, klapp.

Så köpa vi bröd åt de fattiga barn
Och snurra som hjulet och mala som qvarn,
Klipp, klapp, klipp, klapp, klipp, klapp.

Pukkis visa.

Och Puk-ki han var en äk---ta span---jor, vau-

The first system of music is in 2/4 time. The treble clef staff contains a melody of eighth and quarter notes. The bass clef staff provides a simple harmonic accompaniment with chords and single notes.

vau, vauvau, vauvau-e---di-----vau, och han var så

The second system continues the melody and accompaniment. The treble clef staff features a more active melodic line with eighth notes and rests. The bass clef staff remains accompanimental.

svart, så att in--gen det tror, vauvau, vau---vau --e-di-

The third system concludes the piece. The treble clef staff has a melodic line that ends with a quarter note. The bass clef staff provides a final accompanimental chord.

vau. Vau---vau, vau---vau, vau---vau! Vau-

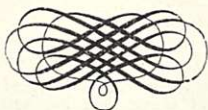
vau-e-di-vau-e-di-vau-e-di-vau-e-di-vau!

2. Han åt på hotell precis klockan två,
Vauvau etc.
Han åt på minuten och passade på,
Vauvaenedi etc.
3. Och glömdes hans tid, hans herre till skam,
Vauvau etc.
Bar Pukki i munnen galoscherna fram,
Vauvaenedi etc.
4. Sex tallrikar kött dem slök han helt lätt,
Men ack! för den sjunde var Pukki för mätt.

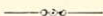
5. I köket var han en vådelig gäst,
Han tog hvad han fann att där smakade bäst.
6. Och var på kalas stortortan sin kos,
Låg en under bordet och slekte sin nos.
7. Men tapper i krig var Pukki helt visst;
För kissornas klösor ett öga han mist.
8. Och trogen polis båd' dagar och natt;
Adjö med den tjufven, som Pukki fick fatt!
9. Han skällde sig hes, förtjente sitt bröd;
Han följde sin herre i lif och i död.
10. De reste en natt i vinter och frost,
Och efter i spåren sprang Pukki på post.
11. Då hördes ett larm, ett skall och ett tjut,
Och släden han var då långt stycke förut.
12. Och vargarnas flock, väl sju på en gång,
De rusade fram emot Pukki i språng.
13. Han slogs mot de sju, han skällde, han bet,
Och drifvan bar spår af att striden var het.

14. Men ugglan, som satt i tallarnas topp,
Hon såg huru vargarna åt' honom opp.
15. Och drifvan hon gret, och släden han for,
Men visst var det synd på en äkta spanjor.

Lekar.

Skogskonungen.

Personer:

Tapio, gubbe; mörkbrunt skägg, hög barrhatt, pels af trädmossa, gyllene klubba.

Mielikki, ung qvinna; gyllene armband och kransar, blå strumpor, röda skoband, gyllene nycklar.

Nyyrikki, gosse; blå mantel, blå eller röd hög mössa, yxa.

Tellervo, flicka; gullgult hår, lätt skjorta med fina fållar.

Tuulikki, flicka; björkris, röd sidenduk.

Metsän piika, liten flicka med flöjt.

TVå haltiat med honungsskrinet.

Första, andra och tredje haltian.

En jägare.

Tapios boskapshjordar.

En slätt i skogen. Stora och små fåglar rundtomkring på alla grenar.

METSÄN PIIKA (*ensam*).

Brr, — det kännes litet kulet,
Skogen är så mörk, så frusen,
Och i hemlighet förstulet
Sprang jag hitåt efter ljusen.

Skogskonungen.

Nej, hvad här är fint och grannt,
Prydligt, putsadt och galant,
Och så många fåglar sitta
Här på grenarna och titta!

Skön god afton, vänner små!
Törs jag våga en begäran
Att en stund mig hvila få?
Kanske har jag ej den äran
Vara känd till min person?
Jag är blott ett tjenstehjon,
Skogens lilla nippertippa,
Metsän piika kallas jag.
Arbet' har jag nog hvar dag:
Måste alla ruskor klippa,
Städa alla kärr och mossar,
Binda bergen fast med trossar,
Sopa alla vägar snygga,
Bo åt alla kråkor bygga,
Plocka bär åt jägargossar,
Mjöd åt alla björnar brygga
Och, när vargarna bli stygga, —
Hålla de små barnen trygga.

I min tjenst hos skogens konung
Samlar jag hvar dag hans honung.
Måste med min pipa kalla
Alla, som han vill befalla.
Passa upp hans fru värdinna,
Hennes lin på sländan spinna,
Sticka hennes strumpor röda,
Elda bastuns ugn att glöda,
Ge små fågelungar föda.

Korteligen, all min möda
Vore lång att här berätta.

Nu är sammanhanget detta:
Tapio har många barn,
Hundra pojkar, tusen flickor,
Alla qvistiga som stickor,
Skrofliga som skogens flarn.
Och det blir för oregerligt,
Om de ej i skola fås,
Till att lära sig, förstås,
Skick och seder rätt kruserligt.
Trött vid deras öfverdåd,
Ämnar nu min herre fara
Med sin stora barnaskara
Att begära goda råd
Hos den vise Wämämöinen.

Men jag sprang från skog och fjäll
Hit på mina skidor snälla,
Före honom att beställa
Nattqvarter för denna qväll.
Och min stackars herre lunkar,
Så att hela skogen dunkar,
Efter mig från Tavastmon.
Hvad? jag redan hör en ton!

(Man hör en trumpet eller ett vallhorn.)

Plats för Tapio på hans thron!
Plats för allt hans tjenstehjon,
Hans familj och hans halunkar!

(Tapio och Mielikki med följe intåga.)

TAPIO.

Halt! Här kunna vi nu rasta.
 Här är en rätt vacker park.
 Redan qvällens irrbloss kasta
 Ljussken öfver skog och mark.
 Metsän piika, som jag ser,
 Har för oss beställt kvarter.
 Mielikki, var ej sen,
 Sätt dig ned på denna sten,
 Medan här din trötta gubbe
 Tager plats på denna stubbe.

(De sälla sig.)

Nå, mitt folk, träd fram och säg,
 Medan månen vänligt tänder
 Silfverlyktan på vår väg,
 Hvad ni haft i dag för händer!

FÖRSTA HALTIAN.

Jag bor i en tall
 Vid forsarnas fall.
 I dag kom en slaf
 Att hugga den af.
 Men karlen jag fattade,
 Stjälpte om benen,
 Slog yxan i stenen,
 Och skatorna skrattade.

ANDRA HALTIAN.

Jag bor i en källa,
 Där elgarna dricka.
 I dag kom en flicka
 Att vatten sig hälla.

Då märkte nog jag
 Hon var liten och svag.
 Jag ämbaret fyllde
 Och bar utan hinder,
 Och solen förgyllde
 De rosiga kinder.

TREDJE HALTIAN.

Jag bor i ett berg,
 Min far är en dverg,
 En elfva är mamma.
 Jag plockade gull
 Min hattkulle full,
 Och bar till den fattiga enkan detsamma.

TELLERVO.

Jag fann uti spåret
 En hare i snåret,
 Han blödde af såret
 Från jägarens pil.
 Jag kom som en il,
 Jag band om hans sår
 Med mossa och blå
 Och bar honom trogen
 Till boet i skogen.

NYYRIKKI.

Ett bi frös ihjäl
 I drifvan den djupa
 Helt nära min kupa.
 Det rörde min själ
 Med ömkan och harm.

Jag andades varm
 På stelnade vingar
 Och biet jag bringar
 Till lif i min barm.

TUULIKKI.

En ekorre smackade
 Munter på grenen,
 En jägare knackade
 Pilen mot stenen.
 Jag kom som en vind,
 Nöp jägarn i kind,
 Knep pojken i nacken
 Slog bågen i backen
 Och kröp under stacken
 Vid närmaste grind.

EN JÄGARE.

Sköna fru i skogens salar,
 Hör hvad stygga flickan talar.
 Det var mig, som hon bedragit,
 Och mitt byte har hon tagit.
 Basa henne, om du dristar,
 Nu med björkens mjuka qvistar,
 Att sin elakhet hon mistar
 Och ej mer med jägarn gycklar!
 Tag nu dina gyllne nycklar,
 Knippan vid din sida slamrar,
 Öppna Tapios rika kamrar.
 Och godt byte nu mig skicka!
 Låt din lilla tjensteflicka
 Med sin snälla honungspipa

Locka skogens djur i knipa,
 Som här rundtomkring så qvicka
 Hoppa fram på skogens bricka.

MIELIKKI.

Hvad du ber, jag unnar gerna.
 Metsän piika, skogens tärna,
 Blås tillsamman vargen, björnen,
 Orren, tjädern, dufvan, örnen,
 Filfras, lo och räf och hare!
 Jägarn allt förunnadt vare.

(Metsän piika blåser tillsamman skogens djur.)

JÄGARN *(medan han skjuter djuren,
 som falla för hans pilar).*

Skogens drottning, dig jag prisar
 Att så gifmild du dig visar.
 Allt jag fäller: dufvor örnar,
 Tjädrar, harar, räfvar, björnar.
 Nu blir gästabud i stugan,
 Nu skall stek i pannan fräsa,
 Nu skall öl i muggen jäsa,
 Sjelfva frusna vinterflugan
 Sjelfva syrsan, gömd i smugan,
 Skall af fröjd på ugnen surra
 Och för Mielikki hurra.

MIELIKKI.

Tror du, gosse, tror du, djerfva,
 Att jag vill mitt folk förderfva?
 Har du ej sett skogens syner
 Gäcka förr den glade jägarn?

Innan grytans stek du bryner,
 Innan ölet jäst i bågarn,
 Skall det byte du nu fällde,
 Återkomma till mitt välde
 Och få lif hos rätte egarn.

(Hon ger tecken åt Metsän piika, som blåser i pipan. De fallna djuren få lif och hoppa muntert omkring.)

JÄGARN.

O, du troll, med svek i fällen!

MIELIKKI.

O, du narr, som trodde trollen!
 Mina djur af pilen blöda.
 Kom, min lilla tjensteflicka,
 Att med skogens honungsföda
 De förskrämda vederqvicka.

(Metsän piika kringbjuder honungsskrinet.)

TAPIO.

Hvem vågar i aftonens strålande väckt
 Den mäktige konungen gäcka,
 Och skogarnas irrande, flygtiga slägt
 Med pilar och båge förskräcka?
 Är jag ej den väldige, som med min makt
 Beherskar de ändlösa moarnas trakt
 Så vida som furorna räcka?

(Man hör ett gny som af hagel och storm.)

METSÄN PIIKA (*uppsliger på ett berg
för att lyssna och talar
följande*):

Herre konung, jag hör ett stort gny af hagel och storm. Jag ser mörkröda moln, upplysta af blixtar, framvälla genom rymderna och närma sig oss. Det är de kommande århundraden, som intåga i landet, kullstörta skogarna och jaga oss hädan. Herre konung, jag räds, att din makt är förbi.

MIELIKKI.

Blås på din pipa och jaga framtiden bort!

METSÄN PIIKA.

Drottning, jag blåser förgäfves och får ingen ton. Vår makt förmår intet mot framtiden. Ett nytt årtusende bryter fram. Låt oss fly!

(*Alla församla sig kring Tapio och bereda sig till aftåg.*)

TAPIO.

Än breder sig furornas rike så vidt
Kring Finlands omätliga fästen;
Än dånar ej yxan i skogarnas midt
Och härjar i örnarnas nästen.
Dock vet jag, den dag skall ock fylla sitt mått,
När plogarna plöja mitt grusade slott,
Och sågarna sluka upp resten.

Men aldrig skall Tapio, skogarnas kung,
Besegras af odlingens dvergar,
Okuffig han herskar i moarnas ljung
Och furornas tegar han bergar

Han värmer med skogen det frysande land,
Han vattnar dess fält ifrån skogarnas rand,
Och bergen med grönska han färgar.

Nu lemna vi fältet åt kommande dag,
Om tusende år när det lider.
Om godt eller ondt då i landet är lag,
Det månne väl spörjas omsider.
Men bygger där kraft under furornas sus
Och strömmar från höjden ett himmelens ljus,
Står Finland i tidernas tider.

(*Alla aflåga.*)

Tidernas spegel.

Personer:

Mormor (75 år).

Lotta (15 år).

Spegelbilder.

Ett rum. Det är afton, och två ljus brinna på bordet. I fonden en skärm, som i midten bildar en ram. En dörr, en byrå, en gungstol, en pall. Mormor med stickstrumpa i gungstolen. Lotta på pallen vid hennes fötter.

LOTTA. Tänk, en så märkvärdig dag, mormor! Din födelsedag! Mamma och pappa och alla kusinerna och allt tjänstefolket ha gratulerat dig, onkel Fritz har hållit tal, och vi ha sjungit en psalm till din ära.

MORMOR. Till Guds ära. Gud har burit mig på sina armar genom tidernas skiften och låtit mig upplefva många sorger, men långt mera nåd och mycken kärlek.

LOTTA. I dag skall jag hela dagen vara din tjänstepiga, i dag och alla dagar. Får jag det, mormor?

MORMOR. Ja, goda barn. Alla täfla ni om att göra mig glädje. Jag behöfver så litet. Jag vet ju, att ni hålla af mig.

Tidernas spegel.

LOTTA. Mormor behöfver klädas och kammars och sitta bekvämt och få riktigt trefligt och ljust och varmt omkring sig. Hundarna få ej skälla, och dörrarna få ej stå halföppna, så att här blir drag i rummet. Så behöfver du en, som läser högt för dig. Hvad är det du mest tycker om att höra? Jag tror att det är Davids 103:e psalm.

MORMOR. Ja, läs den till sist i afton. Läs om Guds nåd och förlåtande kärlek öfver hela mitt lif och dess sena qväll.

LOTTA. Men är det verkligen sant, att du i dag fyllt sjuttiofem år?

MORMOR. Jo du, Gud låter den första siffran växa, men den andra kommer igen. Det var en tid, när också jag skref, som du, min ålder med ett och fem.

LOTTA. Nej, har mormor verkligen en gång varit femton år?

MORMOR. Hvarför anser du det så otroligt? Är det så omöjligt, att mina gula kinder en gång varit röda, min skrynkliga panna slät, mitt gråa hår brunt och mina vissnade händer mjuka?

LOTTA. Nej, men . . . mormor har varit gammal så länge jag mins.

MORMOR. Sök i öfversta lådan af min byrå, så skall du finna en medaljong från min ungdom.

LOTTA (*söker och finner i lådan en medaljong*). Åh, se! Är den unga flickan du, mormor? Hvad hon ser god ut! Och hvad hon liknar min egen mamma! Jag ville vara i hennes ställe!

MORMOR. Om du vore hon då, så skulle du nu vara den gamla gumma, som du kallar din mormor. Du skulle förlora på bytet, Lotta lilla.

LOTTA. Nej, mormor! Se huru skälmsk och glad hon ser ut! Så vacker och god har jag aldrig varit. Byta vi?

MORMOR. Ja, hvad vågar man icke vid femton år! Kära barn, tänk på mina glasögon och mitt gråa hår; tänk dig ett långt lif med många pröfningar bakom dig och framför dig årens snö med dess aftonskymning! Ja, det är sant, att efter aftonen randas en ny morgon, en ny ungdom, som aldrig förgår.

LOTTA. Ju längre jag ser dig, när du var ung, desto mer igenkänner jag dig. Där är någonting ungt och varmt, som skiner igenom hvad du kallar årens snö. Det måste vara för att du är så hjertegod. Se, nu skrattar din bild i medaljongen! Du måste haft mycket roligt, när du var ung.

MORMOR. Åh ja, i den korta klädningen hoppar ju hela världen kråka för oss. Man snafvar lättare i den långa klädningen.

LOTTA. Har du haft förtreter? Glöm dem, mormor! Mins blott det förtjusande glada att ha varit en så söt flicka, som du! Topp, så byta vi! Du låts vara jag, och jag låts vara du!

MORMOR. Nåväl, sök i samma låda, där du fann mitt porträtt! I venstra hörnet skall du finna ett etui och i etuiet en svartspegel, som jag en gång fick af en fattig gumma. När jag var vid din ålder, gick jag en dag i skogen att plocka bär och fann en gumma, som brutit sitt ben, liggande hjälplös i en myrstack. Jag bar henne hem, jag skötte henne tills hon blef frisk, och af tacksamhet gaf hon mig sin dyrbaraste skatt, en trollspegel, som elfvornas drottning tappat i morgon-dimman. Far varsamt med spegeln, barn, ty det finns blott en sådan i hela världen! Man ser i den det för-

flutna, nuvarande och tillkommande alldeles som skulle det lefva framför oss. Jag har gömt den för allas ögon, men du skall få se den, för att förstå hvad det betyder att byta år med sin mormor.

LOTTA (*letande i byrån*). En spegel? Här är en dosa med ringar och perlor... här en sköldpaddskam, inlagd med guld... hvad du är rik, mormor!... Och här en medaljong med morfars porträtt. En så fin kavaljer!... Nej se, här är en portfölj med bref och pressade blommor! Men hvar är spegeln?

MORMOR. Spegeln ligger i en ask af elfenben.

LOTTA. Här är asken. Så vackert arbetad! På locket en engel, som går på ett rullande klot.

MORMOR. Tiden och lyckan gå på rullande klot.

LOTTA. Mormor, jag är rädd! Jag törs intet öppna tidernas spegel.

MORMOR. Ja, låt den ligga orörd i sin gömma. Det kan vara nyttigt för oss att se tillbaka, men ej att se framåt.

LOTTA (*tvekande*). Att se tillbaka och på samma gång framåt! Se allt, som varit, och allt, som kommer! Mormor, öppna du spegeln, och jag tittar öfver din axel.

MORMOR (*framtager en liten spegel ur asken*). Nå, hvad vill du se?

LOTTA (*tittande öfver hennes axel*). Törs jag? Får jag? Jag vill se dig, mormor, när du var femton år.

MORMOR. Vissnade gamla, blif åter ung! Träd fram för din efterverld!

SPEGELBILD N:O I. (*En ung flicka i kostym från 1830-talet och med långa hårflätor i nacken framträder i ramen.*)

LOTTA. Porträttet! Hvad hon är förtjusande. Får jag tala till henne?

MORMOR. Se och tala får du; men intet vidröra henne, ty då flyter hon bort i luft.

LOTTA (*förlägen*). Hvad heter fröken?

BILDEN (*nigande*). Mitt namn är Beate Sophie Randers.

LOTTA (*hviskande*). Det är du, mormor. (*Högt till bilden.*) Känner fröken den gamla frun här i gungstolen?

BILDEN. Nej, jag har aldrig sett henne förr.

LOTTA (*hviskande*). Mormor, hon känner dig intet!

MORMOR. Huru vill du, att man vid femton år skall igenkänna sig sjelf vid sjuttiofem år?

LOTTA (*till bilden*). Min mormor hette också Beate Sophie Randers, förr än hon blef gift. Har fröken sett kapten Silfversparre?

BILDEN. Ja, han är kadett i Fredrikshamn. Jag dansade med honom i går på min födelsedag. Uniformen kläder honom, han valsar så bra, att man kan bli yr i hufvudet. Annars bruka vi flickor kalla honom kråkskrämman, för att han sköt bom på en kråka.

MORMOR. Ja, de flickorna! Vi gycklade den tiden ibland med Silfversparre.

LOTTA. Vet fröken, att kadetten Silfversparre blef sedan min morfar?

BILDEN. Gör intet narr af honom!

LOTTA. Han blef gift med min mormor, och fröken sjelf är min mormor.

BILDEN. Åh, så roligt! Mjukaste tjenarinna; jag gör mormor min compliment... Säg, är du intet en af mina skolkamrater i friherrinnan Rosens pension? För-låt, att jag intet strax kände igen dig. Vi äro så många.

LOTTA (*liftigt*). Aldrig har jag hört talas om Rosens pension. Men vi ha bestämdt dansat och lekt till-

samman. Vi äro jämnåriga, vi säga du till hvarandra. Tycker du om att åka på velociped?

BILDEN. Hur var det? Velo...

LOTTA. Velociped. Jag kan, jag; du skall snart lära dig. Du skall ofta helsa på oss. Bor du nära järnvägen?

BILDEN. Järnvägen? Hvad är det?

LOTTA. Å, det är en järnväg, förstås. Ha ni telefon, så att vi kunna språka ibland? Det blir för dyrt att telegrafera.

BILDEN. Tele...? Tele...? Parlez vous français, mademoiselle?

LOTTA (*hviskande*). Mormor, hon talar franska!

MORMOR. Det var det enda vi lärde i friherrinnan Rosens pension.

LOTTA (*högt*). Hvarför frågar du mig, om jag talar franska?

BILDEN. Du begagnar så många främmande ord. Jag skall helsa på dig. Hvar bor du?

LOTTA. Hvar jag bor? Här hemma naturligtvis.

BILDEN. Visa mig din märkduk. Jag har min på väggen i glas och ram.

LOTTA. Märkduk, hvad är det?

BILDEN. Det är en märkduk, förstås. Men förlåt mig, mamma väntar, vi skola nu baka julbröd och stöpa ljus.

LOTTA. Stöpa ljus?

MORMOR. Det lärde vi hemma.

LOTTA. Ja, se det kan intet jag! Men du är så snäll och glad, att jag måste dansa sju hvarf omkring med dig. (*Springer fram, vidrör bilden och bilden försvinner.*) Beate, hvart tog du vägen?... Hon försvann, mormor!

MORMOR. Jag sade ju det! Tror du, att jag vid femton år hade någon aning om velociped, järnvägar, telegraf och telefon? Lika litet som du förstår att brodera märkdukar och stöpa ljus. Men du ville ju byta år med mig. Vill du nu se dig sjelf, när du är så gammal som jag?

LOTTA (*häpen*). Nej, mormor, nej, det törs jag visst intet. Jag kunde ju se mig sjelf försvinna!

MORMOR. Var du nöjd, Lotta lilla, med dina glada femton år. Kanske kan jag visa dig en annan liten flicka, i hvilken du har del. Kom än en gång hit och titta öfver min axel, så skall du få se din dotterdotter vid samma ålder som du.

LOTTA. Min dotterdotter! Får jag en dotterdotter?

MORMOR. Ja, en, som på sin tid skall kalla dig mormor.

LOTTA. Åh, mormor gör narr af mig!

MORMOR. Allt är möjligt. Min Lottas dotterdotter, träd fram!

(*Lotta intager sin förra plats bakom gungstolen. Bild n:o 2, en ung flicka, framträder bakom skärmen, klädd i en fantastisk framtidskostym med rödt skärp, pince-nez, en kort pipa i munnen, kortklippt hår och en doktorshatt på hufvudet, läsande i en bok. Paus.*)

MORMOR. Nå, frågar du intet?

LOTTA (*hviskande*). Hon ser spansk ut. Hon har fallit från månen. (*Högt.*) Hvad heter du?

BILDEN (*stirrar upp från boken*). Hvad befalls?

LOTTA. Jag frågar ditt namn.

(*Bilden vänder henne ryggen.*)

LOTTA. Jaså, förlåt! Hvad heter doktorinnan, om jag törs fråga?

BILDEN (*vänder sig om*). Magneta Hypothenusa Problem, doktorinna i socialdemokrati, till er tjänst.

LOTTA. Törs jag fråga hvad det är för en bok doktorinnan Magneta Hypothenusa Problem studerar så flitigt?

BILDEN. Det är 20:de seklets framsteg af författarinnan till 19:de seklets barbari.

LOTTA. Mycket uppbyggligt för doktorinnans förfäder. Skall doktorinnan snart taga studentexamen?

(*Bilden vänder henne åter ryggen.*)

LOTTA. Förlåt! I min tid gick man vid doktorinnans ålder ännu i skolan.

BILDEN (*vänder sig om*). I vår tid går skolan med elektricitet sextio kilometer i timmen.

LOTTA. Jaså. Lär man sig också röka i skolan?

BILDEN. Alla bildade flickor röka numera apelsinkärnor.

LOTTA. Jaså. Nå, hvad lär man sig mera i skolan? Kan doktorinnan hoppa kråka?

BILDEN. Var god och uttryck sig mera vetenskapligt!

LOTTA. Jag skall försöka. Kan Magnetan vara ung, glad, öfverdådig? Kan Hypothenusan dansa? Förstår doktorinnan Problem ett skälmstycke? Kan hon skratta och gråta, som man skrattar och gråter vid femton år?

BILDEN (*spotskt*). Jag kan allt, utom att svara på opassande frågor.

LOTTA (*ond*). Hvad nu, fröken Naturkraft? Vet hon väl, att jag är hennes mormor?

BILDEN. Kråkans mormor är du och intet min . . . antediluvian!

LOTTA (*hviskande*). Hvad betyder det, mormor? Antediluvian?

MORMOR. En, som är född före syndafloden.

LOTTA. Jaså. Vet Hypothenusan, att före syndaflo-
den brukade en mormor ge sina ohöfliga barnbarn ris?
(*Springer fram och griper bilden i skärpet. Bilden för-
svinner.*)

LOTTA (*med skärpet i handen*). Att kalla sin mormor
antediluvian! Min mamma har gifvit mig ris för min-
dre än så... Men hvart tog Hypothenusan vägen?

MORMOR. Fråga en spegelbild! Se, du behöll skär-
pet i din hand! Tidens röda spöke är det enda, som
återstår af framtidsfantomerna.

LOTTA. Jag mormor åt en sådan krokodil! Nej,
mormor, jag gifter mig aldrig!

MORMOR. Aldrig... vid femton år.

LOTTA (*betraktar skärpet*). Hvad vill det säga? Allt
annat är villa, men skärpet flyter ej bort i luft, skärpet
är ett verkligt rödt sidenskärp, som jag sett någon-
städes förut. Skulle Constance och Louise ha klädt ut
sig för att gyckla med mig? Men mina goda kusiner
äro ej luft, de hålla att taga i. Skall jag bränna upp
skärpet? Åh nej. (*Knyter skärpet kring sitt lif.*) Det
nyaste modet är ju att vara klädd som man kläder sig
femtio år härefter. Men gif mig spegeln, mormor, nu
skall jag taga högsta vitsordet i historien. Hvad bryr
jag mig om de kommande sekelna? De må sköta sig
sjelfva. Jag skall se Semiramis' hängande trädgårdar,
Cæsars intåg i Rom och Columbus, när han upptäckte
Amerika. Jag skall låta din mormors mor stiga fram
och niga för dig. Jag skall låta min farfars far gå i
Nigarmaja och draga efter sig hela släpet af sina för-
fäder, ända till Adam. Gif mig spegeln, mormor, jag
vill se Eva i paradiset!

MORMOR. Sakta, sakta, far varligt med spegeln! Man
skall aldrig lita på trolltyg! Det fanns en orm i paradiset.

LOTTA (*tager spegeln och svänger den jublande*). Jag skall plocka ett körsbär från lifvets träd och ett äpple från kunskapens träd. Jag skall dela det med dig och med mamma och pappa och alla människor. Mormor Eva, träd fram och låt mig se paradiset!

BILD N:O 3. (*Ett långt, hvitt spöke, omlindadt af en stor orm, träder fram från skärmen.*)

MORMOR. Akta dig, barn!

LOTTA. Hu... Ormen! Han ringlar sig framåt! Mormor, försvara mig!

(*Hon flyr, snafvar och faller. Bilden försvinner.*)

MORMOR. Farväl, Semiramis, Cæsar, Columbus, Eva och paradiset! Barn, barn, du har slagit världshistorien i bitar!

LOTTA (*reser sig häpen*). Är ormen borta? Hu, hvad han skrämde mig! Men... jag tror spegeln gått sönder! (*Plockar hop bitarna.*) Kan han ej zinkas, mormor? Det finns ett sorts kitt, som kallas Gråt intet!

MORMOR. Zinka skuggorna! Intet kitt gör de förgångna tider hela igen. De ha varit och gått för alltid.

LOTTA (*på pallen snyftande emot mormors knä*). Jag har slagit ihjäl världshistorien... Jag har mördat framtiden... och det på min egen mormors födelsedag!

MORMOR. Trösta dig, barn. Du har söndrat minnets sköra glas; gör dig en ny spegel för framtidens hopp. Hela söndrade människohjertan! Många önska läsa i framtiden och bäfva likväl för dess okända fjeran. Gif dem en bättre spegel, som aldrig faller i bitar. Gif dem Guds försyn, som gör oss visa af det framfarna och trygga för det kommande!... Vill du ännu byta år med mig?

LOTTA (*ser frågande upp*). Vill mormor byta med mig?

MORMOR. Nej, mitt barn. En ny tid behöfver en ny kraft, och hvarje tid har sin gräns. Lyckliga vi, om vi förmått lösa vår tids uppgift. Lef för det bästa i din tid, såsom jag lefvat för min!

LOTTA. Hvad du är god, mormor!

(Ridån faller.)

Perdita
eller
Den förlorade våren.

Personer:

- Maja, en skolflicka, kallad Perdita.
Svante April, en tjuvpojke, stum person.
Eko, en gosse med trumpet.
Prins Florio, skogens konung, förklädd.
En fjäril, gosse.
En slända, flicka.
Två blåsippor, stumma flickor.
Göken, en gosse.
Skolbarnen, gossar och flickor.
-

Scenen föreställer en skog. De två blåsipporna luta sig sofvande mot en trädstam.

(Svante April springer dansande in med en blomsterkorg i sin hand, stannar, ser sig tillbaka och gör gäckande ålbörder.)

MAJA (utom scenen). Svante! Min korg! Mina blommor!

SVANTE (vinkar gäckande med korgen).

(Maja inträder ovig och flämtande. Hon är vinterklädd i pels, muff, hufva, schal, ullvantar och ytterkängor. Svante visar lång näsa.)

MAJA. Men så stanna då, Svante, gif mig igen mina blommor! (*Svante kastar en slängkyss, flyr och försvinner.*) Han flyr, han synes ej mer! O, den tjufpojken! (*Höjer rösten.*) Svante-e!

EKORÖSTER (*från alla sidor*). Svante-e!

MAJA (*sätter sig pustande på en tufva*). Det fattades ännu! Hela skogen gör narr af mig. Och ingen barmhertig granruska håller fast tjufven, min egen bror, Svante April, som stulit alla mina blommor! (*Aftorkar ögonen.*) Nej... ingen skall se mig lipa. (*Uppstår raskt och gladt.*) God morgon, skog! Är jag igenkänd, herr Furuhjelm? Kanske fru Granfelt mins mig från förra året? Var jag ej du med fröknarna Lindgren, Lönnblad, Rönnqvist och Häggblom? Åren förgå, små flickor växa ur sina klädningar... Jaså. Herrskapet ser så obekant ut, herrskapet har intet den äran? Jag måste väl då presentera min lilla person (*niger*). Jag är Maja, blomsterflickan, som hela Europa, norra Asien och norra Amerika känna. Men i år kallas jag Perdita, den förlorade Maj. Tänken er, i går, sista April, var solsken; i dag, första Maj, är vinter och snö! O, hvad jag frös i dag på morgonen, när jag slog upp mina ögon! Alla skolbarn sökte mig och funno mig ingenstädes. Jag hade ju krupit under mitt hvita täcke. Gissa, om det blef sorg och klagan i alla hem! Barnen skulle ju få i dag sin gladaste fridag, och hvar är nu deras glada första Maj? Perdita! Perdita!

EKO (*osynligt*). Perdita! Perdita!

MAJA. Där hör ni det! Men det är icke nog med en röst i skogen. Alla berg, kullar och dalar, alla väntande löfknoppar, alla frusna sångfåglar, alla myggor, som skulle dansa fransäs i dag, söka och sörja mig.

Säg dem bara ett ord, och du skall få hundra svar.
Säg till dem: (*höjer rösten*) Perdita!

(*Hundrade osynliga ekon upprepa från alla sidor Perdita!*
Perdita!)

MAJA. Se så, sakta, låt det nu vara nog! (*Eko-rösterna tystna.*) Märker du nu, skog, att allt i naturen hör oss och svarar oss? Allt väntar, saknar och hoppas med oss . . . När jag stod upp och sökte mina blommor, hade min bror Svante tagit dem. O, den förrädaren, jag sprang ut att få fatt på honom, och . . . uh, det var kallt! Min moster, tant Almanacka, kom springande efter mig. (*Härmar en hes gumma.*) Barn, barn, hvad tänker du på? Går ut i den tunna klädningen och får influensan! (*Hostar.*) Kläd dig förståndigt, flicka, se här! Och så pelsade hon på mig allt, hvad hon fann i garderoben och som redan var uthängdt för malen i sommar. Jo, jag ser vacker ut! Skall föreställa en blomsterflicka och ser ut som en vinterbuse!

EKO (*osynligt*). Vinterbuse!

MAJA. Åh, tyst du, jag behöfver ej höra det om.
(*Högre.*) Svante-e!

EKO (*osynligt*). Svante-e!

MAJA (*harmset*). Håll munnen, din narr!

EKO (*som förut*). Håll munnen, din narr!

MAJA. Nej, det lönar sig då intet att träta med den där. O, hvad jag är frusen och trött! Se där äro två ihjälfrusna blåsippor. Jag vill sätta mig bredvid dem. (*Sätter sig.*) Förlåt, fru Granfelt, att jag sätter mig på fruns klädningsfäll! (*Suckar.*) Hvad ljuset är skönt, när det tillika är varmt! Hvad våren är glad, när den verkligen är vår! . . . Men hvem kommer där? En snögubbe!

(*En snögubbe, insvept i hvitt lakan, med mask för ansigtet och långt, hvitt skägg, inträder, haltande på två kryckor.*)

MAJA. Hvad han ser gammal och bräcklig ut! Hvarifrån kommer du, fattige gubbe?

SNÖGUBBEN. Från Alperna.

MAJA. Du menar från Lappland. Ingen slant har jag att gifva dig, men är du trött, så hvila dig här på det mjuka granriset!

SNÖGUBBEN. Tack. Jag vill sofva mig varm. (*Han sätter sig och insomnar på granriset.*)

MAJA. Hvad? Sofver han redan? Och jag är nästan lika trött som han. Om jag skulle hålla mig vaken med en lexa från skolan? . . . Jangtsekiang eller Blå floden . . . Hoangho eller Gula floden (*gäspar*) . . . Tschingkiang, Sut-scheu, Schanghai . . . Jag undrar, när prins Florio ändtligen behagar inträffa här i den frusna nordnen. Han gör sig ingen brådska; han skall bäras in i triumf af hela sitt hof, och det dröjer, innan alla ha klädt sig i hofdrägt. Vi andra (*gäspar*) få vänta . . . Om jag skulle sofva en blund? Godnatt, solstråle! (*Somnar.*)

(*En fjäril och en trollslända flyga in.*)

FJÄRILN. Här har vårens flicka gått före oss. Jag ser hennes spår i snön. Slända, jag är frusen och hungrig, gif mig en enda körsbärsblomma!

SLÄNDAN. Fjäril, jag är frusen som du och mycket törstig. Gif mig en blå sjö med krusiga vågor!

FJÄRILN. Om jag vore en sparf, skulle jag strax äta upp dig.

SLÄNDAN. Om du vore en dagdroppe, skulle jag strax dricka upp dig.

FJÄRILN. Hör du, slända, jag tycker vi två kunde blifva ett par. I går, när solen sken, kröpo vi båda ur puppan; i dag, utan sol, kunna vi dö tillsammans.

Vi ha lefvat en dag och en natt som goda vänner. Vi ha lefvat nog.

SLÄNDAN. En dag i ljus, en natt i skugga. Du har rätt, låt oss dö i natt vid hvarandras sida i snön och prisa Gud.

(De sätta sig på marken och insomna. Snön * faller hvit öfver dem, öfver Maja, snögubben och de två blåsipporna. Eko framträder.)

EKO. Stackars barn! Gud såg på dem med sin varma sol, och de vaknade till lif. Gud bortvände sitt ansigte, och de voro ej mer! Deras lif var en dag och en natt. Men Gud är barmhertig, han skall åter uppväcka allt, som tåligt lider och dör på jorden. Jag vill lägga den första gröna videqvisten öfver fjärilns och sländans graf. *(Han lägger en grön quist öfver dem.)* Man säger, att jag är elak och pratsjuk. Det är för att alla gyckla med mig. Men jag kan också vara god. Säg mig vänliga, vackra ord, och jag skall svara, som man talar till mig. *(Lyssnar.)* Hvilket då af en brusande vind! Det är Zefyr, som sopar skogen. Han är prins Florios kammartjenare, han väntar sin herre och städar hans gröna slott. Florio är en beskedlig gosse, men litet fåfäng, som alla unga prinsar. Han vill hålla ett kungligt intåg. Därför få vi andra vänta och frysa. *(Lyssnar åter.)* Men hvem drillar där högt i skyn? *(Man hör lärkan drilla.)* Skulle det vara lärkan? Omöjligt, hon fryser ihjäl. *(Ny drill.)* Men det är likväl hon! Jag håller vad om allt sqvaller i verlden, att nu kan prins Florio ej vara långt borta. Det fattas bara, att också göken . . . *(Göken gal.)* Nej, hör, där är han verkligen!

* Snön göres af hvitt, finklippt papper.

(*Göken, en bevingad gråklädd gosse, framträder.*)

GÖKEN. God morgon, Eko! Hvarför svarar du ej på mitt kucku?

EKO. Nej, hör nu, kucku lilla, det måste vara ett misstag. Jag ser ingen blå himmel, snön har upphört, men regnet slår mig i ansigtet. Fru Granfelt, var så god och låna mig en paraply!

GÖKEN. Prins Florio, skogens unge konung, helsar sina trogna träd, örter, blommor och fåglar. Han återkommer från Alperna till sitt nordiska rike och frågar, om han är välkommen.

EKORÖSTERNA (*rundtomkring*). Välkommen!

GÖKEN. Bort alla vintermoln, isar, snö, mörker och dimmor! Blå himmel, grön jord, fritt haf! Alla bäckar på språng! Alla skogar i löf! Alla ängar i blom! Alla barn i ringdans!

EKO. Och det skäms han intet att inbilla oss, medan (*hostar och snyter sig*) folk och fänad förgås i hosta och snufva. Hvar är hans prins? Jag ser honom intet. Jag är hes, jag förlorar min vackra röst, jag kan intet sköta mitt embete mer.

(*Göken gal högt tre gånger med pauser emellan. Vid första ropet reser sig snögubben. Vid det andra låter han sitt hvita lakan, skägget och masken falla. Vid det tredje står han som en ung blomsterklädd prins midt på scenen.*)

FLORIO. Här är jag, skog! Här är jag, himmel! Här är jag, haf! Allt stort kommer tyst. All morgon dagas ur natt. All vår grönska ur vintersnö. Allt, som lider, skall andas helsa. Allt, som dör, skall vakna till nytt lif.

(*Vid dessa ord resa sig Maja, de döda blåsipporna, fjäriln och sländan.*)

FJÄRILN. Så förunderligt! Jag drömde, att jag frusit ihjäl.

FLORIO. Nej, du skall lefva lycklig ditt korta fjärrilslif. Du skall en hel vecka ännu flyga från blomma till blomma och prisa Gud.

SLÄNDAN. Jag drömde om en blå sjö, som jag aldrig skulle få se.

FLORIO. Du skall flyga i glimmande solsken öfver de blå vågor, och när du dör, skall Unda Marina bära dig som ett diamantsmycke på sitt fladdrande hår.

MAJA. Florio, Florio, hvar har du dröjt så länge? Vi väntade dig som en prins i lysande triumf, och du kom som en fattig snögubbe, okänd och glömd!

FLORIO. Hvem är du, gamla frusna gumma, som jag aldrig sett förr?

MAJA. Han frågar mig hvem jag är! Och det var likväl jag, som i tusen år byggt qvarnar med honom i bäcken och målat fjärrilarnas vingar och nystat guldtråd i morgonrodnadens slöja! Se, hur de murat in mig i vinterns pelsar!

FLORIO. Är det du, Maja? O, de grymma, förståndiga människorna, hur ha de missklädt vårens gladaste flicka! Kom, tag din frihet åter! Du, muff (*han bortkastar muffen*), skall blifva en lekstuga för ekorrens ungar. Du, vinterhufva (*han bortkastar hufvan*), skall blifva ett passande kråkbo. Du, schal (*han bortkastar schalen*), skall fladdra för vinden i skogens högsta grantopp. Dig, pels (*bortkastar pelsen*), förärar jag åt jultomten nästa jul. I den högra kängan (*bortkastar ytterkängorna*) skall sädesärlan och i den venstra skatan värpa sitt ägg.

MAJA (*som nu står i blomsterprydd vårdrägt*). Jag har en bön till dig, Florio. Alla skolbarn ha i dag sin fridag,

och alla ha varit olyckliga för kölden och snön. Bed himmelen klarna! Gif oss en vacker första Maj!

FLORIO. Har icke göken redan lofvat er det? Titta upp! Hvad ser du?

MAJA. Solen! Solen!

EKO. Solen! Solen! (*Lägger fingret på munnen.*) Ack, förlåt, min prins, jag har varit hes i tjugu minuter och ej kunnat sköta mitt embete, men nu kan jag ej tiga längre.

FLORIO. Prata du, Eko, och låt skogen genljuda af glada röster. (*Skolbarnen inkomma från båda sidor.*) Hvar är min kapellmästare?

GÖKEN. Hvad befaller ers höghet!

FLORIO. Stäm upp till dans! Alla barn i ringen! Alla löf i beredskap att fladdra! Alla fåglar i qvitter! Alla myggor i kadrilj, — men på behörigt afstånd!

(*Alla skolbarn, fjärilar, sländor och blåsippor taga i ring kring Florio, som räcker sin hand åt Maja. Eko blåser i sin trumpet. Göken gifver signal med kucku.*)

Skolbarnens majsång i dansen.*

Spraka, vinterfrost, i drifvans hvita snö!
 Braka, blanka is, för skridskon på vår sjö!
 Här är ingen rädd för nattens frusna troll.
 Våren gömmer sig i drifvans klädningsfäll.
 Sväng på klacken, han är re'n i backen!
 Majsol blänker huld vid himlens mörka bryn,
 Majsol stänker guld i röda morgonskyn!

* Melodi n:r 101 i Jul. Hammarlunds »Barnens sångbok».

Spraka, vinterfrost, i drifvans hvita snö!
Braka, blanka is, för skridskon på vår sjö!
Här är ingen rädd för nattens frusna troll.
Våren gömmer sig i drifvans klädningsfäll.
Sväng på klacken, han är re'n i backen!

Nu så kransa vi med blommor vårens kung,
Nu så dansa vi i ring på skogens ljung.
Alla grenar gunga, bäcken är på språng,
Alla fåglar sjunga vårens ottesång.
Maj oss helsar: bort galosch och pelsar!
Aldrig såg man förr så grön en skog i svaj,
Aldrig såg man förr så skön en första Maj!
Nu så kransa vi med blommor vårens kung,
Nu så dansa vi i ring på skogens ljung.
Alla grenar gunga, bäcken är på språng,
Alla fåglar sjunga vårens ottesång.
Maj oss helsar: bort galosch och pelsar!

(Leken slutar med blomsterregn.)

SNURRAN.

Skämtsaga i fyra äfventyr.

Personer:

Kungen.

Drottningen.

Prinsessan Munviga, deras dotter, benämnd Snurran.

Guvernör Spindelben.

Guvernörskan Eau de Cologne, prinsessans lärarinna.

Rådman Orre, öfverdomare.

Kapten Puff, chef för livvakten, Spindelbens adjutant.

Pytt, hans son, dverg.

Kungens härold.

Mäster Hans, smed.

Gumman Hans, hans hustru.

Lustiga Petter,

Kloka Matts, } deras söner, smedslärlingar.

Dumma Olle, }

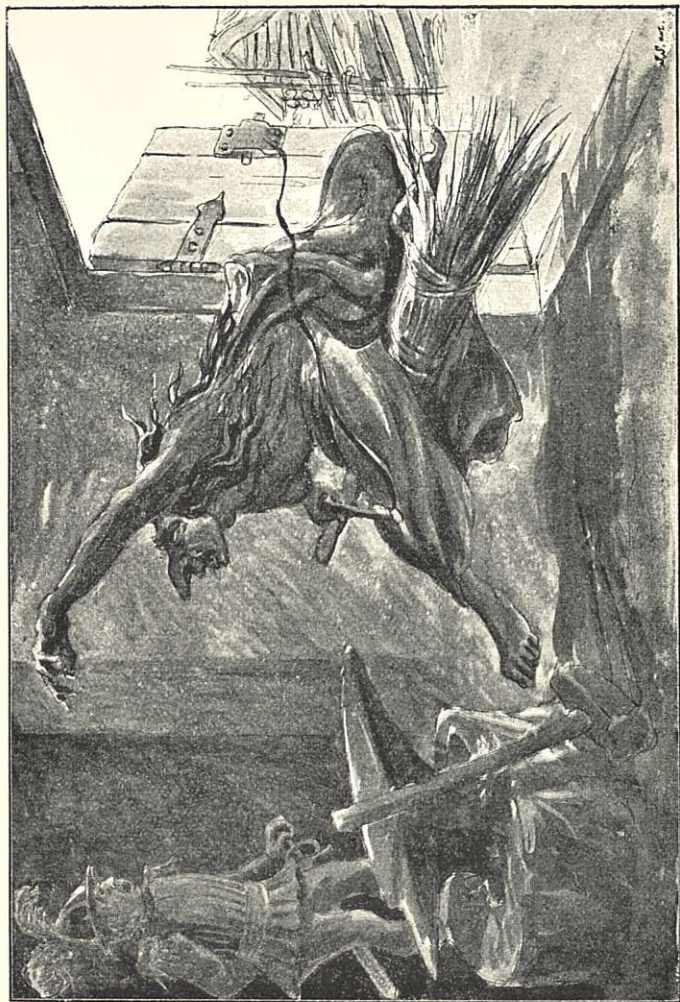
Lisa, deras fosterdotter.

Rosenkind,

Snöflinga, } féer.

Thordön, }

Snurran.

Illflaxa, en hexa.

Hofdamer och röster, som tala.

Hofvet, livvakten, folk, som ser på och hurrar.

Sagans tid: Det var en gång.

Första äfventyret.

Mäster Hans' smedja. Man ser ässjan, städet, blåsbälgen, ett litet fönster och en dörr. Lustiga Petter dikterar, mäster Hans och Matts slå takten vid städet,* Olle sköter blåsbälgen, Lisa i en vrå stickar strumpa.

PETTER (afmått).

Vi smida en saga,
Så lång som en tvaga,
Så bred som en dörr;
Har du hört den förr;

Om du af vår saga
Ej lär dig en aga,
Så hör, om du vill,
Den en gång till!

MÄSTER HANS. Nå, gossar, nu är det lördagskväll, mor väntar med grötgrytan, vi kunna sluta vårt dagsarbete. Jaså, Matts är ej färdig; jag skall vänta på dig och stoppa min pipa. (*Stoppar pipan, röker och ser ut genom fönstret.*) Hakar och märlor! Hvad är det där för folk (*pekar på åskådarne*), som sitter därute i månskenet och kikar in hit i smedjan?

* Hammarslagen falla på de understrukna stafvelserna.

PETTER. Det är gnistorna från skorstenen. Far tror att det är ögon, när de lysa i mörkret.

LISA. Intet är det gnistor. Det finns mycket annat, som sprakar i mörkret om lördagsqvällen.

MÄSTER HANS. Gud signe dig, barnet mitt, du är féernas guddotter, du ser mer än andra. Tänk, om det vore folk därute! (*Till åskådarne.*) Gerna för mig. Var så god och titta på oss, nog tåla vi ses på. Jag är Hans mästersmed, som har smidt silfverskor åt kungens häst Eldfrustaren. Mor är i stugan, men här ser ni mina barn. Här är lustiga Petter, han kan smida snurror och spela harmonika. Här är kloka Matts; han smider konstlås och är så träffeligt sluger, att han kan lura en räf. Här är Olle, dumma Olle kalla de honom, för att han talar sex eller sju ord i veckan, men han kan härma tuppen. Nå ja, här är Lisa, barnet, som vi hittade en söndagsmorgon i smedjan. Vi ha tre pojkar, sad' mor, vi behöfva en flicka. Får gå, sad' jag, och si, hon blef smörögat i gröten. Ja, titta nu bara, sådant folk är vi. (*Det knackar på dörren.*) Jag tror månskensfolket vill in. Gör dig smal och kryp in, sad' låset åt nyckeln.

(*Pytt inträder, löjligt utstyrd som officer, och gör militärisk honnör.*)

LISA. Åh, se Pytt! Hvar kommer du ifrån? Vi är' gamla bekanta, far. Pytt drar mig om vintern på kälke till féernas skola på blå bergen. Han tänker bli krigsman, för att han är så lång och rask.

PETTER. Cæsar Alexander Napoleon Pytt!

MATTS. Jag tar till flykten. Grymme herr krigsman, slå intet ihjäl mig!

MÄSTER HANS. Tyst, Matte! Nå, hvad har den store Pytt att förkunna?

PYTT (*gör honnör*). Min nådiga herre kungen låter säga dig, mästersed, att han behöfver till måndag morgon det lås, som han har beställt af dig.

MATTS. Store Pytt, det är jag, som smider låset, och det är snart färdigt.

MÄSTER HANS. Till hvad behöfver kungen ett så stort, dyrkfritt konstlås?

PYTT. Till sitt nya glasskåp, som min far, kapten Puff, fått befallning att bygga.

M. HANS. Det måste vara dyrbara skatter, som kungen där skall förvara. Kanske sin krona?

PYTT. Jag törs intet säga. Det är en statshemlighet.

LISA. Jag vet, far, jag har hört det af féerna. Kungen bygger ett glasskåp för att där förvara sin dotter, prinsessan Munviga, som folk kallar Snurran.

M. HANS. Hvad i alla dagar! Hans enda barn, som skall ärfva kronan och riket!

PYTT (*med en axelryckning*). Han måste!

M. HANS. Hvarför måste han? (*Pytt tiger med en ny axelryckning.*) Hvarför måste han, Lisa?

LISA. Därför . . .* (*halfgråtande*). Nej, jag vill intet tala illa om Snurran.

M. HANS. Sitt intet och lipa, unge! Ut med sanningen! Hvarför måste han?

LISA (*gråtande*). Hon pratar.

M. HANS. Hvad för slag? Skall prinsessan i glasskåpet för att hon pratar?

LISA (*motvilligt*). Det var så, att kungen hade två snälla prinsessor förut, men han tyckte de voro alldeles för tystlåtna, för han vill ha muntert vid hofvet. Så togo féerna bort de två snälla prinsessorna och sände

* Tre prickar beteckna ett kortare uppehåll.

åt kungen Snurran i stället. Och för hvart år Snurran blef äldre, pratade hon dubbelt mer än förut. Men nu, när hon blifvit femton år . . .

M. HANS. Nå, nu när hon blifvit femton år?

LISA (*med gråten i halsen*). Står ingen mera ut med att höra henne. Alla stoppa de bomull i öronen och gå med tjocka dukar kring hufvudet, liksom när man har tandvärk. Och så kunna de intet heller höra hvad andra säga.

M. HANS. Och så?

LISA (*som förut*). Så måste nu kungen stänga in henne i ett glasskåp, om ingen vill vara så barmhertig och gifta sig med henne.

PETTER. Får den, som gifter sig med Snurran, riket med?

MATTS (*medan han smider*). Ja, säg, får han riket med? . . . Aj, aj, mitt finger! Jag slog mig på fingret! Trollen tage Snurran och riket med!

LISA. Skäms, Matte! Vet du intet, att när man ropar på trollen, kommer strax något styggt?

(*Illflaxa inträder, ridande på en qvast, med en piska i handen och en säck på ryggen.*)

ILLFLAXA. Tackar så mycket, hvem var så god och bjöd mig stiga in? Usch, jag har ridit mig trött, jag är på väg till Blåkulla. Finns här någon, som träter? Jag behöfver skällsord, mycket skällsord i qväll, för dem skall jag mala till kaffe, jag säger intet åt hvem.

M. HANS. Hvad är ni för en markatta?

ILLFLAXA (*nafsar i luften*). Tackar ödmjukast, det var ett bra ord; hvarje sådant ord är en kaffeböna för mig. Finns här ej flera?

MATTS. Kan ni bota mitt finger, ni vidbrända, sotiga trollpacka?

ILLFLAXA (*nafsar i luften*). Tackar, tackar, det var också ett bra ord. Men nu har jag intet tid, jag skall underst bittida i morgon till kungens gård, jag har ett ärende till Snurran, och där får jag många sköna kaffe-böner. (*Vädrande i luften.*) Ptschi! (*Nyser.*) Banke mig, tror jag intet, att här luktar hedniskt blod! En sparf-ungel (*Gripande efter Pytt.*) Han skall i säcken till frukost i morgon.

(*Pytt flyr undan och gömmer sig bakom blåsbälgen.*)

PETTER. Tappre Pytt, spetsa käringen på ditt svärd!

ILLFLAXA (*förföljande Pytt*). Så, så, så, sparfkyckling, intet göra sig till! I säcken skall du, på spettet skall du, jag skall plocka dig, jag skall steka dig, i hvitlök och peppar skall jag steka dig, tills du blir mör! (*Olle motar henne.*) Hvad nu, sotarpojke? Vill du se mina långa naglar? Jag skall ha pysslingen!

OLLE. (*galande*). Kuckukukuu!

ILLFLAXA (*skrämd*). Huj, hvad är det! Tuppen galar, jag kommer för sent till Blåkulla. Och bara två kaffe-böner har jag fått i denna eländiga smedjan. Simpele, timpele, murra balurra, hopp, väder opp, hästen min! (*Piskar på quasten och rider ut.*)

M. HANS. Nå, det var för väl, att vi blefvo af med det trollet. Jag kände en besynnerlig lust att steka henne i ässjan. (*Pytt kryper fram.*) Hon ville ju äta upp dig, min beskedlige gosse.

PYTT (*stolt*). Mitt svärd var för kort. Om hon kommit helt litet närmare, skulle jag ha spikat fast henne vid väggen.

M. HANS. Se så, gossar, mor väntar och gröten svalnar. (*Trumpetstötter utanför.*) Hvad kan det vara? Kungens härold så sent på lördagskvällen! Nu måtte det vara brådt. (*Lyssnar vid fönstret.*) Riktigt! Härolden upp-

läser en kunglig kungörelse... (*lyssnar och upprepar*)... Eftersom hennes höghet prinsessan Munviga lider betänkligt af för mycken vältalighet... och hela rikets välfärd därmed sättes på spel... alltså... hvad säger han?... alltså utlyser kungen allernådigast en täflan för alla ogifta män i hans rike... af hvad stånd de vara må... att nästa måndags morgon infinna sig vid kungsgården... Och den, som lyckas förmå hennes höghet att tiga i fem minuter, — hör man på: fem minuter! — han skall få henne till gemål och sedan ärfva riket efter konungens död. (*Petter och Matts hoppa upp.*) Men den, som försöker och icke lyckas, ... han skall sitta i stocken, ända till dess att han lärt sig utantill allt hvad hennes kungliga höghet under tolf dagars tid behagat säga honom. Gifvet i vårt kungliga slott, datum ut supra etcetera, etcetera.

PETTER OCH MATTS (*på en gång*). Jag vill med, far!

M. HANS. Hör på pojarna! Skämmas ni intet? Petter, huru tänker du reda dig med Snurrans vältalighet?

PETTER. Jag skall förarga henne, så att hon spricker.

M. HANS. Och du, Matte? Tänker du smida henne till nubb?

MATTS. Nej, jag skall smida ett munlås åt henne.

M. HANS. Jo, nu får riket vackra kungar med tiden. Det är för väl, att jag har Olle kvar.

OLLE (*styft*). Jag... vill... med!

M. HANS. Olle med! Det var de första ord jag hört pojken säga sedan i onsdags. Nå, hur tänker du få prinsessan att tiga? (*Olle lägger fingret på munnen.*) Så så, lycka till, du vill lära henne din egen konst? Det kallar jag slugt, ifall det ej råkar vara makalöst dumt. Jag mister alla mina smedjedrängar. Hvem skall nu sköta pusten? Kanske Lisa också vill med?

LISA. Nej, far. Jag skall i morgon vid solens uppgång till féernas gudstjenst på blå bergen.

M. HANS (*till åskådarne*). Där höra ni sjelfva, godt folk. Alla mina barn rymma ifrån mig. Hvad skall jag göra? Skall jag bomma dörren och säga till dem: barnens vilja är i fars byxficka. Eller skall jag låta dem gå efter näsan? Nå, de må löpa, de komma väl hem igen, när de längta till mors grötgryta. Åhå, hvad allt får man ej höra och se på en lördagskväll! Men nu är det tid att få sig en munsbit och se'n gå till kojs. (*Till åskådarne.*) God natt, kära vänner, sofven godt, så få ni se Snurran i morgon och kungen i öfvermorgon.

(*Ridån faller.*)

Andra äfventyret.

Tidigt en morgon i kungens park. Träd och rosenbuskar. Bakom dem i fonden de blå bergen. Man hör små klockor ringa. Pytt i uniform vattnar rosenbuskarna.

PYTT. Solen går upp. (*Gäspar.*) Och så tidigt näns guvernör Spindelben skicka en stackars krigsman till ett så simpelt göra, som vattna rosor! Allt skall, kantänka, vara så fint till i morgon, när prinsessan skall bjudas ut på auktion. (*Lyssnar.*) Hvad är det som ringer? Jaså, det är söndag i dag, blåklockorna ringa till féernas gudstjenst därborta på bergen... Aj, nu stack jag mig på en törntaggl... Men så var jag tapper i går, när den förskräckliga hexan ville steka mig i hvitlök och äta upp mig lifslevande. Uff, sad' Puffen. Kan-

tänka hon, ja! Hon skulle ha kommit en half tum närmare, så hade hon varit dödens barn. (*Drager sin värja och hugger i luften.*) Hon skulle försöka att komma en gång till, så skulle jag spetsa henne så här . . . och så här . . . (*han sticker i träden.*)

(*Illflaxa inträder baklänges från venster för åskådarne, steg för steg, andtruten försvarande sig med quasten, som hon håller utsträckt framför sig. Pytt gömmer sig darrande bakom en buske.*)

ILLFLAXA (*skrikande för att öfverrösta Snurran, som förföljer henne och talar på samma gång.*) Söta gulle prinsessa, jag har ju sagt dig, att du är mitt allrakäraste lilla barn, och nu är du femton år och skall snart gifta dig, och så måste jag väl få pussa dig, förrän en annan far bort med dig.

SNURRAN (*slabbrande utan uppehåll och svängande en kråkskramla, när hon är tvungen att draga andan.*) Och så kommer du till mig midt i natten, när jag ligger i min sötaste sömn, och säger att du är min mamma, liksom det skulle passa sig att komma till en kunglig person midt i natten, när hon sofver sin sötaste sömn, och liksom det skulle passa sig för en trasgumma, som du, att säga dig vara min mamma, och så är du intet heller min mamma, gradornas mamma är du, men intet min mamma, för jag är en kungsdotter, och du är intet värdig att sopa mitt golf, och så kommer du till mig midt i natten, när jag sofver i min sötaste sömn, för att jag måste hvila mig, och jag måste hvila mig, för att jag har nog besvär hela dagen med att lära de dumma hofjungfrurna deras sysslor, och om intet jag skall få hvila mig, huru skulle någon annan få hvila sig, och hvarför skulle andra få hvila sig och jag intet få hvila mig? Men du surrar som en böllfluga, så att jag intet

får säga ett ord, för att du surrar och surrar och surrar . . .

(*Mister andan och skramlar. Båda försvinna i kulissen och fortsätta ulom scenen.*)

PYTT (*försigtigt framkrypande*). Surrar och surrar! Där fick hexan en, som fastnar henne i halsen. Sinkadus, säger far, jag är stendöf (*lyssnar*), jag hör intet mera blåklockorna ringa . . . Där springa de, hexan baklänges, Snurran efter henne. Nu komma de till dammen, hexan ser intet bakom sig . . . plums, där ligger hon! Ingen fara, sådant otyg flyter på vattnet . . . Men se, där kommer Lisa! Det är skönt att åter få vara med riktigt folk. Hvarifrån kommer du så bittida, Lisa?

LISA (*inträder*). Jag kommer från féernas kyrka på bergen. Där var så vackert, så vackert. När solen gick upp, begynte blåklockorna ringa.

PYTT. Ja, jag hörde dem ända hit.

LISA. Då var där ottensång med alla fåglar och blommor och fjärilar. Den blå himlen var kyrka, berget var altare, näktergalen messade, myggan spelade orgel, talltrasten var klockare och började psalmen, gamla eken på berget var prest och predikade så innerligt vackert, när östanvinden susade i hans krona. Alla féer och träd och blommor böjde sig ned för vinden i bön, ett litet lamm sof vid vargens sida, och den stora kungsörnen gömde en dufva under sin vinge.

PYTT. Ack, så vackert! Om jag finge en gång vara med!

LISA. Kom med mig i morgon, när féerna väga människors ord!

PYTT. Hvad vill det säga: väga ord? . . .

LISA. De väga på sina vågskålar alla ord, som du och jag och alla människor säga.

PYTT. Nej, huru stå de ut med ett sådant arbete? Men se, där kommer far.

(Kaptén Puff inträder, släpande en stock, jemte yxa och klubba. Han är en liten fet gubbe i uniform och bär ett skägg, som räcker honom ända till medjan.)

KAPTÉN PUFF. Uff, sad' Puffen. Hjelpen mig, barn! Jag sliter ut mig med en sådan obäklig stock.

LISA. Vet intet kaptén, att det är söndagsmorgon? Man skall aldrig arbeta på söndagsmorgonen, för då går någonting galet.

K. PUFF. Har jag tid att försumma en söndagsmorgon? Kungens nya glasskåp är färdigt, men där skall också vara en stock, som ingen annan än jag kan inrätta. Den skall klyfvas och borras med håll, för att där skola de sitta, som i morgon försöka få prinsessan att tiga och intet lyckas.

LISA. Stackare de, som få sitta där!

K. PUFF. Håll nu stocken stadig, medan jag klyfver honom! (Hugger.) Så, ett hugg till. Han är hård, den besten; jag måste slå in en kil (han inslår kilen). Spricker han intet? (Lutar sig ned för att se.) Jo, något sprack han, men intet tillräckligt, tror jag (lutar sig mera). Månne kilen är för tjock? (Lägger sig på magen för att se åt. Kilen glider ur, och Puffs skägg inklämmas i springan.) Hvad för något? Jag tror, att mitt skägg... (Försöker förgäfvat resa sig.) Sinkadus, jag sitter ju fast; hjälp mig, barn! (Pytt och Lisa draga honom en i vardera benet.) Aj, aj, aj, ni rycka ju sönder mig; jag mister hufvudet!

LISA. Kila lös far din, Pytt!

PYTT (höjer klubban). Far, skall jag kila?

K. PUFF. Är du rosenrasande, pojke? Vill du klubba din egen far?

PYTT (*skriker*). Far sitter i stocken! Är här intet någon, som kan kila lös far?

PETTER (*inträder spelande harmonika*). Hvem skriker? Jaså, är det gubben Puff med sitt långa skägg? Han surrar ju som en geting i spindelväfven. Sitt där och roa dig, gubbe lilla, jag skall spela gåsmarschen för dig. (*Spelar.*)

LISA. Var intet dum nu, Petter; kila lös gubben!

PETTER. Har intet tid. Jag skall till kungsgården och spela för Snurran, så att hon tycker om mig i morgon. (*Går.*)

LISA. Där kommer Matte, han skall hjälpa oss. (*Matts inträder.*) Var så beskedlig, Matte, och kila lös kapten Puff!

MATTS (*skrattande*). Hå, hå, hå, sitter han där, det gamla åkerspöket? Store Pytt, du som är krigsman, drag ditt svärd och hugg hufvudet af din far, så kommer han säkert lös.

LISA. Matte, Matte, kan du vara så obarmhertig?

MATTS. Har intet tid. Jag skall taga mått till i morgon af Snurrans mun. (*Går.*)

K. PUFF (*gråtande*). O, de riksförrädarna, här lemna de mig att dö som en hare i snaran! Jag önskar att Petter och Matts en gång må sitta i samma stock. Men hvad skall kungen säga, när han och hela riket får bära sorg efter kapten Puff?

(*Olle inträder.*)

LISA. Gråt intet, kapten! Här kommer Olle, han är beskedlig, han skall hjälpa oss. Kära Olle, här sitter den stackars Puffen i stocken; kila lös honom!

OLLE (*betraktar skägget och stocken*). Sax!

LISA. Jag har en fårsax i min klädningsficka. (*Räcker honom saxen. Olle böjer sig ned och afklipper kapten Puffs långa skägg.*)

OLLE. Lös!

K. PUFF. Hvad gör du, mandråpare? Mitt oförlikneliga, vördnadsbjudande, fruktansvärda skägg! Men är jag verkligen fri? (*Hoppar upp.*) Fri! Fri! Jag lever, jag flyger, kungen behöfver intet bära sorg efter sin trogne Puff! Och ändå... (*Gråtande.*) Min ära, min stolthet, mitt makalösa, beundransvärda, majestätiska skägg!

PYTT (*dansar om med sin far*). Intet gråta, intet träta nu, far! Kungens getabock har det vördnadsvärdaste skägg. I qväll skall jag raka skägget af honom och limma det under din haka. Hvarför kan intet kapten Puff bära lösskägg, när guvernör Spindelben bär peruk?

LISA. Tack, Olle. Är du också här för att titta på prinsessan, förrän du försöker din lycka i morgon?

(*Olle nickar.*)

K. PUFF. Min välgörare, mitt lifs räddare, är du en af pristäflarne, så skall jag till belöning hviska dig något i örat. Men är du också klok?

(*Olle skakar betänksamt på hufvudet.*)

LISA. Ja, ser kapten, Olle vet rog, att alla kalla honom dumma Olle, för att han är så tystlåten, men intet är han så dum, som han ser ut.

K. PUFF. Nå, då skall du i morgon lägga en sak på minnet. (*Hviskande.*) Snurran pratar för att hon intet tål höra någon annan prata. Säg i morgon intet ett ord!

(*Olle nickar.*)

PYTT. Nej, se, far, se, Lisa, hvem kommer där?

LISA. Det är Petter och Matte.

K. PUFF. Och efter dem Snurran. Deras straff börjar. (*Man ser Petter och Matts springa flyende öfver scenen och efter dem Snurran, förföljande dem med sin kråkskramla.*)

LISA (*gråtande*). Rosenkind, kära Rosenkind, du har ju lofvat att höra mig, när jag ropar dig. Kom!

FÉEN ROSENKIND (*uppstår i fonden*). Hvad begär du af mig?

LISA. Jag skäms för Snurran. Där ser du huru hon bär sig illa åt! Alla flickor blygas för henne. Gör henne till en gosse!

ROSENKIND. Om alla små flickor skulle komma ihåg Snurran, så skulle de slabbra mindre i skolan och hemma. Snurran är ingen riktig flicka. Till en gosse kan jag ej göra henne, men jag skall försöka lära henne tiga. (*Försvinner åter.*)

K. PUFF. Snurran tiga, det vill jag se! Skulle ett sådant underverk hända, så lofvar jag att raka bort hela mitt skägg. (*Hvise till Olle.*) Håll munnen i morgon!

(*Olle nickar.*)

K. PUFF (*till åskådarna*). Adjö för i dag, god vänner, vi ha intet tid med er nu. Stocken skall vara färdig i morgon bittida, och vill någon se hvem som då sitter i den, så är han välkommen. Då få vi också se det underverket, om någon får Snurran att tiga i fem minuter. Intet tror jag det lyckas, men hvad tro ni?

(*Ridån faller.*)

Tredje äfventyret.

Måndagsmorgon. Samma park. Sittplatser äro beredda för kungen och förnäma åskådare. Man ser stocken, och där sitta redan två misslyckade pristäflare.

K. PUFF (*inmarscherar med vakten. Han bär nu getabockens skägg*). Ett tu, ett tu, ett tu, halt! Här postera sig två man för att i all underdånighet bevaka hennes kungliga höghet, om hon försöker att rymma. Och här postera sig andra två man att gripa pristäflarne, om de misslyckas och understå sig att taga till harpasset. Jag kommanderar reserven. Gevär på axel, marsch! (*Vakten uppställer sig efter ordres.*)

(*Guvernör Spindelben, en mager herre i hofdrägt, inträder, ombunden med en tjock duk kring hufvudet, och ser sig försigtigt omkring.*)

SPINDELBEN. Är hon här? Törs jag komma?

K. PUFF (*skrikande vid hans öra*). Hon är ännu instängd i slottet.

SPINDELBEN (*upplindrar duken och plockar bomull ur öronen*). Jag andas. Har hon fått instruktion? Vet hon, att, om hon intet fogar sig godvilligt, skall hon utan nåd instängas i glasskåpet?

K. PUFF. Hon vet intet annat, än att hon skall mottaga friare, och har lofvat var beskedlig.

SPINDELBEN. Jag beundrar dig, Puff. Du ensam står ut med att höra den förskräckliga slabbbrerskan utan försigtighetsmått.

K. PUFF. Jag är lifförsäkrad, ers nåd.

SPINDELBEN. Hvad är det jag ser? Där sitta ju redan två karlar i stocken.

K. PUFF. De hade så brådt, att de anmälde sig redan förrän prinsessan var uppstigen. Hon var nyfiken att se dem, och så pratade hon så grundligt omkull dem, att de frivilligt kröpo i stocken för att rädda sitt lif. Hör ej ers nåd hur de sjunga?

(*Melodi: »Jag fattige lappman».* De två i stocken sjunga hvarannan rad turvis.)

Vi sitta i stocken,
 Nöta håll uti rocken.
 Intet hoppa vi kråka här,
 Det är trångt för en tjock en.

SPINDEL BEN. Bra, bra. Min käre Puff, jag skall vid tillfälle föreslå dig till major. Men hvad är det för ett besynnerligt skägg du fått?

K. PUFF. Det är kungligt getskägg och sägs vara på högsta modet nuförtiden. Men se, där kommer hans majestät, åtföljd af rådman Orre.

SPINDEL BEN. Hör nu, Puff. Gif för all del signal, när prinsessan närmar sig hit, så att vi veta bereda oss i tid!

(Kungen inträder, åtföljd af rådman Orre, guvernörskan Eau de Cologne jemte svit och en del af hofvet, alla, utom kungen, väl ombonade med hufvuddukar och tjocka bahytter. De intaga sina platser, medan äfven simplare åskådare samlas. Bland dem Lisa.)

KUNGEN *(suckande)*. Ack, att det skulle komma så långt! Mitt fadershjerta blöder, men hvad gör man intet för rikets välfärd? Guvernörska, guvernörska, huru har ni uppfostrat min dotter?

GUVERNÖRSKAN *(aftager bahytten)*. Till konversation, ers majestät, till konversation. Ers majestät vet, att konversation är blomman af sällskapslifvet, och hennes kungliga höghet har de lyckligaste anlag för konversation.

KUNGEN *(suckar)*. Ja, alltför lyckliga. Jag har föreställt mig, att när man konverserar, är det två, som tala turvis, och ej blott den ena.

GUVERNÖRSKAN. Naturligtvis, ers majestät har alltid rätt. Men den ena kan säga jasanya och låta den andra tala. Eller kunna de tala båda på en gång.

SPINDELBEN. När befaller ers majestät, att pristäflan skall börja.

KUNGEN (*suckande*). Låt den börja nu genast.

HÄROLDEN (*efter tre trumpetslötar*). Enligt nådig befallning äger hvarje ung, ogift man, som önskar på utfästa vilkor täfla om hennes kungliga höghet prinsessan Munvigas hand, träda fram, en i sänder, och börja profvet.

(*Petter framträder bugande.*)

SPINDELBEN (*stoppande bomull i öronen*). Kapten Puff har den nåden att hitföra hennes kungliga höghet. (*Paus, hvarunder alla af hofvet, utom kungen, ombona sina hufvuden.*)

K. PUFF (*skrikande*). Hennes kungliga höghet kommer! (*Allmän oro och nyfikenhet.*)

KUNGEN (*till Orre, som vill tillstoppa öronen*). Rådman Orre är prisdömare, han får ej tillstoppa öronen.

ORRE (*suckande*). Det blir min död!

PRINSESSAN (*seende sig förvånad omkring*). Hvad skall detta betyda? Om det betyder något, så betyder det väl, att det är något spektakel, efter ju hofvet tycker om spektakel, där jag sjelf skall vara spektakel, och om det är ett spektakel, där jag skall vara med som spektakel, så vill jag veta hvad det är för ett spektakel, där jag spelar med, och om det är ett spektakel, där jag skall blifva ett spektakel, så skall jag göra spektakel af ett sådant spektakel... och hvad gör den där narrn här för ett spektakel. (*Hemtar andan.*)

(*Petter har framdragit en snurra och låter den dansa i gröngräset.*)

PETTER. Allranådigaste prinsessa, var så nådig och håll till godo en liten passande leksak! (*Skrikande, när prinsessan börjar tala.*) Jag har tolf snurror i fickan och femhundra på lager hemma. Och när snurrorna ha den

nåden att dansa för nådig prinsessan, så skall jag hålla musiken. (*Spelar på harmonikan.*)

PRINSESSAN. Hvad är det han skriker, tordyffel, så att jag intet får tala ett ord, och hvad är det för god-ungar han låter hoppa i gräset, liksom man trillar kopparslantar på bordet för små barn och liksom jag skulle bry mig om hans småkryp. (*Sparkar bort en snurra med foten. Petter sätter en ny snurra i rörelse.*) Och där flinar en hop obehörigt folk, och kanske är det åt mig de grina, men jag skall säga dem, att man brukar ej fina i ett anständigt sällskap och allraminst där kungen är närvarande, och om det är åt mig som de fina (*sparkar åter en snurra, Petter uppsätter en ny*), så skall jag säga dem, att de äro åsnor och knärackor, som understå sig att fina åt en kunglig person, och hvad är det för en vakt som Puffen kommenderar med sitt getabocksskägg och som intet förstår (*sparkar en tredje snurra, Petter sätter en ny i rörelse*) att lära packet respekt för en kunglig person, och han där med sina usla snurror hvad skall det betyda, är det kanske för att chikanera mig, så skall han få sina snurror midt i sin simpla fysionomi (*plockar upp snurroina och kastar dem på Petter*) så att han blir gräsgrön i ansigtet som färsk spenat, och kanske vill han nu göra sig ur vägen och hålla sin dumma mun så att också jag får säga ett ord, jag har ju intet fått säga ett enda ord för hans eländiga snurror, men jag skall snurra för honom så att det skall hagla och snurra honom sjuhundra snurror kring öronen . . . (*Förföljer Petter med snurroina. Petter flyr och båda försvinna i kulissen.*)

RÅDMAN ORRE (*flämtande*). I stocken med karlen, i i stocken! Han är kullpratad.

FLERA RÖSTER. I stocken! I stocken!

(*Vakten inför Petter, som sättes i stocken.*)

HÄROLDEN (*trumpetar*). Är här vidare någon ung man, som vill täfla om hennes kungliga höghets hand?

(*Matts framträder med en bugning.*)

SPINDELBEN (*till Puff*). För in prinsessan!

(*Puff inför prinsessan, hvilken ett ögonblick sätter sig tyst att hemta andan.*)

MATTS (*listigt*). Intet skall ers höghet vara rädd för mig, jag är stendöf, ers höghet skall få berätta så mycket ers höghet behagar. Jag är en guldsmed, som gör de allra skönaste smycken och örhängen, och (*närmar sig*) nu ber jag ers höghet allernådigtst tillåta mig taga mått till ett halssmycke, hvares make ej finnes i hela världen...

(*I det han låtsar taga mått, fäster han hastigt ett munlås på prinsessans läppar och tillknyter det med band i nacken. Prinsessan springer upp, söker förgäfvos befria sig från låset och mumlar otydliga ord.*)

FLERA RÖSTER. Han vinner! Han vinner!

MATTS (*hånande*). Tyst, min mun, så får du socker! Hvarför brusar intet forsen? Hvarför malar intet kvarnen? Bjäbb, bjäbb, bjäbb, hvar är nu takdroppen, som skrämde oss så skamligt på flykten i går? Kom hit, Lisa, och nig för din blifvande svägerska! Se, huru snäll hon nu blifvit! När jag blir kung skall jag steka henne i smör.

LISA (*stiger hastigt fram och upplöser bandknuten i prinsessans nacke*). Intet förräderi! Fy stora skammen, Matte, att vara så falsk!

(*Åskådarne applådera.*)

PRINSESSAN (*frigjord, rasande och slående Matts med låset, talar med halfqväfda afbrutna ord*). Du... du... du... ormtunga, räfsnara, giftiga skorpion... dig skall jag trampa under min fot, som man trampar en spindel...

och du vill bli kung, du, som skall hänga i den högsta ek på bergen . . . Kråkorna skola hacka ut dina ögon . . . myrorna skola bita din giftiga tunga . . . alla skator på sju mils afstånd skola skratta åt dig . . . du . . . du . . . du.

(Hon förföljer Matts som flyr, och båda försvinna bakom scenen. Kungen och hofvet resa sig från sina platser.)

RÅDMAN ORRE *(flämtande)*. I stocken med karlen!

MÅNGA RÖSTER. I stocken! I stocken!

(Vakten inför Matts, som förlägen sättes utan motstånd i stocken.)

HÄROLDEN *(humpetar)*. Är här ännu någon ung man, som djerfves täfla om hennes kungliga höghets hand?

FLERA RÖSTER. Ingen törs.

(Paus. Olle framträder med en styf nick.)

SPINDELBEN *(till Puff)*. För in prinsessan!

K. PUFF. Hon kommer frivilligt.

PRINSESSAN *(inträder stilla, med vacklande steg och afbrutna ord)*. Förrådd . . . skymfad . . . vanärad . . . såld på auktion i kungens och hofvets närvaro! Alla fly för mig . . . alla öknämna mig . . . alla skratta åt mig . . . och ingen enda barmhertig vän tager mitt försvar. *(Hon nedkastar sig snyftande på en gräsbänk.)*

LISA. Gråt intet, prinsessa! Det finns också goda människor.

PRINSESSAN. Var det ej du, som löste mitt lås?

LISA. Jo. Och här är min bror Olle. Han är en bra gosse. Han vill intet skymfa, han vill försvara prinsessan.

PRINSESSAN *(till Olle)*. Vill du försvara mig, du? Hvem är du? Hvad vill du? Hvad kan du? Gå till en ihjälfrusen vinterfluga och inbilla henne att du är solsken. *(Olle tiger.)* Tala, jag skall ej afbryta dig! *(Olle tiger.)* Jag förstår, han är döfstum.

LISA. Nej, han talar, men talar sällan och talar förståndigt.

PRINSESSAN. Förståndigt! Hvad är förståndigt? Är det förstånd, som tuppen galar? Är det förstånd, som sparfven qvittrar? Gå, du med ditt förstånd, och låt andra tala på sitt sätt! Eller är det bättre att tiga?

LISA. Jag tror det är bättre att tiga.

PRINSESSAN. Nå, så skall jag tiga, om det också vore blott för att förarga dem, som skratta åt mig. Lisa, om jag skulle glömma mig och åter börja prata, så säg genast: skatorna skratta.

LISA. Ja, det skall jag säga.

PRINSESSAN (*med fingret på läpparna*). Tig, Snurra!

RÅDMAN ORRE (*vänder ett timglas*). Hon tiger.

KUNGEN. Vi få se huru länge.

OLLE (*i början styft, sedan ledigare*). Hör nu . . . ett ord måste du ännu säga . . . säg ja i brudstolen. Du har kurage . . . Jag tycker om dig . . . Du blir min brud . . . Ingen skall mera skratta åt dig. (*Prinsessan nickar stum.*)

LISA (*slår förvånad hop sina händer*). Prinsessan tiger och Olle talar!

SPINDEL BEN. Tiger hon?

FLERA RÖSTER. Tiger hon?

K. PUFF. Som en död bröms.

RÅDMAN ORRE (*uppvisande timglaset*). Hennes kungliga höghet, prinsessan Munviga har, ett, tu, tre, fyra, fem, behagat tiga i fem minuter! Lefve prinsessan Munviga och hennes blifvande gemål, prins . . .

K. PUFF. Prins dumma Olle.

RÅDMAN ORRE. Prins Olof. Hipp, hipp, hurra!

MÅNGA RÖSTER. Hurra!

GUVERNÖRSKAN EAU DE COLOGNE. Törs man demaskera sin deshabillé?

Snurran.

SPINDELBEN. Kapten Puff, ni ansvarar för våra lif och vår säkerhet, om hon börjar på nytt.

K. PUFF. Faran är öfverstånden. Snurran tiger. Aj, för tusan, nu mister jag andra gången mitt skägg!
(*Alla afkläda sina ombonade hufvuden och plocka bomull ur öronen.*)

KUNGEN. Hvilken fröjd! Hvilken lycka för mig och hela mitt rike! Mina barn, kommen i mina armar!
(*Han omfamnar prinsessan och Olle.*)

OLLE. Intet skall kungen vara rädd att bli sotig. Jag kom hit raka vägen från badstugan.

K. PUFF (*halfhögt*). Där stack dumma Olle fram.

KUNGEN. Nu skola vi dricka de förlofvades skål, och i morgon blir bröllopet. Hvad min gemål skall bli glad! Hennes majestät kunde ej förmås att hedra täflingen med sin närvaro... Men hvad är det för en sång jag tycker mig höra därborta?

Åskådarne lemna plats. Man ser Petter, Matts och de två okända i stocken. Nu sjunga de hvar sin strof ur visan turvis.

Vi sitta i stocken,
Nöta håll uti rocken.
Intet hoppa vi kråka här;
Det är trångt för en tjock en.

Vi segla på stocken,
Fyra sjömän i flocken,
Styra kurs på det stilla haf,
Bidevind uti focken.

K. PUFF. Välbekomme, stockjunkare! Det är samma stock, där jag satt, när ni skrattade åt mig.

DE FYRA.

Välbekomme, sad' bocken.
 Som man kokat, sad' kocken.
 Mjuka tjenare, kapten Puff,
 Har man sett på en tocken?

K. PUFF (*till åskådarna*). Hör, så ovettiga somliga kunna vara, fastän de sitta i stocken! Men nu bjuder oss kungen på mjöd, russin och mandel, och i morgon, god' vänner, beder jag på kungens vägnar alla vara välkomna till bröllopet!

(*Ridån faller.*)

Fjerde äfventyret.

Rikssalen i konungens slott. Pytt ensam, försigtigt insmygande.

PYTT. Jag skall gömma mig här under ett bord, så att jag får se bröllopståget. Åh så mycket folk i kyrkan, och alla voro de längre än jag! Jag fick intet se mer än en flik af Snurrans brudslöja... prinsessans slöja, ville jag säga. Nu skall jag passa på, medan ingen är här. (*Kryper under ett bord.*) Här ser mig ingen. Tyst, där kommer någon!

KAPTEN PUFF (*inträder slätrakad om hakan*). Ändtligen en minuts hvila. Uff, sad' Puffen, ett kungligt bröllop är värre än ett krig. (*Kastar sig i en stol bredvid Pytts bord.*) Hvar må slarfven, min son, hålla hus? (*Pytt kniper honom i benet.*) Hvad? Är här en hundracka?

PYTT (*tittar fram*). Tyst far, jag är här incognito.

K. PUFF. Är du där, din inpiskade skälm? Jag tänker på mitt olyckliga skägg. Måntro prinsessan ännu kan tiga?

PYTT. Nej, hon har talat.

K. PUFF. Tänkte jag intet det. Hon har talat! Och nu ser jag för hennes skull ut som ett nyfödt barn.

PYTT. Hon har sagt ja i brudstolen.

K. PUFF. Intet annat? Ett ja i brudstolen är intet ord, det är en smällkyss.

SPINDEL BEN (*inträder brådskande*). Tåget kommer från kyrkan. Är allt i ordning? Alla bjudna?

PUFF. Ja, hela smedsfamiljen, utom dem, som sitta i stocken? Jag hoppas, att smeden har tvättat sig. Vår nya prins behöfver såpa och tvage.

SPINDEL BEN. Komma féerna?

PUFF. Féerna låta helsa, att de ha förhinder, de skola väga orden i dag. Men Rosenkind har lofvat flyga hit, förrän de börja... Vakt, i gevär! Tåget kommer!

(Vakt vid ingången. Trumpeter. Brölloptåget inträder under musik och tager plats. De nyförmälda mottaga lyckönskningar. Man ser nu äfven drottningen, mäster Hans, gumman Hans och Lisa samt Pytts nyfikna hufvud under bordet.

Ballett efter råd och lägenhet utföres.

Vid balettens slut inträder Illflaxa, löjligt utstyrd med fjädrar och bjellror, niger åt alla håll och intager en plats närmast bruden. Hofvet hviskar och pekar på Illflaxa. Pytt under bordet stirrar på Illflaxa, gör ett försök att rymma, motas af vakten och kryper darrande under bordet tillbaka.)

SPINDEL BEN. En objuden gäst! (*Till Illflaxa.*) Skäms ni intet! Hvem är ni, och hvem har bjudit er hit?

ILLFLAXA (*stolt*). Jag bjuder mig sjelf till min dotters bröllop.

SPINDEL BEN. Är ni galen? Packa er ut!

ILLFLAXA. Packa er sjelf! Här sitter jag, och här ämnar jag sitta. (*Allmän bestörtning och villervalla.*)

KUNGEN. Stilla! Guvernör Spindelben, förhör den tokiga menniskan!

SPINDELBEN. Hans majestät är alltför nådig. Nå förklara er, madam Näsvis!

ILLFLAXA (*slabbrande*). Förklara? Förklara? Hvad är det annat, herr Frågvis, än att natten efter sedan prinsessan Munviga blef född, klef jag in genom fönstret till den kungliga barnkammaren och lade mitt barn i prinsessans vagg. Begriper han nu, att bruden är mitt egenhändig barn och att jag intet tänker låta bortvisa mig från min flickas bröllop? Och för att jag intet tänker låta bortvisa mig, så tänker jag sitta här, och för att jag sitter här, så vill jag sitta här som en släkting till det kungliga huset.

PUFF (*halfhögt*). Det är ju alldeles som förr, när vi hörde Snurran prata!

DROTTNINGEN. Olyckliga! Och hvad gjorde ni af *mitt* barn?

ILLFLAXA. Kungs barnet? Ja, det var väl dödt, kan jag tro. Hvad skulle sådana usla småkräk lefva!

DROTTNINGEN. Du ljuger, eländiga! Du har dödat *mitt* barn!

ILLFLAXA. Nej, så sant jag på qvast rider, när jag sist såg ungen lefde hon än.

RÅDMAN ORRE. Här är en casus, en tvetalan, posito . . låt mig fundera!

KUNGEN. Håll er näbb, Orre, och låt polisen ransaka.

SPINDELBEN. Först säger ni, att barnet var dödt, och sedan säger ni att det lefde.

ILLFLAXA. Säger och säger! Jag säger, att bruden är *mitt* egenhändig barn.

PRINSESSAN (*rusar slabbrande upp och förföljer Illflaxa ett hvarf kring salen. Hofvet håller sig för öronen*). Egenhändiga, egenhändiga, har man någonsin hört så egenhändiga lögner, som den egenhändiga hexan smider och slabbrar och slabbrar och slabbrar, liksom jag varit död, och så lefver jag än i dag, och liksom jag varit hennes hexunge, och så är jag af kungligt blod, och det blygs intet hela hofvet att höra, men hon får slabbra och ljuga och ingen bryr sig om att hon slabbrar sina dumma historier, och här skall jag sitta och får intet öppna min mun för att hon skall få chikanera mitt kungliga blod, och . . .

LISA. Skatorna skratta!

(*Prinsessan tystnar och gömmer gråtande sitt hufvud i Olles famn.*)

(*Rosenkind inträder, alla buga vördnadsfullt.*)

ROSENKIND. Illflaxa är en hexa, och hennes barn är en hexunge. (*Bestörtning och utrop: prinsessan är en hexunge.*) Gråt intet, unga brud! Sanningen måste i dagen, men du är oskyldig, du skall ännu blifva god och lycklig. Och gråt intet, drottning, ditt barn lefver!

KUNGEN. Tala, högborna, ädelmodiga fé! Vi tro dig som sanningen sjelf.

ROSENKIND. Illflaxa lade sitt barn i vaggan, red bort med drottningens barn och kastade det i strömmen. (*Utrop och paus. Vakten griper Illflaxa.*) Där fann jag barnet ännu vid lif, tog det i mina armar och bar det till goda människor.

RÅDMAN ORRE. Ja, se det är åter en casus! Prinsessan lefver och lefver intet, finns och finns intet . . .

KUNGEN. Håll sin näbb, Orre!

DROTTNINGEN. Mitt barn! Hvar är mitt barn?

SPINDELBEN. Någon här vid hofvet måste vara prinsessan! (*Utrop och frågor. Tre hoffröknar niga: hvar i sin tur, för Rosenkind och fråga: ers nåd, är det jag?*)

ROSENKIND. Tålmod! Jag lindade det nakna, fry-sande, våta barnet i min slöja, förde det till mästern Hans' smedja och lade det i en korg på hans ässja, som ännu var varm.

MÄSTERN HANS. Det har sin riktighet. Följande morgon fann jag korgen med barnet och lät kristna det till Lisa. Hennes nåd Rosenkind stod fadder åt barnet.

DROTTNINGEN. Hvar är mitt barn? (*Lisa framföres och omfamnas.*) Mitt stackars, kära, förlorade barn!

GUMMAN HANS (*fattar Lisa i armen och vill draga henne till sig*). Nej, ursäkta, jag tänker intet låta någon hexa stjäla mitt barn. Hans, hvad är detta för dumma historier?

DROTTNINGEN (*drar Lisa till sig*). Hör intet madam, att flickan är mitt barn och intet madams? Vill ni släppa Munviga?

GUMMAN HANS (*drar Lisa till sig*). Vill hon släppa min Lisa? (*De slitas envist om Lisa.*)

ROSENKIND. Trogna fostermoder, aldrig skall detta barn glömma din ömma omvårdnad, men, nu måste du återgifva Lisa åt hennes rätta moder. Ers majestät, edert barn heter ej mera Munviga, hon heter Elisabeth. (*Lisa öfverlemnas åt drottningen.*)

MÅNGA RÖSTER. Lefve prinsessan Elisabeth!

ILLFLAXA (*bevakad*). Simpele, timpele, hvar är minqvast?

SPINDELBEN. Befaller ert majestät, att vi hänga hexan nu genast eller steka henne vid sakta eld?

ROSENKIND. Jag beder om nåd för Illflaxa. Min syster Thordön behöfver henne i sin tjänst.

KUNGEN. Jag har återfått mitt förlorade barn. Hexan benådas, karlarna i stocken få äfven sin frihet.

ILLFLAXA (*i det hon bortföres*). Nå godt, jag behöfs ännu, så länge det finns onda ord här i verlden.

ROSENKIND. Farväl! Min pligt kallar mig till de blå bergen. Önska de närvarande se hvad det en gång blir af människors ord, vill jag för ett ögonblick förflytta de blå bergen hit.

KUNGEN. Mäktiga fé, det önska vi visst. Det är endast du, som är stark nog att flytta berg.

ROSENKIND. Du misstager dig. Det finns två makter som flytta bergen: sagan och tron!

(*Hon försvinner.*)

PUFF (*suckande*). Ingen makt kan mera låta mitt skägg växa.

KUNGEN. Jo, tiden, min trogne Puff. Till ett minne af denna glada dag utnämner jag dig till major (*Pytt framkryper*) och din son till löjtnant i kriget mot lillepytterne.

PUFF OCH PYTT. Lefve kungen i tusen år!

KUNGEN. Lagom, min käre Puff, lagom! Hvad skulle min efterträdare säga, om han finge vänta så länge? Men hör nu, Olof eller Olle, som ej mera blir kung, och Munviga, som ej mera är prinsessa, hvad säga ni två om allt detta? Hvad blir nu ert öde i verlden?

OLLE (*styft*). Intet duger jag till kung och intet bryr jag mig om det. Jag är en smed och tänker försörja min hustru i smedjan. Den, som nu törs öknämna Munviga till Snurran, den skall få med min slägga att göra.

MUNVIGA (*uppbrusande*). Snurra och snurra, de snurra, och intet jag, och den, som snurrar mitt ärliga namn, den skall jag snurra som hjulet på spinnrocken, sju hvarf och sjutton och sjuttiosju och sjuhundra sjuttiosju...

LISA. Skatorna skratta!

MUNVIGA (*hejdar sig*). Nej... jag förlåter alla, som gifvit mig smädeliga namn. Jag har förtjent det. Men nu är Snurran död, och hexungen är död, och här återstår blott en smeds lyckliga hustru, som tackar prinsessan Elisabeth för att hon lärt henne de goda orden.

DROTTNINGEN. Och hvad säger mitt återfunna barn? Är du lycklig, Elisabeth?

LISA (*kysser drottningens hand*). Ja, som en grönsiska i en gyllene bur.

GUVERNÖRSKAN EAU DE COLOGNE. Den nådiga lilla prinsessan fruktar att intet kunna konversera vid hofvet. Var intet rädd, ers höghet; jag skall gifva ers höghet de utmärktaste lektioner.

KUNGEN. Nej, för all del, det undanbeder jag mig.

SPINDELBEN. Nu återstår endast att finna en värdig prins åt denna undersköna prinsessa. Finns här någon ung riddare som vill täfla om prinsessan Elisabeths hand?
(*Två röster höras från åskådarnes platser.*)

FÖRSTA RÖSTEN. Jag vill täfla.

ANDRA RÖSTEN. Jag vill också täfla.

FÖRSTA RÖSTEN. Tag du Snurran, så tar jag den andra!

ANDRA RÖSTEN. Tyst, du, som kommer i stocken!

MAJOR PUFF. Hvad är det för obehöriga? Ni höra intet till sagan. Håll er mun där borta, de blå bergen flytta sig.

(*Trumpetstöt. Fonden försvinner, och man ser de blå bergen med feerna. Öfverst sitter en engel, som skrifver i en stor bok. Lägre ned feerna Rosenkind, Snöflinga och Thordön, alla med en vågskål i sin upphöjda högra hand. Vid Rosenkinds fötter står en guldskål, vid Snöflingas fötter en silfverskål och vid Thordöns fötter en kopparskål. Lägst under Thordön sitter hexan Illflaxa med en järngryta öfver en brinnande eld.*)

(*Tablå, musik, melodram.*)

ROSENKIND:

Vi äro makter långt ofvan jorden,
 Som mäta tankar och väga orden.
 Allt byter form, som i verlden röres,
 Men intet, intet tillintetgöres.
 Hvar tanke lefver, hvart ord förblifver.
 Här ser du engeln, som rastlöst skrifver
 I tidens bok hvarje ord, som säges.
 Dess ljud fördunstar, dess mening väges,
 Tilldess vid tidernas ände allt
 Skall dömas efter sin inre halt.

Och orden växa som ört och blomma
 Ur själens rot, där de födas stumma,
 De vittna alla, beständigt trogna,
 Om lif, som vissna, och lif, som mogna.
 De bära frukter, som släkten ärfva,
 De lyfta värma, slå och förderfva,
 De tända eldar; men icke alla.
 De tomma, tanklösa orden falla
 Som vindens byten, och innan kort
 De slockna strödda i rymden bort.

Vår syster Thordön, du, som i din kopparskål uppsamlar de onda orden, de elaka, hårda lögnaktiga, falska, fula, orena, hånande och kärlekslösa orden, anvisa dem deras plats!

(*Thordön nedlägger vågskålen och uthåller ur kopparskålen en svart ström, hvilken nedrinner i Illflaxas gryta, som hexan omrör på elden.*)

THORDÖN. Vår syster Snöflinga, du, som i din silfverskål uppsamlar de tanklösa, toma, fåfänga, sladderande och förflugna orden, anvisa dem deras plats!

(Snöflinga nedlägger vågskålen och griper ur silfverskålen, gång efter gång, en hand full hvita snöflingor*, hvilka hon utströr i luften.)

SNÖFLINGA. Vår syster Rosenkind, du, som i din gyllene skål uppsamlar de goda, de visa, de rena, de kärleksfulla, de tröstande, helande, upprättande och af hjertat glada orden, anvisa dem deras plats!

(Rosenkind nedlägger vågskålen och upplindar ur guldskålen en guirland af rosor, hvilken uppbäres af alla feerna.)

ROSENKIND *(i det att hon nedkastar nya rosor åt åskådarne):*

Du glada, fladdrande barn af jorden
 Med varma hjertat och lätta orden,
 Nu vet du hvar dina ord få stanna,
 De ord som älska, de ord som banna.
 O, låt mig kyssa från dina läppar
 Det toma snömos, den bittra peppar,
 Att blott de tänkande ord och ömma
 Som röda rosor från läppen strömma!
 Då har ej Snurran förgäfves sått
 Sitt ord i afton. Godnatt! Sof godt!

(Ridån faller.)

---

* Snöflingorna äro finklippta, hvita papperslappar.

Innehåll.

(De med * betecknade stycken åtföljas af illustrationer
på särskilda blad.)

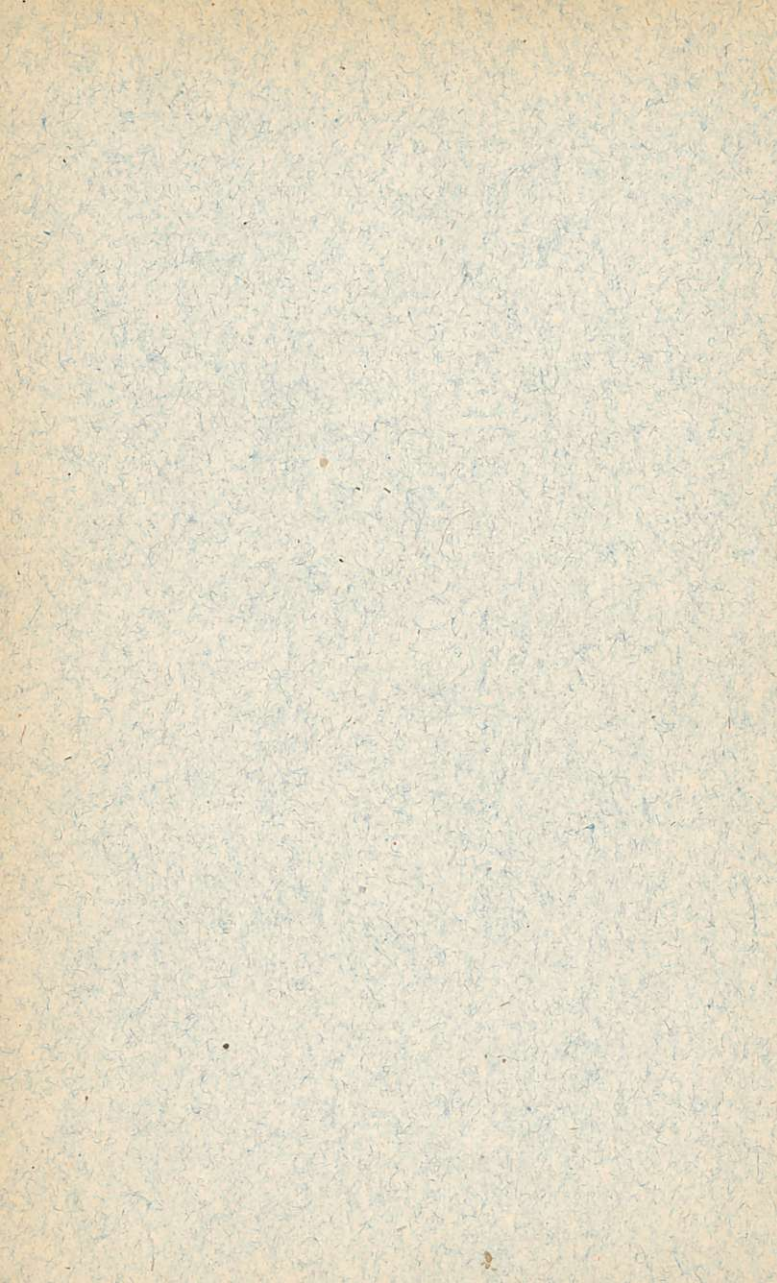
• Behåll din krona	3
*Syne i Sommarby	5
• Vallgossens visa	23
Tuttemuj	25
När solen dansar	31
• Yrkesvisor:	
24. Kusken	33
25. Fiskaren	36
26. Spågumman	38
*Mellan smörgåsarna	40
*Molnjätten	48
• Florios och Unda Marinas sagor:	
10. Unda Marina berättar om Imatra	56
*11. Florio berättar om Lapplands troll	58
Rimtussen	61
• Skära hafran	70
• *De röda skorna	72
• Barnet mitt	80
Slug skall man vara	82
• Vaggvisa för ett sjukt barn	88
• Moppe	91
Jungfru Marias nyckelpiga	98
• Folkskolebarnens vandringsång på vägen till skolan	103
• Englarnas julklapp	105

För småskolorna:	
1. I gröna skogen	112
2. Göken galar	113
3. Myggdansen	114
4. Urmakarvisan	114
5. Katten och råttan	115
6. Mjölharevisan	116
Pukkis visa	118
Lekar:	
*Skogskonungen	122
*Tidernas spegel	132
Perdita eller den förlorade våren	143
*Snurran	152

Fr. barmlitt. 3.

Topelius

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 102 1661

X

På G. W. Edlunds förlag

har utkommit:

- Zach. Topelius, **Läsning för barn.** Fjerde boken. Lekar, visor och sagor. Med fem illustrationer. Inb. 4 *Tmf.* 50 *pt.*
- " " **Läsning för barn.** Femte boken. Sagor, visor, och lekar. Med illustrationer af Aug. Malmström och Alb. Edelfelt. Eleg. inb. 5 *Tmf.* Kart. 4 *Tmf.*
- " " **Läsning för barn.** Sjette boken. Visor, och sagor. Med illustrat. af Aug. Malmström. Eleg. inb. 5 *Tmf.* Kart. 4 *Tmf.*
- " " **Läsning för barn.** Sjunde boken. Lekar, visor och sagor. Med illustrationer af Aug. Malmström och G. Stoopendaal. Eleg. inb. 5 *Tmf.* Kart. 4 *Tmf.*
- " " **Läsning för barn.** Åttonde boken. Visor, sagor och lekar. Med illustrationer af Acke Andersson, O. Hjortzberg, Nils Larsson och Aug. Malmström. Eleg. inb. 4 *Tmf.* 50 *pt.* Kart. 3 *Tmf.* 50 *pt.*
- " " **Barnens Sommar på Landet.** Trettio teckningar af Alexandra Sälén. Text af Z. T. Inb. 4 *Tmf.*
- " " **Finsk bilderbok.** 10 teckningar af R. Åkerblom. 1 *Tmf.*
- I Utvecklingstid.** En berättelse om flickor af Tea. 2 *Tmf.* 25 *pt.*
- Julgubben.** Bilderbok med text af Tea. 2 *Tmf.*
- C. M. Castréns lefnad och resor** berättade för ungdom. Med planscher. Inb. 4 *Tmf.*
- G. A. Wallins lefnad och resor** berättade för ungdom. Med porträtt. Inb. 4 *Tmf.*
- Dammert, A., Hemmet.** En landtflickas anteckningar. För ungdom. Inb. 1 *Tmf.* 50 *pt.*
- Sista skörden.** Stycken på vers och prosa för de unga af Aina Dammert. Med tre teckningar af Albert Edelfelt. Inb. 3 *Tmf.*
- Noveller ur Sagoverlden.** Diktade för ungdom af Arnold. Inhemskt original. 1 *Tmf.* 50 *pt.*